

BOEK 4

DE ANDER ACHTER DE STERREN

HET LIED DAT NOG NIET GEZONGEN IS

Een nieuwe reis door Gods eeuwige schepping

HET LIED DAT NOG NIET GEZONGEN IS

BOEK IV

HET LIED DAT NOG NIET GEZONGEN IS

De Ander Achter de Sterren

Copyright

Het lied dat nog niet gezongen is

Boek 4 — De Ander Achter de Sterren

Copyright © 2026 Gerard Feller

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of anderszins, behoudens de uitzonderingen die de wet toestaat.

Deze roman is fictie. Namen, personages, plaatsen, werelden en gebeurtenissen zijn voortgekomen uit de verbeelding van de auteur of worden fictief gebruikt. De beschrijving van de hemel en de nieuwe schepping is literair en meditatief van aard en vormt geen aanspraak op een volledige theologische weergave.

Bijbelse thema's en beelden zijn verwerkt ter ondersteuning van het verhaal. Bijbelcitaten en verwijzingen blijven eigendom van de betreffende rechthebbenden.

Auteur: Gerard Feller

Omslagbeeld en vormgeving: auteur met AI-ondersteunde beeldgeneratie

Uitgave: 2026

Inhoud

- Hoofdstuk 1 – De stilte in het grote lied
- Hoofdstuk 2 – De kaart zonder lijnen
- Hoofdstuk 3 – De zeven reisgenoten
- Hoofdstuk 4 – Het dal dat naar een naam verlangde
- Hoofdstuk 5 – De stad die niemand kon bewonen
- Hoofdstuk 6 – De taal van het eerste antwoord
- Hoofdstuk 7 – De woorden die niet vertaald konden worden
- Hoofdstuk 8 – De tuin die niet wilde groeien
- Hoofdstuk 9 – Het volmaakte akkoord
- Hoofdstuk 10 – De spiegel van duizend herinneringen
- Hoofdstuk 11 – De lege troon
- Hoofdstuk 12 – De Bron van Namen
- Hoofdstuk 13 – De tafel op het water
- Hoofdstuk 14 – Het bos van geleend licht
- Hoofdstuk 15 – De bewaarder van de laatste vraag
- Hoofdstuk 16 – De dag zonder opdracht
- Hoofdstuk 17 – De wereld die nog niet bestond
- Hoofdstuk 18 – Het lied dat nog niet gezongen was

HOOFDSTUK 1

De stilte in het grote lied

Het feest was al begonnen voordat Elias wist dat er iets te vieren viel. Overal in de Eerste Stad brandden lichten. Niet de kleine lampen die hij zich van de aarde herinnerde. Deze lichten leken te leven. Ze zweefden tussen de bomen, bewogen langs de muren en verzamelden zich soms boven de straten in vormen die aan bloemen, vogels of sterren deden denken. Kinderen renden er lachend achteraan. De lichten lieten zich vangen. Even rustten ze in geopende handen. Daarna stegen ze weer op. Niemand probeerde ze vast te houden.

Misschien was dat een van de dingen die Elias hier had geleerd: wie niet bang was iets te verliezen, kon er veel intenser van genieten. Vanuit de verte klonk muziek. Trompetten.

Snaarinstrumenten. Stemmen. Maar ook klanken waarvoor Elias geen naam kende. Sommige waren helder als water. Andere klonken diep en warm, alsof bergen hadden leren zingen. De straten stroomden vol mensen. Mannen en vrouwen uit alle eeuwen liepen naast elkaar. Sommige kledingstukken herkende Elias uit de geschiedenisboeken. Andere leken afkomstig uit volken en tijden waarvan op aarde nauwelijks iets bewaard was gebleven.

Toch voelde niemand vreemd. Verschillen waren hier geen muren. Ze waren kleuren. Iedere persoon droeg iets van Gods schoonheid dat niemand anders precies zo kon laten zien.

“Waar gaat iedereen heen?”

Elias draaide zich om. Mei kwam naar hem toe. Haar ogen glansden en in haar donkere haar schitterden kleine gouden bloemen.

“Dat wilde ik jou juist vragen,” zei ze.

“Dat stelt me gerust.”

“Waarom?”

“Omdat ik dacht dat ik als enige niet wist wat er gebeurde.”

Mei glimlachte.

“Misschien is dat je nieuwe roeping.”

“Wat?”

“Niet weten wat er gebeurt.”

Elias keek haar ernstig aan.

“Daar had ik op aarde al veel ervaring mee.”

Ze lachte. Samen liepen ze met de menigte mee. De straten werden breder. Huizen en tuinen maakten plaats voor een groot open plein. In het midden stond een boom die Elias al eerder had gezien, maar die nu veranderd leek. Of misschien zag hij eenvoudig iets wat hem eerder was ontgaan. De stam was breed en zilverwit. De takken reikten over bijna het hele plein. Tussen de bladeren hingen vruchten in tientallen kleuren. Sommige straalden als barnsteen. Andere waren dieprood, helderblauw of bijna doorzichtig. Onder de boom stonden lange tafels. Brood. Vruchten. Bekers.

Gerechten waarvan de geur herinneringen wakker maakte aan maaltijden uit zijn jeugd. Niet de pijnlijke herinneringen. Niet het gemis. Alleen de warmte die erin verborgen had gelegen. Elias zag zijn vader aan de overkant van het plein. Hij stond met een groep kinderen te praten. Arion lag naast hem, de grote zilveren kop op zijn poten. Zodra de wolf Elias zag, gingen zijn oren omhoog.

“Je bent laat,” zei Arion toen Elias dichterbij kwam.

“Ik wist niet dat ik ergens werd verwacht.”

“Dat is meestal de reden waarom mensen te laat zijn.”

“En wolven?”

“Wolven zijn nooit te laat.”

“Natuurlijk niet.”

“Wij verschijnen wanneer het juiste moment ons bereikt.”

Mei knielde naast Arion en streek door zijn vacht.

“Dat klinkt erg wijs.”

“Dat is het ook.”

“Of het is een mooie manier om te zeggen dat je geen klok kunt lezen.”

Arion keek haar zwijgend aan. Toen legde hij zijn kop weer op zijn poten.

“Ik heb besloten je die opmerking te vergeven.”

Elias' vader sloeg een arm om zijn schouder.

“Goed dat je er bent.”

“Wat vieren we?”

“Dat weet niemand precies.”

“Arion waarschijnlijk wel.”

“Natuurlijk,” zei de wolf zonder op te kijken.

“En?”

“Het feest.”

Elias wachtte. Arion zei niets meer.

“Dat was bijzonder verhelderend.”

“Ik ben een wolf, geen aankondiger.”

Over het plein trok een golf van gelach. Niet omdat Arion hard had gesproken. Velen konden hem waarschijnlijk niet eens hebben gehoord. Het gelach kwam ergens anders vandaan.

Het feest van licht

Kinderen waren begonnen te dansen. Ze vormden kringen en trokken volwassenen mee. Sommigen probeerden eerst nog ernstig te blijven, maar niemand hield dat lang vol. Muzikanten namen plaats onder de grote boom. Een vrouw hief haar handen. Onmiddellijk werd het stil. Niet leeg. Verwachtend. Elias herkende haar. Miriam, de zus van Mozes. Ze droeg een eenvoudige trommel en haar gezicht straalde een jeugdige kracht uit die ouder leek dan de bergen. Ze sloeg eenmaal op de trommel. De klank ging over het plein. Een tweede slag volgde. Toen een derde. Andere instrumenten sloten zich aan. Eerst voorzichtig.

Daarna steeds voller. Een melodie ontstond. Elias kende haar niet, maar toch raakte ze herinneringen die dieper lagen dan zijn eigen verleden. Het was alsof de muziek verhalen droeg van bevrijding, thuiskomst en vreugde. Steeds meer stemmen begonnen te zingen. Woorden uit vele talen klonken naast en door elkaar. Niemand hoefde ze te vertalen. Elias hoorde de eigenheid van iedere taal en begreep tegelijkertijd de betekenis. Dankbaarheid. Verlossing. Vreugde. De trouw van God. Het lied groeide.

Het bewoog door de straten, over de muren en langs de rivieren. Vogels voegden hun roep eraan toe. In de verte antwoordden watervallen met diepe akkoorden. Zelfs de bladeren van de grote

boom bewogen op het ritme. Elias sloot zijn ogen. Hij voelde het lied door zijn lichaam gaan. Op aarde had muziek hem soms geholpen iets te voelen waarvoor hij geen woorden bezat. Hier leek muziek niet alleen gevoelens uit te drukken. Zij onthulde verbanden. Elke stem was volledig zichzelf. Toch vocht geen enkele stem om gehoord te worden. Niemand verdween in het geheel. Niemand overheerste het.

Eenheid was hier geen verlies van eigenheid. Het was eigenheid die haar thuis had gevonden. De melodie steeg. Hoger. Helderder. Totdat Elias dacht dat zij niet mooier kon worden. Toen hoorde hij het. Een stilte. Midden in het lied. Eerst dacht hij dat een muzikant een inzet had gemist. Maar het was geen fout. De muziek ging verder. Duizenden stemmen zongen. De instrumenten vulden het plein. En toch was er ergens een lege ruimte. Een klank die ontbrak. Een toon die nog niet bestond. Elias opende zijn ogen.

De mensen om hem heen zongen verder. Niemand leek verontrust. Mei stond naast hem met haar gezicht naar het licht geheven. Zijn vader zong met een glimlach die Elias uit zijn kinderjaren kende. Alleen Arion keek hem aan. De zilveren wolf had zijn kop opgeheven.

“Jij hoort het ook,” fluisterde Elias.

“Ja.”

“Wat is het?”

Arion keek naar de grote boom.

“Stilte.”

“Dat hoor ik.”

“Waarom vraag je het dan?”

“Arion.”

De wolf stond op. Zijn houding was veranderd. Niet gespannen. Wel aandachtig.

“Niet iedere stilte betekent dat er iets verdwenen is,” zei hij.

Elias luisterde opnieuw. De lege ruimte bevond zich niet tussen twee tonen. Zij bewoog. Soms leek ze dichtbij. Dan weer ver weg. Ze verschool zich onder de stemmen, gleed tussen de instrumenten door en verscheen opnieuw aan de rand van het lied. Het was alsof iemand luisterde zonder mee te zingen. Of alsof iets wachtte. Elias keek om zich heen. Aan de andere kant van het plein stond Jezus. Hij zong niet. Hij keek naar Elias. Tussen alle mensen, kleuren en bewegingen ontmoetten hun ogen elkaar. Jezus glimlachte. Daarna draaide Hij zich om en liep het plein af. Elias aarzelde slechts een ogenblik.

“Ik denk dat ik ergens heen moet.”

Mei opende haar ogen.

“Nu?”

“Ja.”

Ze volgde zijn blik, maar Jezus was al tussen de mensen verdwenen.

“Ga maar,” zei ze.

“Wil je niet weten waarheen?”

“Dat weet jij toch ook niet.”

“Nee.”

“Dan kunnen we het daar later samen over hebben.”

Elias glimlachte. Hij baande zich een weg door de feestvierende menigte. Arion liep naast hem.

“Ga jij mee?”

“Misschien.”

“Misschien?”

“Ik loop toevallig dezelfde kant op.”

“Natuurlijk.”

Aan de rand van het plein zag Elias nog net een glimp van Jezus' mantel. Hij versnelde zijn pas. Ze verlieten de brede straten en kwamen in een stiller gedeelte van de stad. Hier lagen kleine tuinen tussen lage huizen. Water stroomde door smalle geulen langs het pad. De muziek bleef hoorbaar. Maar zachter. De vreemde stilte bleef eveneens. Jezus liep voor hen uit zonder zich om te draaien. Elias probeerde Hem in te halen, maar de afstand bleef gelijk. Niet groot. Slechts enkele tientallen meters. Toch lukte het hem niet dichterbij te komen.

“Waarom wacht Hij niet?” vroeg Elias.

“Misschien wacht Hij wel,” zei Arion.

“Zo ziet het er niet uit.”

“Je denkt nog steeds dat wachten hetzelfde is als stilstaan.”

Elias keek opzij.

“Sinds wanneer spreek jij in raadselen?”

“Sinds mensen eenvoudige antwoorden te saai begonnen te vinden.”

Het pad liep omhoog. De stad bleef achter hen. Ze bereikten velden waarin blauwe bloemen tussen het hoge gras groeiden. Iedere bloem draaide zich even naar hen toe wanneer ze passeerden. Voor hen lag een heuvelrug. Jezus bereikte de top. Daar bleef Hij staan. Toen Elias bij Hem kwam, was het lied van de stad nog slechts een verre stroom van klanken. Het landschap strekte zich naar alle kanten uit. Bergen. Bossen. Rivieren. In de verte glansde de Sterrenzee, waarlangs de lichtvaarders naar andere werelden vertrokken. Maar Jezus keek niet naar de bekende landschappen. Hij keek naar een smalle strook aan de horizon.

Elias volgde Zijn blik. Aanvankelijk zag hij niets bijzonders. Toen merkte hij dat daar geen kleur was. Geen duisternis. Geen licht. Geen leegte. Het was een gebied waarvoor zijn ogen nog geen mogelijkheid leken te bezitten.

“Daar komt de stilte vandaan,” zei Elias.

Jezus knikte.

“Wat is daar?”

“Wat hoor je?”

Elias luisterde. De muziek van het feest bereikte de heuvel. Ieder akkoord was volmaakt. Behalve die ene open ruimte.

“Het klinkt alsof iets ontbreekt.”

“Luister nog eens.”

Elias sloot zijn ogen. Hij probeerde niet te zoeken. Niet te verklaren. Alleen te ontvangen. Langzaam veranderde zijn waarneming. De stilte voelde niet langer als afwezigheid. Zij droeg verwachting. Zoals een leeg doek niet rouwde omdat er nog geen schilderij op stond. Zoals een tuin niet bang was voor het zaad dat nog niet was ontkiemd. Zoals de adem vlak voor het eerste woord. Elias opende zijn ogen.

“Het ontbreekt niet,” zei hij. “Het wacht.”

Jezus glimlachte.

“Ja.”

“Waarop?”

“Op een antwoord.”

“Van wie?”

Jezus keek hem aan. Elias voelde onmiddellijk dat hij het antwoord al kende.

“Van ons?”

“Niet van jou alleen.”

“Natuurlijk niet.”

Achter hen klonken voetstappen. Mei kwam de heuvel op. Elias' vader liep naast haar. Achter hen volgden nog vier mensen die Elias slechts vaag herkende. Een jonge vrouw droeg een rol tekeningen onder haar arm. Een donkere man had een klein snaarinstrument op zijn rug. Naast hem liep een oudere vrouw met aarde aan haar handen. De laatste was een jongen die er niet ouder uitzag dan twaalf. Op zijn schouder zat een witte vogel met vier goudkleurige veren in zijn staart. Arion ging zitten.

“Ik wist dat ik dezelfde kant op liep.”

Elias keek naar Mei.

“Ik dacht dat je op het feest bleef.”

“Ik ook.”

“Wat veranderde er?”

“Het lied.”

“Je hoorde de stilte?”

Mei knikte.

“Pas nadat jij vertrok.”

Jezus keek naar de groep. In Zijn ogen lag dezelfde vreugde die Elias had gezien toen zij aan het einde van hun vorige reis op de berg hadden gestaan. Maar ook iets anders. Een geheim dat zich niet verborgen hield, maar uitnodigde om ontdekt te worden.

“Jullie hebben allemaal iets gehoord,” zei Jezus.

De vrouw met de tekeningen knikte.

“Ik zag een lijn die nergens op aansloot.”

De roep aan de horizon

De muzikant zei: “Ik hoorde een rust die langer duurde dan de maat toeliet.” De oudere vrouw keek naar haar handen.

“Ik voelde grond die nog nooit was aangeraakt.”

De jongen streek over de veren van zijn vogel.

“Ik droomde van een dier zonder naam.”

Mei keek naar de kleurloze horizon.

“Ik voelde dat iemand op ons wachtte.”

Elias keek haar aan.

“Iemand?”

“Ik weet het niet,” zei ze. “Misschien was het geen persoon. Maar het voelde niet leeg.”

Jezus richtte zich tot Elias.

“Tijdens je vorige reis wilde je ontdekken wat er achter de horizon lag.”

Elias knikte.

“Nu zul je iets anders moeten leren.”

“Wat?”

“Hoe je naar een horizon luistert voordat je haar oversteekt.”

De lucht boven de kleurloze strook begon te bewegen. Niet als wind. Niet als licht. Eerder als een gedachte die vorm probeerde te krijgen. Langzaam verscheen er een lijn. Dun en zilverachtig. Zij liep vanaf de verte door het landschap naar de plaats waar zij stonden. Aan hun voeten eindigde de lijn in een klein teken. Een cirkel. Daarbinnen zeven punten. Elias telde de mensen. Hijzelf. Mei. Zijn vader. De tekenaar. De muzikant. De tuinierster. De jongen. Zeven.

“En Arion?” vroeg hij.

De wolf snoof.

“Ik heb geen punt nodig.”

Jezus lachte. Toen strekte Hij Zijn hand uit. Boven Zijn geopende hand verscheen iets dat op een kaart leek. Het was gemaakt van licht, maar bevatte geen landen, wegen of namen. Slechts één zilveren lijn. Ze begon waar zij stonden. En liep naar de horizon. Daar eindigde zij abrupt.

“Is dat alles?” vroeg Elias.

“Voorlopig.”

“Wat ligt er aan het einde?”

“Dat staat nog niet op de kaart.”

“Omdat niemand het heeft ontdekt?”

Jezus keek opnieuw naar het verre, kleurloze gebied.

“Omdat het nog niet is geworden wat het zal zijn.”

Elias zweeg. De woorden vulden hem met ontzag. Niet omdat hij ze volledig begreep. Juist omdat hij dat niet deed.

“Moeten wij het maken?”

“Nee,” antwoordde Jezus. “Leven begint nooit bij jullie.”

Elias keek naar de zeven punten.

“Maar we hebben er wel een taak.”

“Ja.”

“Welke?”

Jezus sloot Zijn hand. De lichtkaart verdween niet. Zij daalde langzaam neer en rustte voor Elias in de lucht.

“Ontvang wat Ik daar geef,” zei Hij. “En breng mee wat Ik in ieder van jullie heb gelegd.”

De oudere vrouw keek naar de horizon.

“Zal daar een tuin komen?”

“Misschien.”

De muzikant glimlachte.

“Een lied?”

“Misschien.”

De vrouw met de tekeningen hield haar rol steviger vast.

“Een stad?”

“Misschien.”

De jongen vroeg: “Dieren?” Jezus keek naar de witte vogel op zijn schouder.

“Dat zou Mij niets verbazen.”

Ten slotte keek Hij naar Elias.

“Maar niets daarvan zal verschijnen wanneer jullie alleen proberen te geven.”

“Wat moeten we dan doen?”

“Eerst leren ontvangen.”

“Van U?”

“Van Mij. Van de schepping. En van elkaar.”

Elias dacht aan het grote lied op het plein. Duizenden stemmen. Volmaakt verschillend. Volmaakt verbonden. En midden daarin de stilte die niemand afzonderlijk kon vullen.

“Wanneer vertrekken we?”

Jezus keek naar de groep.

“Jullie zijn al vertrokken.”

Achter hen klonk nog eenmaal de muziek van het feest. Alle stemmen bereikten samen één helder akkoord. Toen viel het lied stil. Niet omdat het voorbij was. De hele schepping leek haar adem in te houden. Voor hen opende de horizon zich. En uit het kleurloze land klonk één enkele toon. Breekbaar. Helder. Nieuw. Het eerste begin van een lied dat nog nooit was gezongen.

HOOFDSTUK 2

De kaart zonder lijnen

De toon bleef in de lucht hangen. Niet luid. Niet overweldigend. Toch leek alles ernaar te luisteren. Het gras bewoog niet meer. De blauwe bloemen stonden stil. Zelfs de witte vogel op de schouder van de jongen hield zijn kop schuin, alsof hij een stem probeerde te herkennen die van heel ver kwam. Elias keek naar de horizon. De kleurloze strook was verdwenen. Op dezelfde plaats bevond zich nu een opening. Geen poort. Geen deur. Eerder een ruimte tussen twee gedachten. Daarachter zag Elias geen landschap. Alleen een zachte glans waarin af en toe iets verscheen en onmiddellijk weer verdween. Een bergkam.

Een rivier. Een stad. Vleugels. Of misschien waren het slechts mogelijkheden die nog geen vaste vorm hadden gekregen. De lichtkaart zweefde voor hem. De zilveren lijn liep vanaf de heuvel naar de opening. Maar toen Elias beter keek, zag hij dat de lijn niet werkelijk op de kaart stond. Zij ontstond pas vlak voordat hij ernaar keek. Zodra zijn blik verderging, verdween het gedeelte achter hem weer.

“Dat is geen bijzonder betrouwbare kaart,” zei hij.

De vrouw met de tekeningen kwam naast hem staan.

“Misschien ligt het niet aan de kaart.”

“Waar dan aan?”

“Aan de reiziger.”

Elias keek haar aan. Ze was lang en droeg een helderblauwe mantel. Onder haar arm hield ze een rol vast die zo dik was dat er tientallen tekeningen in moesten zitten.

“Ik ben Elias.”

“Ik weet het.”

“Natuurlijk.”

Ze glimlachte en stak haar hand uit.

“Liora.”

Elias schudde haar hand.

“Ben je kaartenmaker?”

“Architect.”

“Van gebouwen?”

“Soms.”

“Waarvan nog meer?”

“Van ruimten waarin gemeenschap mogelijk wordt.”

Elias dacht daarover na.

“Dat klinkt ingewikkelder dan gebouwen.”

“Dat is het ook.”

Liora knikte naar de lichtkaart.

“Een gewone kaart laat zien wat er al bestaat. Deze kaart lijkt te reageren op wat er tussen ons gebeurt.”

“Hoe bedoel je?”

“Toen jij alleen naar de lijn keek, was zij smal en onrustig. Toen ik naast je kwam staan, werd ze helderder.”

Elias keek opnieuw. Ze had gelijk. De zilveren lijn was breder geworden. Niet veel. Maar duidelijk zichtbaar.

“Misschien omdat jij architect bent.”

“Of omdat wij samen kijken.”

De muzikant kwam aan hun andere kant staan. Hij had zijn instrument van zijn rug gehaald. Het leek op een kruising tussen een luit en een harp, met snaren die van kleur veranderden wanneer hij ze aanraakte.

“En wat gebeurt er als drie mensen kijken?” vroeg hij.

De lijn lichtte onmiddellijk sterker op. Hij lachte.

“Dat dacht ik al.”

“Hoe heet jij?” vroeg Elias.

“Samir.”

“Ben je muzikant?”

“Wanneer ik goed luister wel.”

“En wanneer je niet goed luistert?”

“Dan ben ik iemand met een instrument.”

Mei kwam erbij staan.

“Dit wordt een interessante reis.”

Elias keek naar de overige leden van de groep. Zijn vader stond bij de oudere vrouw. Ze knielden samen in het gras en onderzochten de plaats waar de zilveren lijn de grond raakte. De jongen zat naast Arion. Hij fluisterde iets tegen de witte vogel. Arion deed alsof hij niet luisterde, maar zijn oren stonden naar hen gericht. Jezus stond een eindje verderop. Hij zei niets.

“Waarom stelt Hij ons niet gewoon aan elkaar voor?” vroeg Elias.

Wat tussen ons ontstaat

Samir streek met één vinger over een snaar.

“Misschien omdat namen meer betekenen wanneer ze worden ontvangen dan wanneer ze worden aangekondigd.”

De snaar liet een warme, lage toon horen. Op de kaart verscheen een tweede lijn. Deze liep niet naar de horizon, maar verbond de zeven punten in de cirkel met elkaar. Sommige verbindingen waren helder. Andere nauwelijks zichtbaar. Tussen Elias en Mei liep een sterke gouden lijn. Ook tussen Elias en zijn vader gloeide een vaste verbinding. Maar tussen de mensen die elkaar nog niet kenden, trilden dunne lichtdraden.

“De kaart laat niet alleen zien waar we heen moeten,” zei Mei.

“Maar ook hoe we reizen,” antwoordde Liora.

Samir schudde zijn hoofd.

“Nog meer.”

Hij speelde twee tonen. Op het eerste gehoor pasten ze niet bij elkaar. De ene was helder en stijgend. De andere donker en dalend. Samir liet ze

opnieuw klinken. Deze keer luisterde Elias niet naar de afzonderlijke tonen, maar naar de ruimte ertussen. Daar verscheen iets nieuws. Een derde klank die door geen enkele snaar afzonderlijk werd voortgebracht. De lijnen op de kaart begonnen te bewegen.

“De kaart toont wat er tussen ons kan ontstaan,” zei Samir.

Jezus keek naar hem en glimlachte. Elias begreep dat ze dichterbij de waarheid kwamen. Hij liep naar zijn vader en de oudere vrouw.

“Hebben jullie iets gevonden?”

Zijn vader wees naar de grond. Op de plek waar de lichtlijn het gras raakte, groeide een kleine plant. Ze had zeven bladeren, elk met een andere kleur.

“Die stond hier daarnet nog niet,” zei Elias.

“Dat klopt,” antwoordde de vrouw.

Ze hield haar hand vlak boven de plant zonder haar aan te raken.

“Hij is nog niet klaar.”

“Is er iets mis mee?”

“Nee.”

“Waarom is hij dan niet klaar?”

Ze keek Elias aan. Haar gezicht was dooraderd met fijne lijnen die niet van ouderdom spraken, maar van een lang leven waarin veel was gezien, gedragen en liefgehad.

“Je denkt nog steeds dat volmaaktheid betekent dat er niets meer kan groeien.”

Elias ging naast haar zitten.

“Dat dacht ik inderdaad.”

“Op aarde groeiden dingen vaak omdat er gebrek was. Een kind moest leren omdat het nog weinig wist. Een wond moest herstellen omdat er iets beschadigd was. Een plant moest groeien omdat zij nog klein en kwetsbaar was.”

Ze wees naar de zeven bladeren.

“Maar groei kan ook voortkomen uit overvloed.”

“Groei zonder tekort?”

“Ja. Niet worden wat je had moeten zijn, maar steeds verder onvouwen wat God in je heeft gelegd.”

“Hoe heet u?”

“Nahla.”

“Bent u tuinierster?”

Ze glimlachte.

“Ik leer van tuinen.”

De plant opende een kleine knop. Een geur verspreidde zich over de heuvel. Elias herkende honing, regen en pas omgewoelde aarde. Maar daaronder lag nog iets. Een herinnering. Hij zag zichzelf als kind in de tuin van zijn vader. Zijn handen waren vuil. Voor hem lag een rij zaadjes die hij veel te dicht bij elkaar had geplant. Zijn vader had achter hem gestaan. Niet boos. Niet ongeduldig. Hij had Elias' handen gepakt en hem geleerd hoeveel ruimte ieder zaadje nodig had. Elias keek opzij. Zijn

vader had de herinnering blijkbaar ook ontvangen. Hun ogen ontmoetten elkaar.

“Dat was ik vergeten,” zei Elias.

“Ik niet,” antwoordde zijn vader.

“Waarom hebben we toen eigenlijk wortels geplant? Ik lustte ze niet eens.”

“Je wilde weten of je voedsel uit de grond kon halen.”

“En?”

“Je hebt er één opgegeten.”

“Was hij lekker?”

“Je zei van wel.”

“Maar?”

“Daarna heb je nooit meer om wortels gevraagd.”

Nahla lachte. De plant opende zich volledig. In het hart van de bloem bevond zich een klein lichtpunt. Op de kaart werd de verbinding tussen Elias, zijn vader en Nahla helder.

“Herinneringen zijn hier anders,” zei Elias.

“Hoe bedoel je?” vroeg Mei.

“Op aarde keek ik naar het verleden alsof het verdwenen was. Hier voelt het alsof alles wat door liefde werd aangeraakt, nog steeds leeft.”

Zijn vader legde een hand op zijn schouder.

“Misschien is niets wat werkelijk aan God werd gegeven ooit verloren geweest.”

Elias keek naar Jezus.

“Is dat zo?”

Jezus kwam dichterbij.

“In Mijn koninkrijk wordt niets goeds vergeten.”

“En het kwade?”

De anderen werden stil. Niet uit angst. De vraag droeg geen dreiging, maar wel gewicht. Jezus keek naar de kleine plant.

“Het kwaad krijgt geen eeuwigheid,” zei Hij. “Maar wat er ondanks het kwaad werd liefgehad, gedragen, genezen en aan Mij toevertrouwd, draagt vrucht.”

Nahla liet wat aarde door haar vingers glijden.

“Zelfs littekens kunnen grond worden waarin iets nieuws groeit.”

Elias dacht aan de wonden in Jezus' handen. De overwinning had het verleden niet ontkend. Zij had het verlost. De jongen kwam naar hen toe. De witte vogel zat nog steeds op zijn schouder.

“Hij wil niet zeggen hoe hij heet,” zei de jongen.

“De vogel?” vroeg Elias.

“Nee, Arion.”

Vanuit het gras klonk een diepe zucht.

“Je hebt het niet gevraagd.”

“Maar iedereen kent jou al.”

“Dat is iets anders.”

De jongen keek Elias aan.

“Ik heet Joël.”

“En je vogel?”

“Dat weet ik nog niet.”

“Heb je hem pas ontmoet?”

“Ja.”

“Waar?”

Joël wees naar de open horizon.

“Daar.”

Elias keek naar de vogel.

“Maar we zijn daar nog niet geweest.”

“Ik ook niet.”

“Hoe kan hij dan daarvandaan komen?”

“Dat probeer ik hem te vragen.”

De vogel opende zijn vleugels. De vier gouden staartveren schitterden. Toen liet hij een korte roep horen. Samir draaide zich abrupt om.

“Doe dat nog eens.”

De vogel keek hem aan.

“Alsjeblieft,” voegde Samir eraan toe.

De vogel zong opnieuw. Vier tonen. Samir herhaalde ze op zijn instrument. De vogel antwoordde. Ditmaal met vijf tonen. Samir speelde ook de vijfde. Het dier sprong van Joëls schouder en vloog naar de lichtkaart. Zonder de kaart aan te raken bleef het erboven zweven. De zeven punten bewogen. De lijnen tussen hen vormden een patroon. Liora rolde haastig haar tekeningen uit op de grond. De meeste toonden gebouwen, tuinen en pleinen die Elias nog nooit had gezien. Maar één vel was leeg. Het patroon van de kaart verscheen langzaam op het lege papier. Liora hield haar adem in.

“Dit heb ik niet getekend.”

“Wat is het?” vroeg Elias.

“Ik weet het niet.”

Ze draaide het vel. Het patroon leek op een bloem. Of een stad van bovenaf gezien. Of een muzikteken. Toen Joël zijn hand erboven hield, veranderde het in de omtrek van een dier. Toen Nahla het aanraakte, verschenen er wortels. Bij Samir werd het een akkoord. Bij Mei leek het op twee handen die elkaar bijna raakten. Elias legde als laatste zijn hand op het papier. Er verscheen een deur. Niet gesloten. Ook niet geopend. Een deur die nog moest beslissen wat openen betekende.

“De kaart heeft geen lijnen,” zei Liora zacht.

Elias keek naar de tekening.

“Maar we zien toch lijnen?”

“Dat zijn geen wegen.”

“Wat dan?”

“Relaties.”

Jezus knikte.

“Een weg vertelt je hoe je van de ene plaats naar de andere komt,” zei Hij. “Maar wat voor jullie ligt, kan niet door afstand worden bereikt.”

“Hoe dan wel?” vroeg Joël.

“Door verbondenheid.”

Arion kwam overeind.

“Dat wordt lastig.”

Mei keek naar hem.

“Waarom?”

“Omdat mensen bij een reis altijd eerst willen weten wie de leiding heeft.”

Iedereen keek bijna gelijktijdig naar Elias. Hij voelde iets wat hij in lange tijd niet had gevoeld. Verlegenheid. Niet de pijnlijke verlegenheid van vroeger, waarin hij bang was niet goed genoeg te zijn. Dit was eenvoudiger. Hij wist oprecht niet waarom iedereen naar hem keek.

“Waarom ik?”

De kaart wordt gedragen

Zijn vader glimlachte.

“Omdat jij de kaart draagt.”

Elias wees naar Liora.

“Zij begrijpt haar beter.”

“Misschien,” zei Liora. “Maar de kaart kwam naar jou.”

“Samir hoorde hoe zij werkt.”

“Een deel ervan,” zei de muzikant.

“Nahla liet haar iets voortbrengen.”

De tuinierster schudde haar hoofd.

“De plant groeide door de herinnering tussen jou en je vader.”

Elias keek naar Mei.

“Zeg alsjeblieft dat jij een betere reden hebt waarom ik niet de leiding moet nemen.”

“Ik denk niet dat je de leiding moet nemen.”

“Dank je.”

“Ik denk dat je moet leren de leiding te ontvangen.”

Dat klonk aanzienlijk minder geruststellend.

“Wat betekent dat?”

Mei keek naar Jezus.

“Dat moet hij waarschijnlijk onderweg ontdekken.”

Jezus antwoordde niet. Maar Zijn glimlach was voldoende. Elias pakte de kaart. Het licht voelde warm in zijn handen. De zeven punten vormden opnieuw een cirkel. De lijnen ertussen bleven bewegen.

“Goed,” zei hij. “Als ik de leiding moet ontvangen, waar beginnen we dan?”

Niemand antwoordde. Hij keek naar Jezus. Ook Hij zweeg. Elias keek naar de kaart. Geen weg. Geen aanwijzing. Geen richting. Alleen zeven punten. Toen begreep hij het. Hij had de kaart vastgepakt alsof zij van hem was. Alsof de anderen moesten volgen waar hij haar heen droeg. Langzaam liet hij haar zakken.

“Willen jullie haar samen vasthouden?”

De anderen kwamen om hem heen staan. Iedereen legde één hand onder de kaart. Op het moment dat de zevende hand het licht raakte, trok een zachte trilling door de heuvel. De zilveren lijn naar de horizon verscheen opnieuw. Ditmaal breed genoeg om overheen te lopen. Voor hen vormde zich een pad van licht. De witte vogel schoot vooruit. Arion volgde.

“Wacht,” zei Elias. “Moeten we geen voorbereidingen treffen?”

De wolf keek over zijn schouder.

“Waarop wil je je voorbereiden?”

“Op wat daar is.”

“Je weet niet wat daar is.”

“Precies.”

“Dan wordt voorbereiden moeilijk.”

Samir hing zijn instrument op zijn rug.

“Nahla heeft zaden.”

Liora hief haar tekeningen op.

“Ik heb ontwerpen.”

Joël wees naar de vogel.

“Ik heb hem.”

Mei pakte Elias’ vrije hand.

“En wij hebben elkaar.”

Elias keek naar zijn vader.

“Ga jij ook mee?”

“Een deel van de weg.”

“Waarom maar een deel?”

“Omdat dit niet mijn opdracht is.”

De woorden brachten onverwacht verdriet in Elias naar boven.
Niet het oude verdriet van verlies. Eerder het besef dat zelfs in de

eeuwigheid liefde niet betekende dat iedereen altijd dezelfde weg ging. Zijn vader zag het.

“We hoeven elkaar niet vast te houden om elkaar nooit meer kwijt te raken,” zei hij.

Elias knikte langzaam. Dat was vrijheid. Geen afstand kon hier nog scheiden wat in liefde verbonden was. Hij keek naar Jezus.

“En U?”

“Ik ga voor jullie uit.”

“Zal ik U kunnen zien?”

“Niet altijd.”

“Waarom niet?”

“Omdat je ook moet leren Mij te herkennen wanneer je niet naar Mijn gezicht kijkt.”

“Waaraan dan?”

Jezus keek naar de mensen die de kaart samen droegen.

“Aan wat Mijn liefde tussen jullie doet.”

Daarna zette Hij de eerste stap op het lichtpad. De horizon ging verder open. Aan de andere kant verscheen een hemel zonder sterren. Een vlakte zonder vorm. Een zee zonder water. En diep in die naamloze verte wachtte de ene heldere toon. Niet langer alleen. Onder haar klonk nu een tweede toon. Daarna een derde. Zeven tonen. Zeven stemmen die hen riepen. Elias haalde diep adem. Samen zetten zij hun eerste stap op de kaart zonder lijnen.

HOOFDSTUK 3

De zeven reisgenoten

De eerste stap voelde als de laatste stap op vaste grond. Elias zette zijn voet op het pad van licht en verwachtte weerstand. Iets stevigs. Een oppervlak dat zijn gewicht zou dragen. Maar het licht voelde niet als steen. Ook niet als hout of aarde. Het voelde als instemming. Alsof het pad hem niet droeg omdat het sterk genoeg was, maar omdat het hem welkom heette. Naast hem hield Mei zijn hand vast. Met haar andere hand ondersteunde ze de kaart. De vijf overige reisgenoten stonden rondom hen. Ieder raakte een ander gedeelte van het licht aan. Zolang ze samen bewogen, bleef het pad zichtbaar.

Toen Elias zijn pas versnelde, begon het licht onder zijn voeten te vervagen.

“Wacht,” zei Liora.

Iedereen bleef staan. De zilveren lijn werd onmiddellijk weer helder. Elias keek omlaag.

“De kaart wil niet dat ik vooroploop.”

“Of niet dat je alleen vooroploopt,” zei Mei.

“Dat is bijna hetzelfde.”

“Nee,” antwoordde zijn vader. “Dat verschil is waarschijnlijk precies wat je hier moet leren.”

Voor hen liep Jezus verder. Hij leek het probleem niet te hebben. Het licht verscheen onder Zijn voeten zonder dat Hij de kaart aanraakte. Arion liep eveneens voor de groep uit.

“Waarom verdwijnt het pad niet onder hem?” vroeg Elias.

“Omdat ik niet probeer de leiding te nemen,” zei de wolf.

“Je loopt letterlijk voorop.”

“Ik loop waar mijn poten mij brengen.”

“Dat klinkt verdacht veel als vooropgaan.”

“Alleen voor iemand die van iedere positie een rangorde maakt.”

Samir lachte. Elias besloot niet te antwoorden. Ze liepen verder. Bij iedere stap werd de bekende wereld achter hen minder duidelijk. De heuvel vervaagde. De Eerste Stad werd een glans aan de horizon. De muziek van het feest klonk nog even als een verre herinnering. Toen verdween ook die. Niet abrupt. De laatste klanken bleven om hen heen zweven en gingen langzaam over in de zeven tonen die vanuit de naamloze verte kwamen. Iedere toon had een eigen karakter.

Elias hoorde een warme, lage klank die hem aan de stem van zijn vader deed denken. Daarnaast klonk een lichte toon die bewoog als de lach van Mei. Een derde had de helderheid van glas. Een vierde was donker als vruchtbare aarde. De overige tonen kon hij nog niet thuisbrengen.

“Ze horen bij ons,” zei Samir.

“De tonen?” vroeg Joël.

Samir knikte.

“Niet alsof iedere persoon één vaste noot is. Zo eenvoudig is het niet. Maar het lied reageert op onze aanwezigheid.”

Hij plukte voorzichtig aan een snaar. De toon die ontstond, werd door de verte beantwoord. Samirs gezicht lichtte op.

“Daar is iets wat luistert.”

“Of iemand,” zei Mei.

Joël keek naar de witte vogel. Die vloog nog steeds boven het pad en leek precies te weten waarheen ze gingen.

“Hij weet het,” zei de jongen.

“Vraag het hem,” stelde Elias voor.

“Dat doe ik steeds.”

“En wat zegt hij?”

“Dat ik te veel woorden gebruik.”

Arion keek goedkeurend naar de vogel.

“Een verstandig dier.”

Het landschap om hen heen veranderde. Voor zover het een landschap genoemd kon worden. Er was geen hemel boven hen en geen grond onder het lichtpad. Toch voelden ze geen leegte. Overal lagen vormen die nog niet helemaal zichtbaar waren. Wanneer Elias naar links keek, dacht hij een oceaan te zien. Golven verhieven zich, maar voordat ze konden breken, veranderden ze in heuvels. Achter die heuvels ontstond even een woud, waarna de bomen zich oplostten in lange banen van kleur. Aan de rechterkant verschenen duizenden lichtpunten. Sommige groepeerden zich tot sterrenbeelden. Andere bewogen als levende wezens.

Niets bleef lang genoeg bestaan om een naam te ontvangen.

“Is dit een onvoltooide schepping?” vroeg Elias.

Nahla keek om zich heen.

“Onvoltooid klinkt alsof er iets aan ontbreekt.”

“Maar er is nog geen vaste vorm.”

“Een zaad heeft ook nog niet de vorm van een boom.”

“Is een zaad dan volmaakt?”

“Als zaad wel.”

Elias keek opnieuw naar de veranderende vormen.

“Dus dit gebied is niet minder werkelijk dan de werelden die we al kennen?”

Luisteren naar elkaar

“Nee. Het bevindt zich alleen in een andere wijze van werkelijk zijn.”

“Een mogelijkheid?”

“Een belofte,” zei Nahla.

Bij dat woord verscheen naast het pad een kleine groene scheut. Iedereen bleef staan. De scheut groeide zonder grond. Wortels van zacht gouden licht spreidden zich door de ruimte. Twee blaadjes openden zich. Nahla stak haar hand uit, maar raakte de plant niet aan.

“Een belofte,” herhaalde ze.

De scheut werd steviger. Er verscheen een knop. Elias keek naar de kaart. Tussen Nahla's punt en de zilveren lijn gloeide een groene verbinding.

“Het land luistert niet alleen naar onze stemmen,” zei Mei. “Het luistert ook naar de betekenis van onze woorden.”

“Dan moeten we voorzichtig spreken,” zei Liora.

Samir schudde zijn hoofd.

“Niet voorzichtig.”

“Wat dan?”

“Waarachtig.”

Ze keken naar Jezus. Hij was verder weg dan eerst. Zijn gestalte was nog zichtbaar, maar het licht om Hem heen begon samen te vallen met de glans van de omgeving.

“Hij verdwijnt,” zei Joël.

Elias voelde de neiging sneller te lopen. Onmiddellijk verzwakte het pad. Mei kniep in zijn hand.

“Niet vooruitrennen.”

“Maar straks raken we Hem kwijt.”

“Dat kan niet.”

“Ik kan Hem nu al bijna niet meer zien.”

“Dat is iets anders.”

Jezus bereikte een verhoging die een ogenblik eerder nog niet had bestaan. Hij draaide zich om. Zelfs op grote afstand kon Elias Zijn ogen zien. Daarna sprak Hij. Niet luid. Toch hoorde iedereen Hem.

“Vertel elkaar wie jullie zijn.”

Elias wachtte op meer. Maar Jezus draaide zich weer om en ging verder.

“Dat is alles?” vroeg hij.

“Het lijkt mij een duidelijke opdracht,” zei Mei.

“Wij kennen elkaar nauwelijks en bevinden ons in een wereld zonder vorm. Ik had op iets praktisch gehoopt.”

Liora trok één wenkbrauw op.

“Voor een reis zonder wegen is weten wie er met je meegaat tamelijk praktisch.”

Het lichtpad verbreedde zich en vormde een ronde plaats. In het midden verscheen iets dat op een lage tafel leek. De kaart steeg uit hun handen en bleef boven de tafel zweven. De zeven punten vormden opnieuw een cirkel. Een voor een gingen de reizigers zitten. Arion koos een plaats tussen Elias en Joël. De witte vogel landde op de tafel en begon zijn veren te verzorgen. Elias keek naar de anderen.

“Wie wil beginnen?”

Niemand sprak. Niet omdat ze niets wilden vertellen. Elias voelde dat ze allemaal luisterden. Niet alleen naar elkaar, maar ook naar de ruimte om hen heen. Zijn vader verbrak de stilte.

“Ik heet David.”

Elias keek verrast op. Natuurlijk kende hij de naam van zijn vader. Toch voelde het anders hem die hier te horen uitspreken. Op aarde was hij voor Elias bijna altijd papa geweest. Een vertrouwde aanwezigheid. Iemand die hem had leren fietsen, tuinieren en bidden. Iemand die ziek was geworden. Iemand die hij had verloren. Maar David was meer dan de rol die hij in Elias' leven had vervuld.

“Ik ben opgegroeid in een klein dorp,” vervolgde hij. “Mijn vader was timmerman. Mijn moeder hield van muziek, hoewel ze volgens bijna iedereen niet kon zingen.”

Samir glimlachte.

“Volgens haarzelf wel,” zei David. “En dat was uiteindelijk wat telde.”

Hij vertelde over zijn jeugd. Over de werkplaats van zijn vader. Over de geur van zaagsel. Over zijn eerste baan. Over de vrouw met wie hij was getrouwd en het kind dat zij na lang wachten hadden ontvangen. Hij keek naar Elias.

“Dat was jij.”

Op de kaart begon Davids punt warm goud te stralen. Maar David sprak ook over zijn fouten. Niet met schaamte. Niet alsof de fouten nog macht over hem hadden. Hij vertelde erover zoals iemand kon spreken over een gevaarlijke rivier die hij ooit was overgestoken. Het water stroomde niet meer om hem heen, maar wat hij daar had geleerd was gebleven.

“Ik dacht lang dat sterk zijn betekende dat ik mijn zorgen niet moest laten zien,” zei hij. “Daardoor liet ik mensen van wie ik hield soms buiten staan.”

Elias voelde een oude herinnering. Zijn vader aan de keukentafel. Stil. Vermoeid. Elias had geweten dat er iets aan de hand was, maar niet

wat. Iedere vraag was beantwoord met: “Er is niets.” Destijds had die zin gevoeld als een gesloten deur. David keek hem aan.

“Het spijt me.”

De woorden droegen geen schuld die opnieuw vereffend moest worden. Die schuld was gedragen, beleden en vergeven. Toch deed de erkenning iets. De herinnering veranderde niet. Maar de deur erin ging open. Elias zag nu niet alleen de afstand van zijn vader. Hij zag ook de angst erachter. De liefde die niet had geweten hoe zij zichzelf moest uitspreken.

“Dank je,” zei Elias.

Tussen hun twee punten verscheen een bredere lijn. Rondom de ronde plaats groeiden bomen. Nog klein. Maar werkelijk. Hun stammen hadden de kleur van het hout uit Davids jeugd. In de bladeren klonk een zachte, enigszins onzuivere melodie. David begon te lachen.

“Mijn moeder.”

Samir luisterde aandachtig.

“Ze zingt prachtig.”

“Dat vond zij zelf ook.”

Toen sprak Liora.

“Ik ben geboren in een stad die niet meer bestaat.”

Boven haar handen verscheen het beeld van hoge muren, smalle straten en huizen rond beschutte binnenplaatsen. Ze vertelde over een volk dat door oorlogen bijna uit de geschiedenis was verdwenen. Over gebouwen die waren verwoest. Over tekeningen die zij als kind in het zand maakte, omdat papier te kostbaar was.

“Op aarde wilde ik plaatsen ontwerpen waar mensen zich veilig konden voelen,” zei ze. “Maar ik ontdekte dat muren zowel bescherming als gevangenschap konden worden.”

Rondom haar punt ontstonden lijnen en bogen.

“Wat bouwde je?” vroeg Joël.

“Scholen. Huizen. Een ziekenhuis. Later ook een kerk.”

“Was dat je mooiste gebouw?”

Liora dacht na.

“Nee.”

“Wat dan wel?”

“Een bankje.”

Joël keek verbaasd.

“Een bankje?”

“Het stond tussen twee flatgebouwen waar families woonden die al jaren niet meer met elkaar spraken. Een oude vrouw vroeg mij een plaats te maken waar zij in de avondzon kon zitten. Ik bouwde een eenvoudig bankje.”

“En toen?”

“Eerst zat zij er alleen. Daarna kwam een kind naast haar zitten. Later de moeder van het kind. Na enkele weken brachten mensen eten mee. Uiteindelijk vierden twee families daar samen een verjaardag.”

Op de kaart veranderden de lijnen rond Liora's punt in een open cirkel.

“Het was geen bijzonder bankje,” zei ze. “Maar het maakte ontmoeting mogelijk. Sindsdien weet ik dat een ruimte pas geslaagd is wanneer liefde er gemakkelijker kan bewegen.”

Naast de ronde plaats ontstond een bankje. Eenvoudig. Van lichtgekleurd hout. Niemand ging erop zitten. Toch voelde het alsof het op iemand wachtte. Samir vertelde daarna. Hij kwam uit een kuststad waar oproepen tot gebed, marktgeluiden, kerkklokken en muziek door elkaar hadden geklonken. Als kind had hij geleerd dat mensen vaak naar dezelfde hemel keken terwijl ze elkaar op straat niet begrepen.

“Ik wilde muziek maken die niemand hoefde te verdedigen,” zei hij. “Een lied waarbij mensen even vergaten tot welke groep ze behoorden.”

“Is dat gelukt?” vroeg Mei.

“Soms.”

“En de andere keren?”

“Dan maakten ze ruzie over wie het lied mocht bezitten.”

Hij glimlachte zonder bitterheid.

“Ik heb geleerd dat muziek harten kan openen, maar ze niet kan dwingen naar binnen te gaan.”

Hij speelde een akkoord. De bomen antwoordden. Liora's bankje kreeg een diepere kleur. Nahla's plant opende een tweede bloem. De zeven tonen uit de verte kwamen dichterbij. Daarna sprak Nahla. Ze vertelde over akkers, droogte en seizoenen van overvloed. Over handen die wisten wanneer regen zou vallen nog voordat de wolken verschenen.

Over een dochter die jong was gestorven en een tuin die zij daarna jarenlang niet meer had kunnen betreden. Elias zag geen pijn meer in haar ogen. Wel diepte.

“Wie verdriet heeft gekend,” zei Nahla, “kan twee fouten maken. Je kunt geloven dat niets ooit meer mag groeien omdat je hebt verloren. Of je kunt zo snel iets nieuws planten dat je geen ruimte laat voor wat je mist.”

“Wat deed u?” vroeg Joël.

“Allebei.”

“En later?”

“Later leerde ik dat rouw geen vijand van vruchtbaarheid is. Sommige tranen zijn water voor een grond die anders hard zou blijven.”

Waar haar hand de kaart raakte, ontstond een kleine stroom. Het water liep vanaf haar punt naar het midden van de cirkel. Joël was als volgende aan de beurt. Hij keek naar de anderen en trok zijn knieën op.

“Ik heb niet zoveel te vertellen.”

“Je hebt een heel leven om te vertellen,” zei David.

“Mijn leven was niet lang.”

“Dat is niet hetzelfde als klein.”

Joël keek naar de witte vogel.

“Ik was vaak ziek,” begon hij. “Daardoor kon ik niet altijd met andere kinderen meedoen. Ik keek veel uit het raam.”

Hij vertelde over vogels die op de vensterbank kwamen zitten. Over de namen die hij hun gaf. Over zijn overtuiging dat dieren veel meer begrepen dan volwassenen dachten.

“De mensen zeiden dat ik later bioloog moest worden.”

“Wilde je dat?” vroeg Elias.

“Misschien. Ik wilde vooral weten hoe dieren de wereld ervaren.”

Hij keek naar Arion.

“Daarom vind ik het hier zo mooi. Ik hoef niet alleen meer over hen te leren. Ik kan het hun vragen.”

“En toch stel je nog steeds te veel vragen,” zei Arion.

Joël glimlachte. Op de kaart verscheen boven zijn punt de vorm van een vleugel. Toen kwam Mei. Ze vertelde niet eerst over wat ze had gedaan. Ze vertelde over wat ze had gezocht.

Namen rond de kaart

“Mijn hele leven wilde ik ergens volledig thuishoren,” zei ze. “Bij mensen. In een gemeenschap. Bij God. Maar iedere keer wanneer ik dacht dat ik thuis was, werd ik bang dat ik het weer zou verliezen.”

Elias keek naar haar. Hij kende delen van haar verhaal. Niet alles. Dat beseftte hij nu. Liefde betekende niet dat een mens geen verborgen kamers meer had. Liefde betekende dat er geen kamer bestond waarin de ander nooit welkom zou mogen zijn.

“Ik probeerde soms onmisbaar te worden,” vervolgde Mei. “Ik dacht dat mensen mij niet zouden verlaten wanneer zij mij nodig hadden.”

“Werkte dat?” vroeg Joël.

“Een tijdje. Maar nodig zijn is niet hetzelfde als geliefd zijn.”

Haar punt op de kaart begon zachtblauw te gloeien.

“Ik moest leren ontvangen zonder eerst te bewijzen dat ik iets waard was.”

Ze keek naar Elias.

“Dat leer ik nog steeds.”

Elias wilde zeggen dat ze hier niets meer hoefde te vrezen. Maar hij hield zich in. Misschien vroeg haar verhaal niet om een oplossing. Misschien vroeg het alleen om ontvangen te worden. Hij legde zijn hand over de hare. De blauwe gloed werd helderder. Toen keek iedereen naar Elias. Hij haalde adem.

“Ik ben Elias.”

Arion zuchtte.

“Dat wisten we al.”

“Dank je.”

Elias dacht aan zijn zoektocht. Aan de sterren. Aan zijn vragen. Aan het verlangen naar de Ander dat hem door duisternis en verlies heen had voortgedreven. Hij dacht aan zijn aankomst in het Land Achter de Morgen. Aan de Troon. Aan de wonden van de Koning. Aan de werelden die hij had bezocht.

“Ik dacht lange tijd dat ik antwoorden zocht,” zei hij. “Maar eigenlijk zocht ik Iemand.”

De kaart werd stil. Zelfs de zeven tonen zwegen.

“Toen ik Hem vond, dacht ik dat mijn zoektocht voorbij was. Daarna ontdekte ik dat gevonden worden juist het begin was.”

Hij keek naar Jezus. Maar de plaats waar Christus had gestaan, was leeg. Elias voelde geen angst. Wel gemis. Een zuiver gemis dat niet uit verlatenheid voortkwam, maar uit liefde.

“Ik wil Hem volgen,” zei hij. “Alleen probeer ik nog te vaak te begrijpen waarheen voordat ik bereid ben de volgende stap te zetten.”

Zijn punt op de kaart begon te stralen. De zes andere punten antwoordden. Alle verbindingen werden zichtbaar. Zeven levens. Zeven verhalen. Zeven manieren waarop Gods liefde een mens had gevonden, gevormd en meegenomen. De ronde rustplaats trilde. De bomen schoten omhoog. De stroom van Nahla werd een rivier. Liora's bankje kwam onder een boog van bloeiende takken te staan. Samirs melodie verspreidde zich door de bladeren. Boven Joël cirkelden vogels die nog nooit op aarde hadden gevlogen. Voor Mei verscheen een huis. De deur stond open. Voor David ontstond een werkplaats vol onbehaagd hout.

En voor Elias verscheen opnieuw de deur zonder muur. Ditmaal ging zij open. Daarachter stond Jezus. Niet ver weg. Niet verdwenen. Hij had de hele tijd aan de andere kant gewacht.

“Nu kennen jullie elkaars namen,” zei Hij.

Elias keek naar de wereld die rondom hen was ontstaan.

“Onze namen hebben dit gemaakt?”

“Nee.”

“Onze verhalen?”

“Ook niet.”

“Wat dan?”

Jezus stapte door de deuropening.

“De liefde waarmee jullie ze aan elkaar hebben gegeven.”

Achter Hem verscheen een nieuw landschap. In de verte lag een dal, omsloten door hoge, kleurloze bergen. Midden in het dal bevond zich een donkere vorm. Geen kwaad. Geen gevaar. Maar iets ouds. Iets dat wachtte. De witte vogel vloog door de deur. Joël sprong op en rende achter hem aan.

“Wacht!” riep Elias.

Joël bleef aan de andere kant staan.

“Hij gaat naar het dal!”

Arion liep rustig door de opening.

“Dan lijkt het erop dat wij ook naar het dal gaan.”

De overige reizigers stonden op. De kaart veranderde. De zeven punten verdwenen. Op het lichtende oppervlak verscheen één enkel woord: NAAM. Elias keek naar de donkere vorm in de verte.

“Moeten wij haar een naam geven?”

Jezus antwoordde niet onmiddellijk. Toen zei Hij:

“Eerst moeten jullie ontdekken of zij misschien al een naam heeft.”

Samen gingen de zeven reisgenoten door de deur. Achter hen bleef de rustplaats bestaan. Niet langer als mogelijkheid. Maar als hun eerste gezamenlijke herinnering in een wereld die begon te ontwaken.

HOOFDSTUK 4

Het dal dat naar een naam verlangde

Aan de andere kant van de deur was de lucht stil. Niet doodstil. Niet dreigend. De stilte leek op die van een kamer waarin iemand zojuist wakker was geworden, maar de ogen nog niet had geopend. Voor hen lag het dal. De bergen eromheen waren hoog en glad. Ze hadden geen sneeuw, begroeiing of scherpe rotswanden. Hun oppervlak was bijna kleurloos. Alleen waar het licht langs de hellingen streek, verschenen zwakke tinten blauw, violet en goud. Er liep geen pad naar beneden.

Toch bevond de witte vogel zich al halverwege de helling. Hij vloog in ruime cirkels boven het dal. Af en toe liet hij de vier tonen horen die Samir eerder had nagespeeld. Joël stond aan de rand.

“Hij roept ons.”

“Of hij waarschuwt ons,” zei Liora.

Arion snoof.

“Hij is niet bang.”

“Hoe weet je dat?”

“Dieren verbergen angst anders dan mensen.”

“Verbergen dieren hun angst?”

“Niet voor zichzelf.”

Elias keek naar de donkere vorm in het midden van het dal. Van een afstand leek ze op een reusachtige steen. Maar telkens wanneer hij

zijn ogen even afwendde en opnieuw keek, was haar vorm veranderd. Soms zag hij een huis zonder ramen. Dan een slapend dier. Een ogenblik later leek het een gesloten bloem. Op de kaart stond nog steeds dat ene woord: NAAM.

“Misschien moeten we gewoon beginnen,” zei Elias.

“Waarmee?” vroeg Mei.

“Met afdalen.”

Hij zette één voet over de rand. Onder zijn schoen ontstond een trede. Een tweede verscheen zodra hij zijn gewicht naar voren bracht.

“Dat is handig.”

Elias daalde enkele stappen af. Toen keek hij achterom. De treden waren verdwenen.

“Dat is minder handig.”

Liora knielde bij de rand en bestudeerde de plaats waar de eerste trede zichtbaar was geworden.

“Probeer het nog eens.”

Elias zette zijn voet neer. De trede verscheen opnieuw.

“Blijf staan,” zei Liora.

Ze liep om hem heen, bekeek de hoek van zijn lichaam en keek daarna naar de kaart.

“De afdaling reageert op je bedoeling.”

“Ik ben van plan naar beneden te gaan.”

“Dat weet het dal blijkbaar. Maar het weet nog niet of je ook van plan bent iemand mee terug te nemen.”

Elias keek naar haar.

“Hoe kan een trap dat weten?”

“Hoe kan een lied weten dat iemand niet meezingt?”

Samir raakte een snaar aan. De toon rolde langs de bergwand en kwam zwakker terug.

“Zij heeft gelijk,” zei hij.

“Je hoort de bedoeling van een trap?”

“Ik hoor dat het dal je stap ontvangt, maar nog niet beantwoordt.”

Elias liep terug naar boven.

“Wat stel je voor?”

Liora wees naar de groep.

“Niet achter elkaar.”

“Naast elkaar?”

“Niet precies.”

Ze rolde een van haar tekeningen uit. Het vel was eerst leeg, maar terwijl ze ernaar keken, verschenen zeven dunne lijnen. De lijnen liepen niet evenwijdig. Ze bewogen naar elkaar toe, kruisten

elkaar en weken daarna weer uiteen. Samen vormden ze iets dat op een gevlochten koord leek.

“Een trap van relaties,” zei Mei.

“Een afdaling van aandacht,” verbeterde Liora haar.

“Wat is het verschil?”

“Een relatie kan bestaan terwijl niemand werkelijk oplet.”

Elias dacht terug aan de aarde. Aan gesprekken waarin mensen wachtten tot de ander klaar was, zodat zij zelf konden spreken. Aan gebeden waarin hij woorden tot God had gericht zonder te verwachten dat God antwoordde. Aan nabijheid zonder ontmoeting.

“Dus we moeten tijdens het afdalen op elkaar letten?”

“Niet alleen zorgen dat niemand valt,” zei Liora. “We moeten zien hoe ieder van ons de weg ontvangt.”

Nahla ging als eerste bij de rand staan. Ze legde haar hand op de kleurloze bergwand. Waar haar vingers de steen raakten, verscheen een zachtgroene tint.

“De berg is niet kaal,” zei ze.

“Er groeit niets,” merkte Joël op.

“Nog niet.”

Ze zette een stap. Onder haar voet verscheen geen stenen trede, maar een vlak van dicht verweven wortels. David volgde. Bij hem vormde zich een stevige houten tree. Onder Samirs voeten ontstonden golven die vaste vorm aannamen zodra hij zijn gewicht erop zette. Liora liep over smalle bogen van licht. Joëls treden leken op de afdrukken van grote dierenpoten. Onder Mei verschenen platte stenen met in iedere steen

twee lijnen die elkaar ontmoetten. Elias ging als laatste. Zijn eerste trede werd zichtbaar. Daarin zat een kleine scheur. Hij bleef staan.

“Is er iets mis?” vroeg zijn vader.

“Ik weet het niet.”

Hij zette een tweede stap. Ook deze trede was gebroken. De delen vielen niet uit elkaar, maar pasten evenmin volledig tegen elkaar. Elias keek naar Jezus. Christus stond nog steeds boven aan de rand van het dal.

“Gaat U niet mee?”

“Ik ben bij jullie.”

“Maar U blijft daar staan.”

“Je verwacht Mijn plaats met Mijn aanwezigheid.”

Elias keek naar de gebroken treden.

“Waarom zien mijn stappen er zo uit?”

“Wat denk je zelf?”

Hij wilde antwoorden dat hij het niet wist. Maar dat was niet helemaal waar.

De afdaling

“Ik probeer nog steeds de weg heel te maken voordat ik erop durf te vertrouwen.”

Jezus knikte.

“En kun je op een gebroken trede staan?”

Elias keek omlaag. De trede droeg hem.

“Blijkbaar wel.”

“Dan is gebrokenheid niet altijd hetzelfde als onbruikbaarheid.”

Het woord raakte een oude plaats in hem. Niet als pijn. Meer als licht dat een kamer binnenviel waarin hij lang niet was geweest. Op aarde had Elias vaak gedacht dat God hem pas werkelijk kon gebruiken wanneer al zijn twijfel, angst en onzekerheid verdwenen waren. Zelfs nadat hij genade had leren kennen, bleef ergens het idee bestaan dat heelheid betekende dat er geen spoor van kwetsbaarheid mocht overblijven. Maar Jezus' handen droegen nog altijd wonden. Niet als tekort. Als getuigenis. Elias zette de volgende stap. De trede was opnieuw gebroken. Ditmaal liep er goud licht door de scheur.

“Mooi,” zei Joël.

Elias glimlachte. Ze daalden verder af. Geen van hen liep sneller dan de anderen. Hun verschillende trappen vlochten zich langs de bergwand. Soms kruiste Nahla's wortelpad het houten spoor van David. Dan groeiden er kleine takken uit de treden. Wanneer Samirs golven Liora's lichtbogen raakten, begonnen de bogen te zingen. Mei's ontmoetende lijnen vormden rustplaatsen waar de groep even kon wachten. Joël's dieren sporen trokken ondertussen steeds meer levende gestalten aan.

Eerst verscheen een klein, roodbruin dier met lange oren en een staart die in twee punten eindigde. Het keek hen nieuwsgierig aan en verdween daarna tussen de rotsen. Later zagen ze vogels zonder vleugels die door de lucht leken te zwemmen. Arion probeerde er één te volgen. Het dier draaide een cirkel om zijn kop en ging boven hem hangen.

“Ik denk dat hij je aardig vindt,” zei Joël.

“Hij kent mij niet.”

“Misschien is dat waarom.”

Arion keek beledigd, maar liep verder. Halverwege het dal bleef Nahla plotseling staan. Haar worteltrap groeide niet verder. De andere wegen stopten eveneens.

“Wat gebeurt er?” vroeg Elias.

Nahla bukte en legde haar hand op de bergwand.

“Iets houdt de grond gesloten.”

“Gevaar?”

“Nee.”

“Angst?”

Ze schudde haar hoofd.

“Terughoudendheid.”

“Kan grond terughoudend zijn?”

“Blijkbaar.”

Nahla sloot haar ogen. Een tijdlang zei ze niets. Elias voelde de oude neiging om iets te doen. Een oplossing te zoeken. Een andere route te vinden. Maar hij herinnerde zich Jezus' woorden. Luisteren voordat je de horizon oversteekt. Hij ging naast Nahla zitten. Een voor een deden de anderen hetzelfde. Samir legde zijn instrument neer. Joël liet de witte vogel op zijn knie plaatsnemen. Niemand sprak. Langzaam hoorde Elias iets onder de stilte. Geen stem. Een ritme. Diep in de berg klonk een

langzame beweging. Alsof de steen ademhaalde. In. Uit. Daarna een lange rust. Opnieuw. In. Uit. Rust.

Elias probeerde zijn adem aan het ritme aan te passen. De anderen volgden. Zelfs Arion ging liggen en legde zijn kop tussen zijn voorpoten. Toen zij allemaal hetzelfde ritme hadden gevonden, veranderde de bergwand. Niet van vorm. Wel van kleur. Een diepe blauwe tint verspreidde zich door de steen. Nahla opende haar ogen.

“Ze wilde niet geopend worden.”

“Waarom niet?” vroeg Mei.

“Omdat wij haar benaderden alsof geslotenheid een probleem was.”

“Maar we moeten toch naar beneden?”

“Ja. Alleen niet ten koste van haar rust.”

David keek naar het dal.

“Kunnen we wachten?”

Op dat moment verscheen een nieuwe trede. Niet onder Nahla's voet. Tussen hen in. Breed genoeg voor iedereen. Ze stonden op. De verschillende trappen kwamen samen in één zacht hellend pad dat naar de bodem van het dal leidde.

“De berg wilde geen zeven wegen,” zei Liora. “Ze wilde dat we haar ritme vonden.”

Ze liepen verder. De donkere vorm in het midden werd groter. Nu ze dichterbij kwamen, zag Elias dat het geen steen was. Het oppervlak bewoog bijna onmerkbaar op en neer.

“Het ademt,” zei Joël.

De witte vogel vloog van zijn schouder en landde op de vorm.
Vier gouden staartveren staken helder af tegen het donkere oppervlak.
Het voorwerp reageerde niet. Joël liep ernaartoe.

“Voorzichtig,” zei Elias.

De jongen keek om.

“Waarvoor?”

Elias had geen antwoord. Er bestond hier geen dood. Geen geweld.
Geen vernietiging. Toch betekende dat niet dat iedere ontmoeting zonder
eerbied kon plaatsvinden.

“Ga niet sneller dan het ons ontvangt,” zei hij.

Joël knikte. Hij zette nog enkele stappen en bleef daarna staan. De
vogel liet zijn vier tonen horen. Vanuit de donkere vorm kwam een
antwoord. Eén diepe klank. Zo laag dat Elias haar niet alleen hoorde,
maar door zijn voeten voelde. Samir pakte zijn instrument.

“Niet spelen,” zei Joël.

Samir keek verrast.

“Waarom niet?”

“Hij wil geen antwoord van ons.”

“Hoe weet je dat?”

Joël hield zijn hoofd schuin.

“Hij probeert zelf iets te zeggen.”

Ze wachtten. Opnieuw klonk de diepe toon. Daarna nog een. De twee tonen verschilden nauwelijks, maar tussen hen lag een beweging. Een pging. Alsof een mond die nooit had gesproken haar eerste woord zocht. De donkere vorm begon open te gaan. Lijnen verschenen in het oppervlak. Geen scheuren, maar naden. Ze vormden een patroon dat leek op gesloten vleugels. Langzaam vouwden die vleugels zich open. Daaronder bevond zich een wezen. Elias had nog nooit zoiets gezien.

Het lichaam was groot en laag bij de grond. Zes stevige poten lagen onder een brede romp gevouwen. De huid bestond uit duizenden donkere, glanzende platen. Over zijn rug lagen twee vleugelachtige structuren, maar ze waren te zwaar om mee te vliegen. Het hoofd bleef gebogen. Twee lange, zilveren uitsteeksels liepen vanaf de kruin naar achteren. Geen hoorns. Ze bewogen als takken in een onzichtbare wind. Joël ging zitten. Niet vlak bij het dier. Wel op dezelfde hoogte.

Thaëls eerste antwoord

“Hallo,” zei hij.

De zilveren uitsteeksels draaiden naar hem toe. Het wezen hief zijn kop. Zijn ogen waren groot en doorschijnend. In iedere oogbol bewogen kleine lichtpunten, alsof er een sterrenhemel in verborgen lag. Joël glimlachte. De witte vogel sprong vanaf de rug van het dier naar de grond en ging tussen hen in zitten.

“Heb jij hem hierheen gebracht?” vroeg Joël.

De vogel gaf geen antwoord. Het grote wezen opende zijn bek. De diepe toon klonk opnieuw.

“Hij heeft nog geen woorden,” zei Mei.

Samir luisterde.

“Misschien zijn dit zijn woorden.”

“Wat zegt hij?”

“Ik weet het niet.”

Nahla liep langzaam naar voren. Ze knielde en raakte de grond aan. Rond het wezen ontstond een kring van kleine planten. Ze waren donkerblauw en droegen zilveren zaaddozen. Het dier keek ernaar. Eén van de zilveren takken op zijn kop streek over een plant. De zaaddoos opende zich. Een wolk van licht steeg op. Overal waar de lichtdeeltjes de grond raakten, verschenen beelden. Geen echte landschappen. Herinneringen. Elias zag het wezen alleen in het dal. Niet eenzaam. Eenzaamheid bestond waar verbinding werd gemist. Dit dier kende nog geen gemis omdat het nog nooit een ander had ontmoet.

Het had geluisterd naar de bergen. Naar de langzaam bewegende aarde. Naar mogelijkheden die kwamen en gingen. Het had gewacht. Niet op gezelschap. Op herkenning. Beelden volgden elkaar op. Het dier dat probeerde de kleurloze stenen te benoemen. Het dier dat naar zijn spiegeling zocht in een rivier die nog geen water had. Het dier dat de vier tonen van de witte vogel hoorde en voor het eerst beseftte dat er iets buiten het dal bestond. Ten slotte zagen zij een beeld van zichzelf. Zeven reizigers die langs verschillende trappen afdaalden. Het dier had hen al waargenomen voordat zij het konden zien.

De beelden verdwenen. Joël had tranen in zijn ogen. Niet van verdriet. Van verwondering.

“Je kende ons al.”

Het wezen liet twee diepe tonen horen. Daarna een derde. De witte vogel antwoordde.

“Hij wil een naam,” zei Elias.

Joël schudde zijn hoofd.

“Dat weten we niet.”

“De kaart zegt ‘naam’.”

“Misschien gaat dat niet over hem.”

Elias keek naar het lichtende woord.

“Waarover dan?”

Joël stond op en liep naar de kaart. Zodra hij haar aanraakte, veranderden de letters. NAAM? Er stond nu een vraagteken. Liora kwam naast hem staan.

“We namen aan dat wij iets moesten benoemen.”

“Omdat dat op de kaart stond,” zei Elias.

“Nee. Omdat wij gewend zijn dat een onbekend ding een naam van ons nodig heeft.”

Mei keek naar het grote dier.

“Maar misschien heeft het een naam die wij nog niet kunnen horen.”

Samir ging op de grond zitten en stemde zijn instrument. Hij sloeg niet de diepe tonen van het wezen aan. In plaats daarvan speelde hij de vier tonen van de vogel. De vogel antwoordde. Samir voegde een vijfde toon toe. Het wezen hief zijn kop. Uit zijn borst klonk een lage trilling. Niet dezelfde als voorheen. De toon bewoog onder Samirs melodie door en droeg haar. Nahla tikte met haar vingers op de aarde. David sloeg een rustig ritme op een stuk hout. Liora rolde haar lege vel uit. De klanken verschenen erop als lijnen. Mei begon te zingen. Geen woorden.

Alleen een open klinker die ruimte liet voor de andere stemmen. Joël keek naar Elias.

“Jij ook.”

“Ik ben geen zanger.”

“Dat hoeft niet.”

Elias wilde zeggen dat zijn stem nergens bij paste. Toen dacht hij aan Davids moeder. Aan haar onzuivere lied in de bladeren. Hij zong. Voorzichtig. Zijn toon trilde. Maar hij verdween niet. De andere klanken maakten ruimte voor hem. Het wezen kwam overeind. Zijn zes poten ontvouwd en zich. De donkere platen op zijn huid ving het licht. Onder iedere plaat verscheen een kleur. Rood. Blauw. Goud. Groen. Tinten waarvoor Elias geen naam kende. De vleugels op zijn rug spreidden zich uit. Ze waren niet bedoeld om het lichaam door de lucht te dragen. Ze droegen geluid.

De muziek van de zeven reizigers werd erin opgevangen, verdiept en teruggegeven aan het dal. De bergen antwoordden. Duizenden tonen stroomden van de hellingen. De kleurloze rotswanden kregen kleur. Overal openden zich groeven waaruit water begon te stromen. Planten schoten uit de aarde. Vogels verschenen in de lucht. Het hele dal werd wakker. Maar midden in de muziek klonk iets anders. Geen afzonderlijke toon. Een naam. Niet uitgesproken. Ontvangen. Elias hoorde haar niet met zijn oren. Toch wist hij dat het grote wezen zichzelf bekendmaakte. Thaël. De anderen keken elkaar aan.

“Thaël,” fluisterde Mei.

Het wezen boog zijn kop. Het woord op de kaart veranderde opnieuw. GEKEND. Joël liep naar Thaël toe. Ditmaal bleef het dier niet onbeweeglijk. Het strekte één van de zilveren takken naar hem uit. Joël hief zijn hand. De zilveren tak raakte voorzichtig zijn voorhoofd. Een helder licht ging door hen beiden heen. De witte vogel vloog op en landde tussen de takken op Thaëls kop. Arion kwam naast Elias staan.

“Nu weten we waarom de vogel geen naam had.”

Elias keek naar hem.

“Waarom?”

“Hij droeg een naam die niet voor hem bestemd was.”

De kaart begon te bewegen. Het woord GEKEND vervaagde. Nieuwe lijnen verschenen. Ze vormden de contouren van het dal, de bergen en de rivieren. Voor het eerst stond er een werkelijk gebied op de kaart. Maar er was nog geen naam voor het dal. Elias keek naar Thaël.

“Misschien mag hij die geven.”

Joël legde zijn hand tegen de kop van het dier. Thaël liet een lange, diepe toon horen. De bergen namen haar over. De rivieren zongen mee. In het licht boven de kaart verschenen woorden: HET DAL VAN HET EERSTE ANTWOORD. Liora glimlachte.

“Niet omdat wij het antwoord brachten.”

“Nee,” zei Mei. “Omdat we eindelijk stil genoeg waren om het te ontvangen.”

Aan de rand van het dal stond Jezus. Niemand had Hem zien komen. Het licht van de nieuwe rivieren weerspiegelde in Zijn ogen. Thaël zag Hem. Het grote dier boog niet uit angst. Het zakte door zijn zes poten en liet zijn kop rusten op de grond. Jezus liep naar hem toe en legde een hand tussen de zilveren takken.

“Thaël,” zei Hij.

De naam klonk anders in Zijn stem. Volledig. Alsof Christus haar al had uitgesproken voordat het dier bestond. Thaël sloot zijn ogen. Het dal vulde zich met vreugde. Elias keek naar Jezus.

“U kende zijn naam al.”

“Natuurlijk.”

“Waarom vertelde U hem niet aan ons?”

“Omdat kennen iets anders is dan beheersen.”

Jezus keek naar de zeven reizigers.

“Wie de naam van een ander ontvangt, krijgt geen bezit. Hij ontvangt verantwoordelijkheid.”

“Welke verantwoordelijkheid?” vroeg Joël.

“Om hem te zien zoals hij door Mij wordt gezien.”

Elias keek naar Thaël. Naar het dal. Naar de wereld die op hun aandacht had gewacht. De kaart steeg omhoog. Achter de bergen verscheen een nieuw licht. Het leek op de eerste gloed van een ochtend zonder zon. In die gloed tekenden zich hoge torens af. Geen stad die al bestond. Een stad die probeerde herinnerd te worden voordat zij gebouwd was. Liora verstijfde. De rol tekeningen gleed uit haar handen. Eén vel rolde open. Daarop stond dezelfde stad.

“Dat is onmogelijk,” fluisterde ze.

Jezus keek naar de verre torens.

“Nee, Liora.”

Zijn stem was zacht.

“Het is een uitnodiging.”

De grond onder hun voeten trilde. Niet als waarschuwing. Als een hartslag. In de verte verscheen een tweede dal. Daar klonk geen muziek. Daar heerste geen kleurloze verwachting. Daar stond reeds iets. Muren. Poorten. Bruggen. Een hele stad. Volmaakt ontworpen. Prachtig gebouwd. En volledig leeg. Liora keek ernaar. Alle vreugde verdween

niet uit haar gezicht, want verdriet kon hier geen macht meer over haar krijgen. Maar er verscheen wel ernst. Herkenning.

“Die stad,” zei ze.

“Wat is ermee?” vroeg Elias.

Liora bukte en pakte haar tekeningen op.

“Ik heb haar ontworpen.”

“Wanneer?”

Ze keek naar de lege torens.

“Op aarde.”

Jezus draaide zich naar het nieuwe pad dat tussen de bergen ontstond.

“Dan wordt het tijd,” zei Hij, “om te ontdekken waarom niemand er woont.”

HOOFDSTUK 5

De stad die niemand kon bewonen

De stad lag achter de bergen alsof zij daar altijd had gestaan. Hoge torens reikten naar een hemel die langzaam kleur kreeg. Bruggen verbonden de bovenste verdiepingen. Brede straten liepen vanaf zeven poorten naar een rond plein in het centrum. Alles was in evenwicht. Iedere lijn had een doel. Iedere boog sloot volmaakt aan op de volgende. Water stroomde door smalle goten langs de wegen en verzamelde zich in bassins die op precies gelijke afstand van elkaar lagen. Bomen stonden in rechte rijen. Hun kruinen hadden dezelfde vorm en hoogte. Nergens lag een steen verkeerd. Nergens groeide een tak buiten het patroon.

Nergens klonk een stem. Liora stond op de bergpas en bewoog niet. De anderen wachtten. Thaël had hen tot aan de rand van zijn dal gevolgd. Zijn donkere platen glansden nu in vele kleuren. De witte vogel zat tussen de zilveren takken op zijn kop. Arion keek naar de stad.

“Ik houd er niet van.”

“Waarom niet?” vroeg Elias.

“Er is nergens een plaats waar een wolf onverwacht kan verschijnen.”

“Is dat noodzakelijk voor een goede stad?”

“Voor een goede wolf wel.”

Liora reageerde niet. Haar ogen volgden de straten, muren en torens.

“Iedere maat klopt,” zei ze uiteindelijk.

Ze sprak zo zacht dat Elias dichterbij moest komen.

“De verhoudingen zijn precies zoals ik ze heb berekend. De waterstromen. De toegangswegen. De hoogte van de gebouwen. Zelfs de schaduwen vallen waar ik ze had getekend.”

“Wanneer heb je dit ontworpen?” vroeg Mei.

“Tijdens mijn laatste jaren op aarde.”

“Is de stad ooit gebouwd?”

Liora schudde haar hoofd.

“Er was geen geld. Later veranderde de regering en werd het project beëindigd.”

“Wat was het doel?”

“Veiligheid.”

Het woord klonk niet verkeerd. Toch werd de stilte rond hen dieper. Liora rolde een tekening uit. Daarop stond dezelfde stad van bovenaf gezien. Zeven sectoren lagen rond een centraal plein. Iedere wijk had woningen, werkplaatsen, tuinen en ontmoetingsruimten.

“Na de oorlog woonden duizenden mensen in tijdelijke kampen,” vertelde ze. “Gezinnen leefden jarenlang tussen modder, golfplaten en prikkeldraad. Ik wilde een plaats ontwerpen waar niemand bang hoefde te zijn.”

“Dat klinkt goed,” zei Joël.

“Dat was het ook.”

“Waarom klinkt het dan alsof je daar niet meer zeker van bent?”

Liora keek naar de zeven poorten.

“Omdat angst een stille medewerker werd aan mijn tekentafel.”

Ze wees naar de buitenste muur.

“Eén toegangsweg per wijk, zodat iedereen gecontroleerd kon worden.”

Naar de hoge torens:

“Observatiepunten vanwaar bijna iedere straat zichtbaar was.”

Naar het centrale plein:

“Een open ruimte zonder verborgen hoeken.”

“Is dat verkeerd?” vroeg David.

“Nee. Niet op zichzelf. Op aarde waren er werkelijk gevaren. Mensen hadden bescherming nodig.”

Ze legde haar hand op de tekening.

“Maar langzaam veranderde mijn vraag. Eerst vroeg ik: hoe maken we het voor mensen gemakkelijker om samen te leven? Later vroeg ik: hoe voorkomen we dat mensen iets doen wat wij niet willen?”

“Wanneer werd de stad dan leeg?” vroeg Elias.

Liora keek hem aan.

“Misschien was zij dat vanaf het begin.”

De woorden trokken door de bergpas. In de verte sloeg een poort open. Het geluid rolde als een metalen donderslag door de lege straten. Jezus liep naar beneden. De anderen volgden Hem. Thaël bleef achter. Hij hief zijn kop en liet een lage toon horen. De witte vogel vloog op, cirkelde eenmaal boven de groep en keerde daarna terug naar Joëls schouder.

“Gaat Thaël niet mee?” vroeg de jongen.

“Dit is niet zijn plaats,” zei Nahla.

“Hoe weet je dat?”

“De grond onder zijn voeten vraagt hem te blijven.”

Joël liep terug naar het grote dier en legde zijn armen om zijn kop. Thaël sloot zijn ogen.

“Zie ik je weer?”

Het dier antwoordde met drie diepe tonen. Joël glimlachte.

“Dat dacht ik ook.”

Hij voegde zich weer bij de groep. Toen zij de stad naderden, werden de muren hoger. Van ver hadden ze indrukwekkend geleden. Van dichtbij waren ze overweldigend. De stenen waren lichtgekleurd en glad. Er stonden geen wachters op de torens. Geen wapens. Geen deuren die iemand buitensloten. Toch voelde de poort smal. Elias kon er gemakkelijk doorheen. Tien mensen hadden er naast elkaar doorheen gekund. Maar iets aan de verhoudingen maakte dat hij zijn schouders introk. Mei voelde het ook.

“Waarom voelt een open poort gesloten?”

Liora bestudeerde de boog.

“Omdat ik haar ontwierp om te controleren wie er binnenkwam, niet om iemand welkom te heten.”

Boven de poort stond een woord in een taal die Elias niet kende. Zodra hij ernaar keek, begreep hij de betekenis: VEILIGHEID. Arion liep onder de boog door. Halverwege bleef hij staan.

“Wat is er?” vroeg Elias.

“De poort vraagt waarom ik naar binnen wil.”

“Heeft ze een stem?”

“Nee.”

“Hoe kan ze het dan vragen?”

“Zoals een gezicht iets kan vragen zonder te spreken.”

“En wat is je antwoord?”

Arion keek de lege straat in.

“Nieuwsgierigheid.”

Het woord boven de poort veranderde niet. De wolf liep verder. Elias volgde. Toen hij de drempel overstak, kwam een herinnering boven. Niet aan oorlog of gevaar. Aan een kerkgebouw op aarde. Hij was er als jongen met zijn ouders geweest. Bij de ingang had een man hem aangekeken, daarna naar zijn versleten schoenen en vervolgens opnieuw naar zijn gezicht. De man had niets onaardigs gezegd. Toch had Elias zich vanaf dat moment een bezoeker gevoeld die moest bewijzen dat hij zich correct kon gedragen. De herinnering droeg geen pijn meer. Wel betekenis. Een gebouw kon zeggen: je bent welkom.

Het kon ook zeggen: laat eerst zien dat je hier thuishoort. Ze betraden de hoofdstraat. Aan beide zijden stonden huizen met grote ramen. De deuren waren geopend. Binnen stonden tafels, stoelen en bedden. Op de planken lagen lege kommen. Alles was gereed.

Orde zonder welkom

Niemand kwam. Joël rende een huis binnen. Zijn voetstappen weerkaatsten tegen de muren.

“Er staat speelgoed!” riep hij.

Elias ging achter hem aan. In een kleine kamer lagen houten dieren, bouwstenen en muziekinstrumenten. Alles was zorgvuldig gerangschikt. De blokken lagen op kleur en grootte. De dieren stonden van klein naar groot. Joël pakte een houten vogel. Onmiddellijk verscheen op de vloer een lichte omtrek die aangaf waar het speelgoed hoorde te staan.

“Hij wil terug,” zei Joël.

“De vogel?”

“De kamer.”

Hij zette het houten dier buiten de omtrek. Het licht op de vloer werd feller. Joël plaatste het op een plank. De omtrek volgde. Waar hij het dier ook neerzette, de kamer bleef aangeven waar het oorspronkelijk had gestaan.

“Wat gebeurt er als je er niet naar luistert?” vroeg Elias.

Joël legde de vogel op de vensterbank. Ze wachtten. Er gebeurde niets. Toch keek Joël ongelukkig.

“Het voelt alsof ik iets fout doe.”

Liora stond in de deuropening. Haar gezicht was ernstig.

“Ik ontwierp opbergruimten zodat de woningen rustig en overzichtelijk zouden blijven.”

“Maar kinderen maken rommel,” zei Joël.

“Dat weet ik.”

“Niet altijd expres.”

“Dat weet ik ook.”

“Waarom voelt de kamer dan boos?”

“De kamer is niet boos.”

“Wat dan?”

Liora liep naar de lichtende omtrek.

“Onverdraagzaam.”

Ze raakte de lijn aan. Het licht doofde. Onmiddellijk veranderde de kamer. De meubels werden niet anders. De muren bleven staan. Maar de ruimte leek ruimer. Joël zette de houten vogel midden op de vloer. Daarnaast plaatste hij een leeuw, een vis en een dier met drie poten.

“Ze gaan op reis,” zei hij.

Arion keek door het raam naar binnen.

“Een vis op het land?”

“Dit is de nieuwe schepping.”

“Zelfs daar heeft een vis water nodig.”

Joël zette een blauwe bouwsteen onder de vis.

“Nu niet meer.”

Ze gingen verder. Op het centrale plein stond een fontein. Het water steeg op in zeven gelijke bogen en viel zonder één druppel te verspillen terug in het bassin. Rond het plein stonden banken. Ze waren allemaal naar het midden gericht.

“Een perfecte ontmoetingsplaats,” zei David.

Liora keek om zich heen.

“Nee.”

“Waarom niet?”

“Omdat iedereen naar hetzelfde middelpunt moet kijken.”

“Is dat een probleem?”

“Waar zit je wanneer je met één persoon wilt spreken?”

David koos een bank en ging zitten. Elias nam naast hem plaats. Ze keken naar de fontein. Om elkaar aan te kijken moesten ze hun lichaam draaien. Mei ging op de bank tegenover hen zitten. De afstand was te groot voor een rustig gesprek. Samir stond onder een galerij en klapte eenmaal in zijn handen. Het geluid werd versterkt en kaatste over het hele plein.

“Iedereen kan horen wat hier wordt gezegd.”

“Dat was de bedoeling,” zei Liora.

“Waarom?”

“Zodat niemand in het geheim plannen kon maken.”

Samir liet zijn hand zakken.

“Maar ook niemand in vertrouwen kan spreken.”

Liora sloot haar ogen. Elias liep naar haar toe.

“Je wilde mensen beschermen.”

“Ja.”

“Je wist wat oorlog en wantrouwen met een gemeenschap konden doen.”

“Ja.”

“Dan was het geen slecht ontwerp.”

“Nee,” zei ze. “Maar een goede bedoeling kan nog steeds een arme verbeelding voortbrengen.”

Ze keek naar de torens.

“Ik dacht dat veiligheid betekende dat gevaar geen ruimte kreeg. Ik begreep nog niet dat echte veiligheid ook ruimte moet geven aan vrijheid, kwetsbaarheid en verschil.”

Mei raakte haar arm aan.

“Je ontwierp wat je toen kon zien.”

“En nu zie ik meer.”

“Is dat geen genade?”

Liora keek naar Jezus. Hij stond bij de fontein en liet het water over Zijn hand stromen.

“Waarom staat deze stad hier?” vroeg ze.

“Omdat zij van jou is,” antwoordde Hij.

“Ik wil haar niet meer.”

“Dat is niet waar.”

Liora wilde protesteren. Maar ze zweeg. Jezus liep naar haar toe.

“Je verwerpt niet de stad,” zei Hij. “Je verwerpt de angst die haar vorm heeft beperkt.”

“Kan ze veranderd worden?”

“Dat is waarom jullie hier zijn.”

Liora keek om zich heen.

“Dan moeten de muren weg.”

Onmiddellijk trilde de grond. Een diepe scheur liep door een van de buitenmuren. Stenen begonnen los te raken.

“Wacht!” riep Elias.

De beweging stopte. Liora keek hem verbaasd aan.

“Wat is er?”

“Ik weet het niet. Maar misschien moeten we niet opnieuw beginnen door te bepalen wat verdwijnen moet.”

De stad werd stil. Jezus keek naar Elias. Niet corrigerend. Aandachtig. Elias liep naar de muur en legde zijn hand tegen de steen.

“Deze muur is uit angst gebouwd,” zei Liora.

“Gedeeltelijk.”

“Wat kan hij dan nog betekenen?”

David kwam naast Elias staan.

“Beschutting.”

Nahla voegde zich bij hen.

“Een plaats waar planten tegen sterke wind kunnen groeien.”

Samir raakte de steen aan.

“Een oppervlak dat klank teruggeeft.”

Joël zei: “Een hoge plek waar dieren op kunnen klimmen.” Arion keek naar de muur.

“Een schaduwplaats.”

Mei legde haar hand naast die van Elias.

“Een grens die niet zegt: blijf buiten, maar: hier begint een tuin.”

Liora kwam als laatste. Ze raakte de steen aan. De muur begon opnieuw te bewegen. Ditmaal viel hij niet om. Openingen verschenen.

Eerst klein. Daarna groter. Ramen zonder glas. Poorten zonder controlepunten. Bogen waarlangs paden naar buiten liepen. Klimplanten groeiden over de stenen. Hun takken vormden nesten. Water stroomde vanaf de torens naar tuinen aan beide kanten van de muur. De grens verdween niet. Zij veranderde van betekenis. Boven de hoofdpoot vervaagde het woord VEILIGHEID. Nieuwe letters verschenen: WELKOM. Een zachte wind trok door de stad.

Voor het eerst bewogen de bomen buiten hun vaste vorm. Takken raakten elkaar. Bladeren vielen op straat en bleven liggen. Joël keek verrukt toe.

“Het wordt rommelig.”

Nahla glimlachte.

“Het wordt levend.”

De verandering verspreidde zich. De huizen draaiden zich niet letterlijk om, maar hun ingangen werden breder. Sommige muren schoven uiteen en maakten ruimte voor binnenplaatsen. De banken rond de fontein bewogen. Enkele kwamen tegenover elkaar te staan. Andere vormden kleine kringen. Sommige bleven naar het water gericht voor wie alleen wilde kijken en luisteren. In het kinderspeelgoedhuis verdwenen de lichtende omtrekken. Overal ontstond ruimte voor onverwachte dingen. Toch bleef de stad leeg. Elias wachtte.

“Waarom komt er niemand?”

Jezus antwoordde niet. Liora liep naar het midden van het plein.

“Misschien is de stad nog steeds te veel van mij.”

“Hoe bedoel je?” vroeg Mei.

“Ik heb haar ontworpen. Wij hebben haar veranderd. Maar nog niemand heeft haar nodig gehad.”

“Moet een plaats nodig zijn voordat iemand er kan wonen?”

“Nee. Maar zij moet ontvangen kunnen worden zonder dat de bewoners alleen gasten blijven in mijn ontwerp.”

Liora pakte haar tekeningen. Eén voor één legde ze de vellen op de grond. Plattegronden. Gevels. Berekeningen. Ontwerpen van huizen, pleinen, scholen en tuinen. Een heel leven van verbeelding en arbeid.

“Wat ga je doen?” vroeg David.

“Ruimte maken.”

Ze keek naar de anderen.

“Niet voor wat ik heb bedacht. Voor wat ik niet kon bedenken.”

Liora scheurde de tekeningen niet. Ze verbrandde ze niet. Ze legde ze in het water van de fontein. Het papier loste niet op. De lijnen kwamen los van de bladzijden en dreven als inkt door het bassin. De zeven waterbogen namen de lijnen mee omhoog. Daar vielen ze uiteen in duizenden lichtdeeltjes. De deeltjes verspreidden zich over de stad. Waar ze neerkwamen, ontstonden geen nieuwe gebouwen. Er verschenen vragen. Boven een leeg huis: Wie zou hier tot rust kunnen komen? Boven een tuin: Wat wil hier groeien? Bij een open plein: Welke vreugde heeft ruimte nodig? Onder een kleine boog:

Wie wil hier naast iemand zitten? Liora keek naar Jezus.

“Nu is ze niet meer af.”

“Nee,” zei Hij.

“Is dat goed?”

“Nu kan ze worden bewoond.”

In de verte klonk een stem. Daarna nog één. Vanaf de openingen in de muur naderden mensen. Niet één volk. Vele volken. Kinderen liepen voorop. Achter hen kwamen mannen en vrouwen met gereedschap, muziekinstrumenten, planten, boeken en onbekende voorwerpen. Ook dieren bewogen tussen hen in. Niemand marcheerde. Niemand werd toegewezen aan een wijk. Ze kwamen uit verschillende richtingen en kozen zelf door welke opening zij naar binnen gingen. Een meisje bereikte als eerste het centrale plein. Ze bleef voor Liora staan.

“Heb jij deze stad gemaakt?”

Liora knielde.

“Ik heb eraan mogen beginnen.”

“Waar is ons huis?”

Liora wees niet naar een gebouw. Ze vroeg:

“Waar zou jij willen wonen?”

Het meisje keek om zich heen. Toen wees ze naar een kleine toren bij de buitenmuur.

“Daar.”

“Waarom?”

“Omdat ik vanuit het bovenste raam het dal kan zien.”

“Dan gaan we kijken wat die toren nodig heeft om jullie huis te worden.”

Het meisje pakte Liora's hand. Samen liepen ze weg. Al snel vulde de stad zich met stemmen. De klanken kaatsten nog altijd tussen de gebouwen, maar Samir speelde een melodie die de echo's zachter

maakte. Mensen hingen stoffen tussen de galerijen. Planten groeiden langs de muren. Op de pleinen verschenen kleine hoeken waar gesprekken niet door iedereen konden worden gehoord. De architectuur veranderde niet omdat het oorspronkelijke ontwerp waardeloos was. Ze werd vollediger doordat anderen eraan deelnamen. David vond een lege werkplaats. Binnen stond een lange tafel.

Een groep mensen bracht stukken hout naar binnen. Niet één plank had dezelfde vorm.

“Kun je hiermee werken?” vroeg Elias.

Zijn vader streek over een krom stuk hout.

“Dit is het mooiste materiaal dat ik ooit heb gezien.”

“Het is vol knoesten.”

“Daarom.”

Nahla ging met bewoners naar de tuinen. Ze trok de bomen niet uit hun rechte rijen. Ze plantte er kleinere gewassen tussen. Binnen korte tijd liepen de keurige lanen over in weelderige hofjes.

Ruimte om te bewonen

Joël werd omringd door kinderen en dieren. Hij probeerde uit te leggen dat de houten vis op een blauwe bouwsteen over land kon reizen. Arion was nergens te zien. Totdat Elias omhoogkeek. De wolf stond op de buitenmuur, precies op een plaats waar niemand een trap had gebouwd.

“Hoe ben je daar gekomen?” riep Elias.

Arion keek neer.

“Onverwacht.”

Mei hielp twee vrouwen een huis te openen dat maar één deur had. Ze maakten een tweede ingang naar de tuin, zodat het gebouw niet langer slechts een voorzijde en achterzijde bezat. Elias keek naar Jezus.

“Wat moet ik doen?”

“Waarom denk je dat Ik dat voor jou moet bepalen?”

“Omdat U mij hierheen hebt gebracht.”

“Dat heb Ik met iedereen gedaan.”

Elias keek naar de bedrijvige stad. Overal hadden mensen een plaats gevonden. Niet alleen om iets te ontvangen, maar ook om iets te geven.

“Ik heb geen bouwplan,” zei hij.

“Goed.”

“Ik kan niet tuinieren zoals Nahla.”

“Nee.”

“En mijn muziek is niet bijzonder bruikbaar.”

Samir riep vanaf de andere kant van het plein: “Daar kunnen we later over praten.” Jezus glimlachte. Elias keek opnieuw rond. Toen zag hij een man bij de fontein staan. Iedereen bewoog langs hem heen. Hij leek niet ongelukkig of verloren. Hij keek alleen alsof hij niet wist bij welke plaats hij moest beginnen. Elias liep naar hem toe.

“Welkom.”

De man keek op.

“Dank je.”

“Zoek je iets?”

“Misschien.”

“Wat?”

“Iemand die even bij me zit voordat ik besluit waar ik naartoe ga.”

Elias wees naar twee stoelen naast het water. Ze gingen zitten. Een tijdlang zeiden ze niets. De fontein maakte een zacht geluid. Kinderen lachten. Vanuit de werkplaats klonk het ritme van hamers. Samirs instrument mengde zich met stemmen uit tientallen talen.

“Wat is je naam?” vroeg Elias uiteindelijk.

De man glimlachte.

“Dat is een lang verhaal.”

“We hebben tijd.”

En terwijl de stad rondom hen verder ontwaakte, begreep Elias zijn taak. Sommige mensen bouwden deuren. Anderen plantten tuinen. Weer anderen maakten muziek, meubels of nieuwe wegen. Maar iemand moest soms eenvoudig bij een ander gaan zitten en zeggen: Vertel. Ik luister. De lichtkaart verscheen tussen Elias en de onbekende man. Er stond geen nieuwe bestemming op. Alleen een kleine gouden stip op de plaats waar zij zaten. Daaronder verschenen woorden: HIER WORDT RUIMTE EEN THUIS. Tegen de avond—als het tenminste avond genoemd kon worden—verzamelde de groep zich opnieuw bij de fontein. Liora kwam als laatste.

Het meisje van de toren liep naast haar.

“De stad heeft een naam nodig,” zei Joël.

Iedereen keek naar Liora. Maar zij schudde haar hoofd.

“Niet van mij.”

Het meisje trok aan haar hand.

“Ik weet een naam.”

“Vertel.”

“De Open Stad.”

Liora knielde.

“Waarom?”

“Omdat je er naar binnen kunt.”

Joël wees naar de nieuwe poorten.

“Dat is logisch.”

“En,” vervolgde het meisje, “omdat ze nog niet klaar is.”

Op de kaart verscheen de naam: DE OPEN STAD. De bewoners herhaalden hem. Niet als een officiële aankondiging. Als instemming. De muren namen de woorden over. De fonteinen zongen ze. De bomen droegen ze fluisterend door de straten. Liora keek naar haar stad. Tranen glansden in haar ogen.

“Ze lijkt niet meer op mijn ontwerp.”

Jezus stond naast haar.

“Jawel.”

Ze keek Hem vragend aan.

“Ze lijkt op wat je werkelijk verlangde te bouwen.”

Liora sloot haar ogen. De klokken in de zeven torens begonnen te luiden. Niet tegelijk. Niet volgens een vooraf berekend patroon. De eerste klok riep. De tweede antwoordde. Daarna volgden de andere. Samen vormden zij een lied dat Liora nooit had kunnen ontwerpen. Toen de laatste klank wegstierf, verscheen boven de stad een gestalte van licht. Groot. Gevleugeld. Een engel daalde neer naar het plein. Hij droeg geen zwaard. In zijn handen hield hij een verzegelde rol. De gesprekken verstomden. De engel keek niet eerst naar Jezus. Hij keek naar Liora.

“De stad is geopend,” zei hij.

“Ja,” antwoordde ze.

“Dan kan de boodschap worden ontvangen.”

Hij reikte haar de rol aan. Op het zegel stond hetzelfde teken als op de eerste kaart: Een cirkel met zeven punten. Liora nam de rol aan, maar opende haar niet.

“Voor wie is deze boodschap?”

De engel keek naar de zeven reisgenoten.

“Voor hen die moeten leren spreken met een wereld die nog geen menselijke woorden kent.”

Samir kwam dichterbij.

“Een nieuwe taal?”

“Een oude taal,” antwoordde de engel. “Ouder dan jullie volken. Ouder dan jullie muziek. Ouder zelfs dan de sterren die jullie hebben bezocht.”

“Welke taal?” vroeg Elias.

De engel vouwde zijn vleugels samen.

“De taal waarin de schepping haar eerste antwoord aan God gaf.”

Boven hen hielden de klokken op met luiden. Uit de geopende rol klonk een stem. Geen menselijk woord. Geen melodie. Het was de klank van licht dat voor het eerst hoorde dat het goed was. De witte vogel spreidde zijn vleugels. Thaël antwoordde vanuit het verre dal. En diep onder de Open Stad werd iets wakker dat daar al lag voordat de eerste steen was verschenen.

HOOFDSTUK 6

De taal van het eerste antwoord

De klank uit de geopende rol daalde door de stad. Niet als geluid. Geluid bewoog door lucht, raakte muren en werd door oren ontvangen. Deze klank ging dieper. Hij trok door steen, water, hout en licht alsof al die dingen hem herkenden. De fontein werd stil. Niet doordat het water ophield te stromen. De druppels bewogen nog steeds, maar zonder hoorbaar neer te vallen. De hamers in Davids werkplaats zwegen. De kinderen legden hun speelgoed neer. Overal in de Open Stad hieven mensen en dieren hun hoofd. Ze luisterden. Onder Elias' voeten ging een trilling door het plein. Eén keer. Daarna opnieuw. Langzaam.

Regelmatig. Als een hartslag. Het meisje dat de stad haar naam had gegeven, pakte Liora's hand.

“Is de stad bang?”

Liora knielde naast haar.

“Ik denk het niet.”

“Waarom beeft ze dan?”

Liora legde haar andere hand op de stenen.

“Omdat ze iets herkent.”

De engel stond nog altijd bij de fontein. Zijn vleugels waren gesloten en de verzegeling hing gebroken aan de rol.

“Wat bevindt zich onder de stad?” vroeg Elias.

“Een herinnering,” antwoordde de engel.

“Van wie?”

“Van de schepping.”

De stenen trilden opnieuw. Ditmaal verschenen er dunne lijnen tussen de voegen. Gouden licht stroomde erdoorheen en verspreidde zich over het plein. De bewoners weken niet terug. Niemand was bang. Toch ontstond ruimte rond de fontein, alsof iedereen begreep dat iets de gelegenheid moest krijgen om zichtbaar te worden. De lichtlijnen vormden zeven cirkels. Iedere cirkel lag rond één van de reisgenoten. Elias keek naar Mei. Ook zij stond midden in een gouden kring. Haar handen lagen open naast haar lichaam.

“Moeten we iets doen?” vroeg hij.

De engel keek hem aan.

“Waarom is dat steeds je eerste vraag?”

Elias glimlachte enigszins beschaamd.

“Omdat ik graag nuttig ben.”

“En als luisteren nuttig is?”

“Dan wil ik weten hoe ik goed moet luisteren.”

“Daarom zijn jullie hier.”

De engel hief één hand. De klank uit de rol veranderde. Elias hoorde nog altijd geen woorden. Toch ontving hij betekenis. Niet als een gedachte die van buitenaf zijn verstand binnenkwam. De betekenis leek al ergens in hem te liggen en werd door de klank wakker gemaakt. Hij zag duisternis. Geen kwade duisternis. Geen leegte waarin God afwezig was. De diepe, verborgen duisternis van een begin dat nog niet zichtbaar was. Toen klonk een stem. Er zij licht. Elias kende de woorden. Hij had ze vaak gelezen. Maar nu hoorde hij niet alleen het bevel. Hij hoorde de liefde erin.

Het licht werd niet uit de duisternis gerukt. Het werd geroepen. Gewild. Verwelkomd. En toen het licht verscheen, gaf het antwoord. Niet met menselijke taal. Niet met een zelfstandig woord. Het antwoord was zijn glans. Het licht antwoordde door licht te zijn. Elias zag water ontstaan. Het water antwoordde door te stromen. Hij zag aarde verschijnen. De aarde antwoordde door te dragen. Planten antwoordden door te groeien. Sterren door te stralen. Dieren door te bewegen, roepen, vliegen en ademen. Ieder geschapen ding sprak door ten volle te ontvangen wat God het gaf en daarop in eigenheid te antwoorden.

“De taal van het eerste antwoord,” fluisterde Mei.

De engel knikte.

“De schepping sprak voordat mensen woorden vormden.”

Samir hield zijn instrument tegen zijn borst.

“Was het muziek?”

“Soms.”

“Wat was het de andere keren?”

“Kleur. Beweging. Geur. Groei. Gewicht. Stilte. Nabijheid.”

Nahla knielde in haar cirkel. Vanuit de gouden lijn groeide een plant. Niet uit de grond, maar uit het licht zelf. De plant droeg geen bloemen. Ze boog eenvoudig naar de fontein.

“Ook richting kan taal zijn,” zei Nahla.

“Ja,” antwoordde de engel.

Joël keek naar de witte vogel op zijn schouder.

“En dieren spreken haar nog steeds?”

“Alle schepselen spreken haar. Maar niet iedereen luistert.”

Arion ging zitten.

“Mensen luisteren meestal pas naar een dier wanneer het hun woorden gebruikt.”

“Wij willen het graag begrijpen,” zei Elias.

Een herinnering onder de stad

“Dat is niet hetzelfde als luisteren.”

“Wat is dan het verschil?”

De wolf keek naar de kinderen die zich rondom hem hadden verzameld.

“Begrijpen vraagt vaak: wat betekent dit voor mij? Luisteren vraagt: wie ben jij?”

Een van de kinderen raakte zijn zilveren vacht aan. Arion deed alsof hij het niet merkte. De hartslag onder de stad werd sterker. De gouden cirkels rond de zeven reisgenoten begonnen naar elkaar toe te bewegen. Op het midden van het plein raakten de lijnen elkaar. De stenen weken uiteen. Niet met geweld. Ze gleden opzij alsof ze nooit anders hadden gewild. Onder het plein verscheen een trap. Deze leidde omlaag in een warm, goudkleurig licht. Liora keek naar de engel.

“Heb ik die ruimte ontworpen?”

“Nee.”

“Wie dan wel?”

“Niemand van jullie.”

“Lag ze hier voordat de stad ontstond?”

De engel rolde de boodschap weer op.

“De stad kon alleen op deze plaats verschijnen omdat zij hier al lag.”

Elias keek in de opening.

“Een herinnering als fundament.”

“Meer dan een herinnering.”

De engel wees naar de trap.

“Een antwoord dat nog steeds wordt gegeven.”

Jezus stond aan de rand van het plein. Zijn blik rustte op Elias.

“Gaat U mee?” vroeg Elias.

“Tot aan de deur.”

“En daarna?”

“Daarna moeten jullie luisteren.”

“U zou ons kunnen vertellen wat we zullen horen.”

“Ja.”

“Maar dat doet U niet.”

“Nee.”

“Waarom?”

Jezus glimlachte.

“Omdat Mijn uitleg niet in de plaats mag komen van jullie ontmoeting.”

De zeven reisgenoten verzamelden zich bij de trap. David legde een hand op Elias' schouder.

“Ik ga niet mee naar beneden.”

Elias keek hem aan.

“Waarom niet?”

“De werkplaats wacht.”

“Die kan toch wachten?”

“Natuurlijk.”

“Dan begrijp ik het niet.”

David keek naar de opening.

“Dit deel van de reis is niet voor mij.”

Elias voelde opnieuw die merkwaardige mengeling van verbondenheid en afscheid. Niet pijnlijk zoals op aarde. Toch was er een echte beweging van loslaten.

“Hoe weet je dat?”

“Omdat ik geen roep hoor.”

“Misschien hoor je niet goed genoeg.”

“Of jij wilt graag dat ik hoor wat jij hoort.”

Elias wilde daartegen ingaan. Toen zag hij de vrede in het gezicht van zijn vader. David wees naar de werkplaats. Een groep mensen stond bij de ingang op hem te wachten. Tussen hen in lag een lange, kromme balk die niemand alleen kon dragen.

“Mijn weg gaat die kant op,” zei hij. “Niet minder ver. Alleen anders.”

De kaart verscheen. De gouden lijn tussen Elias en David bleef helder, hoewel hun punten langzaam verder uit elkaar bewogen. Zijn vader omhelsde hem.

“Je hoeft mij niet mee te nemen om met mij verbonden te blijven.”

“Ik weet het.”

“Je weet het met je hoofd.”

“En mijn hart leert het.”

“Dat is meestal hoe het gaat.”

David nam afscheid van de anderen en liep naar zijn werkplaats. Elias keek hem na. De deur bleef open toen hij naar binnen ging. De groep bestond nu uit zes mensen. Toch bleven er op de kaart zeven punten zichtbaar.

“Waarom verdwijnt zijn punt niet?” vroeg Elias.

De engel keek naar de witte vogel.

“Misschien tel je de reisgenoten verkeerd.”

Joël keek omhoog.

“Hij heeft nog steeds geen naam.”

De vogel streek met zijn snavel langs een van zijn gouden staartveren. Daarna vloog hij de opening in.

“Dat lijkt mij een uitnodiging,” zei Mei.

Ze begonnen af te dalen. De trap liep in een wijde spiraal onder de stad door. In de wanden bevonden zich lagen steen, maar ook wortels, waterstromen en lichtbanen. Elias dacht dat zij steeds dieper gingen. Toch werd het lichter. Aanvankelijk hoorde hij de stad boven zich. Stemmen. Gereedschap. Muziek. Geleidelijk verdwenen die geluiden. De hartslag bleef. Bij iedere trilling gloeiden de wanden op. Voorop vloog de witte vogel. Daarachter liep Joël, gevolgd door Nahla, Samir, Liora, Mei en Elias. Arion kwam als laatste.

“Waarom loop jij achteraan?” vroeg Elias.

“Om te zien wat jullie niet meenemen.”

“Laten we iets achter?”

“Bij iedere reis.”

“Wat dan?”

“Dat weet je pas wanneer je omkijkt.”

Elias keek over zijn schouder. De treden achter hen waren veranderd. Op iedere trede lag iets wat een reiziger tijdens de afdaling had gedacht. Niet alle gedachten. Alleen de gedachten die ze niet langer nodig hadden. Op een trede lag Elias' verwachting dat zijn vader hem overal moest vergezellen. Op een andere lag Liora's behoefte iedere ruimte vooraf te begrijpen. Samir had de overtuiging achtergelaten dat iedere betekenis in muziek vertaald moest worden. Mei had een kleine vraag achtergelaten: Ben ik nog steeds geliefd wanneer ik niets toevoeg? De vraag verdween niet. Maar ze hoefde haar niet langer te dragen.

Joël keek achterom. Op zijn trede lag niets.

“Heb ik niets achtergelaten?”

Arion liep naar de betreffende trede en snoof.

“Je haast.”

“Ik zie haar niet.”

“Daarom struikel je er zo vaak over.”

Joël keek ernstig. Toen begon hij langzamer te lopen. Op de steen achter hem verscheen een kleine, flikkerende schaduw. Zodra hij haar zag, loste ze op. De trap eindigde bij een ronde deur. Jezus stond ervoor. Hoewel Hij niet met hen was afgedaald, had Hij hen blijkbaar opgewacht.

“U zei dat U tot aan de deur meeging,” zei Elias.

“Dat heb Ik gedaan.”

“U was niet op de trap.”

“Niet zichtbaar.”

Jezus legde Zijn hand tegen de deur. Er stond geen handvat op. Geen slot. Alleen zeven kleine holtes, gerangschikt in een cirkel. De kaart steeg uit Elias' handen en kwam voor de deur te hangen. Zes punten gloeiden helder. Het zevende bleef donker.

“De vogel,” zei Joël.

De witte vogel landde op de kaart. Er gebeurde niets.

“Misschien is hij niet de zevende,” zei Liora.

Arion kwam dichterbij.

“Of hij kan zijn plaats nog niet innemen zonder zijn naam.”

Joël keek naar Jezus.

“Kunt U ons zijn naam vertellen?”

“Ja.”

“Wilt U dat doen?”

“Nee.”

“Waarom niet?”

“Omdat hij niet Mijn antwoord aan jullie draagt.”

“Van wie dan wel?”

Jezus knielde, zodat Zijn gezicht op dezelfde hoogte kwam als dat van Joël.

“Van jou.”

De jongen keek naar de vogel.

“Moet ik hem een naam geven?”

“Wat denk je?”

Joël schudde zijn hoofd.

“Bij Thaël dachten we ook dat wij een naam moesten bedenken. Maar hij had er al één.”

“Dat heb je goed onthouden.”

“Dus deze vogel heeft ook al een naam.”

“Ja.”

“Hoe ontdek ik die?”

Jezus stond op.

“Niet door te vragen wat hij heet.”

Joël fronste.

“Welke vraag moet ik dan stellen?”

Jezus legde een hand op de ronde deur.

“Dat is wat je achter deze deur moet ontdekken.”

Hij keek naar de zes volwassen reizigers.

“Wat jullie daar ontvangen, kan niet worden meegenomen als kennis alleen. Wanneer jullie proberen de taal te bezitten, zullen jullie haar niet meer horen.”

“Kunnen we haar vergeten?” vroeg Samir.

“Niet op de manier waarop je op aarde iets vergat. Maar je kunt haar overstemmen.”

“Waarmee?”

“Met jezelf.”

Jezus deed een stap achteruit. De deur bleef gesloten.

“U opent haar niet?” vroeg Elias.

“Dat kan Ik.”

“Maar?”

“De deur is al open.”

Elias keek naar de naad rond de steen. Er was geen opening zichtbaar.

“Ze ziet er gesloten uit.”

“Dan kijk je nog steeds alleen met je ogen.”

Jezus' gestalte werd zachter. Niet vaag. Meer alsof het licht Hem begon te ontvangen.

“Wanneer jullie Mij niet zien,” zei Hij, “zoek dan niet eerst naar Mijn vorm. Luister naar wat in Mijn aanwezigheid tot leven komt.”

Daarna verdween Hij. Niet plotseling. Het licht in de gang werd eenvoudig overal even helder. De zes reizigers en de dieren bleven voor de deur staan. Samir onderzocht de zeven holtes.

“Misschien moeten we ze aanraken.”

Hij legde zijn vingers in één van de openingen. Er gebeurde niets. De anderen probeerden hetzelfde. Zes handen. Zes holtes. De zevende bleef leeg. Joël bracht de witte vogel naar de laatste opening. Het dier paste er niet in en pikte verontwaardigd naar zijn vingers.

“Sorry.”

De jongen zette hem op de grond.

“We doen opnieuw wat we bij Thaël deden,” zei Mei.

“We proberen de oplossing af te dwingen,” antwoordde Nahla.

Liora ging tegen de wand zitten.

“Dan stoppen we.”

“Met wat?” vroeg Elias.

“Met proberen binnen te komen.”

Ze gingen in een kring voor de deur zitten. Niemand wist hoelang. Er was geen zon die bewoog. Geen klok. Geen vermoeidheid die hen voortdreef. Aanvankelijk luisterde Elias naar de hartslag in de muren. Toen naar zijn eigen adem.

Avens naam

Daarna naar de anderen. Samirs ademhaling was diep en regelmatig. Mei ademde bijna onhoorbaar. Joël bewoog af en toe ongeduldig. Arion lag stil. Nahla streek met haar vingers over de stenen vloer. Liora keek naar de deur zonder haar te bestuderen. De witte vogel liep door de kring. Eerst naar Samir. Hij pikte zacht tegen een snaar van het instrument. Er klonk een korte toon. Daarna liep hij naar Nahla en liet een klein zaadje uit zijn veren vallen. Bij Liora trok hij met zijn snavel een lijn in het stof. Voor Mei spreidde hij zijn vleugels en raakte met iedere vleugel een van haar handen aan.

Bij Elias bleef hij staan. Hij keek omhoog.

“Wat wil je mij vertellen?” vroeg Elias.

De vogel draaide zijn kop weg. Elias begreep het. Dat was opnieuw de verkeerde vraag. Niet: wat wil jij mij geven? Hij probeerde anders te luisteren. De vogel had Samir een toon gegeven. Nahla een zaad. Liora een lijn. Mei aanraking. Niet willekeurig. Bij ieder van hen raakte hij iets aan wat al aanwezig was. Elias keek naar het dier.

“Wat ontvang jij van ons?”

De vogel richtte zijn ogen op hem. Voor het eerst zag Elias werkelijk de kleur ervan. Niet zwart. Niet bruin. In iedere pupil lag een kleine spiegeling van de zes mensen in de kring. De vogel ontving hun aanwezigheid. Hij droeg niet alleen een boodschap. Hij verzamelde antwoorden. Elias hield zijn hand open. De vogel sprong erop.

“Jij bent niet met ons meegereisd omdat wij jouw naam moesten ontdekken,” zei Elias. “Jij reist mee omdat jouw naam ontstaat in wat jij ontvangt en terugbrengt.”

Het dier liet vier tonen horen. Samir speelde ze na. De vogel voegde een vijfde toe. Mei zong haar. Een zesde klonk uit de stenen onder

Nahla's hand. Toen wachtte iedereen. De zevende toon kwam niet. Joël kroop dichterbij. Hij hield zijn gezicht vlak bij de vogel.

“Ik heb steeds gewild dat je tegen mij sprak,” zei hij. “Omdat ik op aarde verlangde dieren te begrijpen.”

De vogel keek hem aan.

“Maar misschien hoeft jij niet op mij te lijken om mijn vriend te zijn.”

Het dier bewoog niet. Joël vervolgde:

“En hoeft ik niet op jou te lijken om door jou gekend te worden.”

Hij legde zijn hand naast die van Elias. De vogel stapte van Elias' hand naar die van Joël. Toen zong hij. Niet vier tonen. Niet zeven. Een hele stroom van klanken vulde de gang. Elias hoorde vleugels boven oceanen. Nesten in onbekende bomen. De vreugde van lucht onder veren. De herinnering aan Thaël. Het dal. De Open Stad. En onder al die klanken hoorde hij een naam. Aven. Joël glimlachte.

“Aven.”

De vogel drukte zijn kop tegen zijn wang. Het zevende punt op de kaart begon te stralen. De zeven holtes in de deur vulden zich met licht. Zes handen rustten erin. Aven vloog naar de laatste opening en streek met één gouden staartveer langs de steen. De ronde deur ging niet naar binnen of naar buiten open. Zij werd doorzichtig. Daarachter bevond zich geen kamer. Er lag een sterrenhemel. Niet boven hen. Rondom hen. Duizenden lichten bewogen in ritmen die ouder leken dan tijd. In het midden zweefde een kristalheldere vorm. Een zaad. Een woord. Een ster. Alles tegelijk. Samir stond langzaam op.

“Wat is dat?”

De engel verscheen aan de andere kant van de doorzichtige deur.

“De eerste letter,” antwoordde hij.

“Van welke taal?”

“Van een taal die niet uit letters bestaat.”

De deur loste op. De hartslag onder de stad hield op. Eén ogenblik was er volledige stilte. Toen sprak de kristallen vorm. Niet tot hun oren. Tot hun wezen. En ieder hoorde iets anders. Nahla hoorde: groei. Liora hoorde: ruimte. Samir hoorde: antwoord. Mei hoorde: ontvang. Joël hoorde: verwondering. Elias hoorde één enkel woord: Wij. Aven vloog de sterrenruimte binnen. De zeven reisgenoten volgden hem. Achter hen sloot de deur zich niet. Ze namen haar eenvoudig mee als een nieuw vermogen om te luisteren.

HOOFDSTUK 7

De woorden die niet vertaald konden worden

Er was geen boven en geen beneden. Toch vielen ze niet. De sterrenruimte droeg hen zoals water een zwemmer draagt, maar zonder druk, kou of gewicht. Bij iedere beweging verschenen kleine lichtgolven rondom hun lichamen. Aven vloog voor hen uit. Zijn vleugelslagen waren langzaam. Tussen de sterren leek hij groter dan tevoren. De vier gouden veren in zijn staart lieten lange lichtbanen achter.

“Kunnen wij hier lopen?” vroeg Joël.

“Er is niets om op te lopen,” zei Liora.

Joël zette voorzichtig een voet vooruit. Onder zijn schoen verscheen een kleine cirkel van licht. Hij bracht zijn andere voet ernaast. Een tweede cirkel ontstond.

“Ik denk dat het kan.”

Arion stapte zonder aarzeling de ruimte in. Onder zijn poten verscheen niets. Toch liep hij alsof er een stevige weg lag.

“Hoe doe je dat?” vroeg Elias.

“Ik denk niet na over lopen.”

“Dat helpt mij niet.”

“Dat ligt niet aan het antwoord.”

Elias zette een stap. De sterren bewogen. Niet hijzelf. Het hele hemelgewelf schoof naar achteren, waardoor het leek alsof hij

onmiddellijk een enorme afstand had afgelegd. Hij keek om. De opening naar de Open Stad was verdwenen.

“De deur is weg.”

“Nee,” zei Mei. “Ik voel haar nog.”

“Waar?”

Ze legde een hand tegen haar borst.

“Hier.”

Elias voelde eveneens iets. Geen lichamelijke deur. Geen herinnering aan steen. Een openheid. Alsof de reisgenoten voortaan terug konden keren door opnieuw op dezelfde manier te luisteren. Samir dreef enkele meters bij hen vandaan. Zijn instrument hing voor hem in de ruimte. De snaren bewogen zonder dat hij ze aanraakte. Iedere ster liet een andere snaar trillen. Sommige sterren waren ver weg en brachten lage, lange tonen voort. Andere stonden dichterbij en klonken helder. Samen vormden ze geen melodie die Elias kon volgen. Het was te groot. Te veelstemmig. En toch niet chaotisch.

“Is dit de taal?” vroeg Elias.

“Een deel ervan,” antwoordde de engel.

Hij bewoog naast hen zonder zijn vleugels te gebruiken. Elias had hem nog niet naar zijn naam gevraagd. Misschien omdat engelen voor hem nog altijd iets indrukwekkends droegen. Ze waren geen afstandelijke wezens, maar evenmin eenvoudig te benaderen. Hun aanwezigheid herinnerde hem eraan dat Gods werkelijkheid veel groter was dan de menselijke wereld.

“Hoe heet u?” vroeg Elias.

De engel keek hem aan.

“Ithamar.”

“Wat betekent die naam?”

“Dat hangt ervan af wie hem uitspreekt.”

“Hebben engelenamen meerdere betekenissen?”

“Hebben mensennamen dat niet?”

Elias dacht aan zijn eigen naam. Op aarde was hij Elias genoemd omdat zijn ouders van de Bijbelse profeet hielden. Voor zijn moeder had de naam ook haar kind betekend. Voor zijn vader een langverwachte zoon. Voor Mei betekende Elias iets anders dan voor Joël, Liora of Samir. De naam was dezelfde. De relatie bepaalde welke diepte ervan hoorbaar werd.

“Dus een naam heeft niet alleen een betekenis,” zei Elias. “Hij draagt ontmoetingen.”

Ithamar knikte.

“Je begint te luisteren.”

Voor hen verscheen een groep lichten. Aanvankelijk dacht Elias dat het sterren waren. Maar ze bewogen te doelgericht. Ze naderden in zeven lange rijen die zich door elkaar heen vlochten. Toen de lichten dichterbij kwamen, zag hij gestalten. Engelen. Honderden. Misschien duizenden. Geen twee zagen er hetzelfde uit. Sommigen hadden een bijna menselijke gestalte. Anderen bestonden uit vleugels, ogen en vuur. Er waren wezens die op hoge zuilen van licht leken en engelen die klein genoeg waren om in een mensenhand te rusten. Geen van hen leek vreemd. Maar Elias kon hen evenmin volledig begrijpen.

Ze vormden een immense cirkel rond de reizigers. Joël keek met open mond om zich heen.

“Zijn ze allemaal gekomen om ons te ontmoeten?”

“Niet alleen jullie,” zei Ithamar.

“Wie dan nog meer?”

Ithamar wees naar de kristallen vorm in het midden van de sterrenruimte. De eerste letter. Het voorwerp zweefde stil. Van dichtbij leek het nog minder op een letter dan Elias had verwacht. Het had geen vaste vorm. Soms was het een zaad dat licht uitstraalde. Dan een bol waarin werelden bewogen. Daarna werd het een geopende hand. De engelen richtten zich ernaartoe. Niemand gaf een teken. Toch begonnen ze tegelijk te spreken. Elias hoorde geen koor. Hij hoorde ontstaan. De eerste stemmen riepen kleuren tevoorschijn. Rood, goud en diepblauw vloeiden door de sterrenruimte.

Andere stemmen brachten beweging. De kleuren begonnen te draaien en vormden brede banen. Daarna ontstond geur. Regen. Bloesem. Aarde. De frisse lucht boven een onbekende zee. Elias sloot zijn ogen. Hij zag de taal nog steeds. Dat verraste hem. Blijkbaar keek hij niet met zijn ogen. De engelen spraken verder. Niet één boodschap die door allen werd herhaald. Iedere engel gaf een uniek antwoord op dezelfde goddelijke werkelijkheid. Hun verschillen verstoorde elkaar niet. Ze vergrootten wat zichtbaar werd. De kristallen vorm in het midden begon zich te openen. Laag na laag vouwde zich naar buiten.

In iedere laag lag een nieuwe mogelijkheid: Een bos waarin bomen zich verplaatsten om bezoekers de weg te wijzen. Een oceaan die herinneringen aan Gods trouw bewaarde. Een berg die aan iedere zijde een ander seizoen droeg. Een volk dat zich niet met woorden, maar door gezamenlijk gevormde kleuren uitdrukte. Elias zag al deze dingen.

Ieder hoort een ander woord

En meer. Veel meer. Zijn hart vulde zich met verlangen. Niet om alles te bezitten. Om overal naartoe te gaan. Toen sprak de eerste letter opnieuw. De zes menselijke reizigers hoorden ieder hun eigen woord. Nahla hoorde: GROEI. Liora: RUIMTE. Samir: ANTWOORD. Mei: ONTVANG.

Joël: VERWONDERING. Elias: WIJ. Aven liet één korte roep horen. Niemand wist wat hij had ontvangen. De engelen zwegen. De kleuren en beelden bleven rondom hen bestaan. Ithamar wendde zich tot de reizigers.

“Wat heeft de letter gezegd?”

“Dat is eenvoudig,” zei Nahla. “Groeï.”

“Ruimte,” zei Liora tegelijkertijd.

“Antwoord,” zei Samir.

“Ontvang,” zei Mei.

“Verwondering,” zei Joël.

Elias wachtte. De anderen keken naar hem.

“Ik hoorde ‘wij’.”

“Dan heeft zij verschillende dingen gezegd,” concludeerde Liora.

Ithamar antwoordde niet. Samir bekeek de kristallen vorm.

“Of wij hebben verschillende delen gehoord.”

“Dat komt op hetzelfde neer,” zei Liora.

“Nee. Een verschillend bericht vraagt om verschillende handelingen. Delen van één boodschap vragen om samenhang.”

Nahla keek naar de mogelijkheden die rondom hen zweefden.

“Misschien moeten we iets laten groeien.”

“Waar?” vroeg Liora. “Zonder ruimte kan niets groeien.”

“Maar ruimte zonder antwoord blijft leeg,” zei Samir.

Mei schudde haar hoofd.

“Wij moeten eerst ontvangen voordat we iets doen.”

Joël wees naar een van de beelden: een doorschijnend dier dat tussen sterren liep.

“Misschien moeten we gewoon gaan kijken.”

De woorden kruisten elkaar. Niemand werd boos. Niemand wilde de ander verslaan. Toch ontstond afstand. De reizigers stonden nog steeds dicht bij elkaar, maar de sterrenruimte leek zich tussen hen uit te rekken. Nahla dreef langzaam naar een gebied vol groeimogelijkheden. Liora bewoog in de richting van lege vormen die op gebouwen wachtten. Samir volgde de stemmen van de engelen. Mei bleef bij de kristallen letter. Joël wilde achter het doorschijnende dier aan. Elias keek van de een naar de ander.

“Wacht.”

Ze hielden stil.

“We mogen niet uit elkaar gaan.”

“Waarom niet?” vroeg Liora. “Misschien heeft ieder van ons een eigen opdracht ontvangen.”

“De kaart zei ‘wij’.”

“Dat zei ze tegen jou.”

“Dat betekent toch dat we samen moeten blijven?”

“Of dat jij moet leren wat ‘wij’ betekent zonder te verwachten dat iedereen hetzelfde doet.”

Elias zweeg. Ze had gelijk. Of misschien gedeeltelijk. Hij keek naar Ithamar.

“Wat is de juiste vertaling?”

“Er is geen vertaling.”

“Maar u begrijpt de taal.”

“Ja.”

“Dan kunt u toch zeggen wat de letter bedoelt?”

“Ik kan zeggen wat ik hoor.”

“En wat hoort u?”

Ithamar richtte zich naar de eerste letter. Zijn vleugels openden zich. Elias verwachtte een woord. In plaats daarvan gebeurde er iets met het licht rond de engel. Het stroomde naar buiten, raakte de andere engelen en keerde daarna rijker naar hem terug.

“Ik hoor wederkerigheid,” zei Ithamar.

“Dat is weer een ander woord,” merkte Joël op.

“Nee,” zei Mei zacht.

Ze keek naar de beweging van het licht.

“Misschien is het al onze woorden tegelijk.”

Nahla kwam dichterbij.

“Groei is alleen mogelijk wanneer een levend wezen ruimte ontvangt.”

“En ruimte wordt pas een thuis wanneer iemand haar ontvangt en beantwoordt,” zei Liora.

Samir speelde één toon. De engelen antwoordden niet onmiddellijk. Hij wachtte. Toen kwam van de andere kant van de cirkel een tweede toon.

“Een antwoord bestaat alleen wanneer er eerst iets ontvangen is.”

Joël keek naar het doorschijnende dier.

“En verwondering betekent dat je niet vooraf bepaalt wat het antwoord moet zijn.”

Alle ogen richtten zich op Elias. Hij keek naar de anderen.

“Wij,” zei hij, “betekent niet dat iedereen hetzelfde hoort.”

De sterrenruimte werd kleiner. Niet werkelijk. De afstand tussen hen verdween.

“Wij ontstaat wanneer verschillen elkaar niet verlaten,” vervolgde hij. “Wanneer Nahla’s groei ruimte krijgt in Liora’s ontwerp. Wanneer Samir antwoordt op wat Mei ontvangt. Wanneer Joël zich verwondert over iets wat ik niet eens had gezien.”

De eerste letter begon helderder te stralen. Ithamar knikte.

“Nu proberen jullie niet langer de taal te vertalen.”

“Wat doen we dan?” vroeg Elias.

“Jullie laten haar tussen jullie spreken.”

Aven vloog naar de kristallen vorm. Hij cirkelde er drie keer omheen en verdween toen in het licht.

“Waar gaat hij heen?” vroeg Joël.

In de eerste letter verscheen een kleine donkere schaduw. Aven bewoog door de lagen van mogelijkheden. Ze vouwden zich rond hem open. Hij ging steeds dieper, totdat hij nog slechts een gouden punt was. Joël wilde hem volgen. Mei pakte zijn hand.

“Wacht.”

“Misschien heeft hij ons nodig.”

“Of hij heeft nodig dat wij hem laten gaan.”

Joël bleef staan. Zijn ogen volgden het gouden punt. Aven bereikte het midden van de kristallen vorm. Daar bevond zich iets wat tot dan toe verborgen was gebleven. Een lege ruimte. Klein. Volkomen donker. De engelen werden stil. Ithamar sloot zijn vleugels.

“Wat is dat?” vroeg Elias.

“Een mogelijkheid die nog geen antwoord heeft ontvangen.”

“Is zij gevaarlijk?”

“Nee.”

“Waarom zijn de engelen dan stil?”

“Omdat geen van ons haar kan beantwoorden.”

“Waarom niet?”

Ithamar keek naar de mensen.

“Omdat zij niet op een engel wacht.”

Het gouden punt bewoog in de duisternis. Aven liet zijn vier tonen horen. Er kwam geen antwoord. Hij zong opnieuw. De lege ruimte bleef gesloten. Joël riep zijn naam.

“Aven!”

De vogel draaide zich om. Zelfs op deze onmetelijke afstand ontmoetten hun ogen elkaar.

“Kom terug,” zei Joël.

Aven bewoog niet. Joël keek naar Ithamar.

“Wat moet hij daar doen?”

“Hij zoekt degene voor wie de ruimte bestemd is.”

“Wie is dat?”

“Dat weten wij niet.”

De kristallen lagen begonnen zich weer te sluiten. Eerst langzaam. Daarna sneller. Aven vloog naar de opening, maar de mogelijkheden vouwden zich om hem heen. Joël trok zijn hand los en rende de sterrenruimte in. Onder zijn voeten verschenen de lichtcirkels, steeds sneller en verder uit elkaar.

“Joël!” riep Elias.

De jongen luisterde niet. De eerste letter werd kleiner. Aven verdween achter een doorschijnende laag. Joël sprong. Er was niets om vanaf te springen. Toch droeg de ruimte hem. Hij vloog naar het kristal en strekte zijn armen uit. Vlak voordat de laatste laag zich sloot, bereikte hij Aven. Joël nam de vogel tegen zijn borst. Toen sloot de eerste letter zich om hen beiden. De sterrenruimte werd donker. Alleen het kristal bleef zichtbaar. Joël en Aven zaten erin opgesloten. Elias rende ernaartoe en drukte zijn handen tegen het oppervlak.

“Joël!”

De jongen hoorde hem niet. Binnen in de letter stond Joël in de donkere ruimte. Aven rustte tegen zijn borst.

“Maak haar open!” zei Elias tegen Ithamar.

“Dat kan ik niet.”

“U hebt haar hierheen gebracht.”

“Nee. Zij was hier al voordat wij kwamen.”

“Laat de engelen dan zingen.”

“Hun stemmen bereiken die plaats niet.”

“Waarom niet?”

“Omdat dit geen ruimte is die door macht geopend wordt.”

Elias keek naar Liora.

“Kun jij een opening vinden?”

Ze liep rond de kristallen vorm en bestudeerde iedere laag.

“Er is geen deur.”

“Nahla?”

“Er groeit niets.”

“Samir?”

De muzikant legde zijn hand tegen het kristal.

“Ik hoor Joëls hart. Verder niets.”

Mei kwam naast Elias staan.

“De woorden.”

“Wat?”

“De zes woorden. Misschien vormen zij de weg.”

Liora legde beide handen op het oppervlak.

“Ruimte.”

In het kristal ontstond rondom Joël een zachte glans. Nahla voegde zich bij haar.

“Groei.”

De glans werd groter. Samir speelde de vier tonen van Aven.

“Antwoord.”

Het geluid drong door tot in het kristal. Aven hief zijn kop. Mei sloot haar ogen.

“Ontvang.”

Joël keek op. De angst die hij niet werkelijk kon voelen, omdat angst hier geen heerschappij meer had, maakte plaats voor aandacht. Hij hield Aven niet langer krampachtig vast. Zijn armen gingen open. De vogel bleef vrijwillig tegen hem aan zitten.

“Verwondering,” zei Joël vanuit het kristal.

De duisternis om hem heen vulde zich met kleine sterren. Iedereen keek naar Elias. Het laatste woord. Wij. Hij wilde het uitspreken. Maar iets hield hem tegen. Niet twijfel. Inzicht. Als hij “wij” zei terwijl Joël aan de andere kant opgesloten zat, zou het woord onvolledig zijn. Elias kon het niet namens de jongen uitspreken. Wij was geen verzameling mensen aan één kant van een grens. Wij moest ook degene omvatten die zij nog niet kenden. De onbekende voor wie de lege ruimte bestemd was. Elias legde zijn voorhoofd tegen het kristal.

“Wie je ook bent,” zei hij, “wij zullen je niet dwingen te verschijnen.”

Niets veranderde.

“We zullen je niet benoemen voordat je jezelf bekendmaakt.”

De sterren in de duisternis werden helderder.

“En je hoeft niet op ons te lijken om bij ons te horen.”

De lege ruimte bewoog. Niet naar buiten. Naar Joël toe. In het donker verschenen twee ogen.

De stem uit de duisternis

Groot. Zacht. Oud en jong tegelijk. Joël zag ze. Hij bleef staan.

“Hallo,” zei hij.

De ogen sloten zich. Openden opnieuw. Toen kwam er een stem. Zeer klein. Alsof zij pas leerde bestaan.

“Ben ik te laat?”

Joël glimlachte.

“Er is hier geen te laat.”

“Is het lied al begonnen?”

“Ja.”

De stem werd stiller.

“Dan heb ik het gemist.”

Joël keek naar Aven. De vogel gaf één korte toon.

“Misschien,” zei Joël, “wachtte het lied op jouw stem.”

Uit de duisternis kwam een gestalte naar voren. Niet menselijk. Niet dierlijk. Ze bestond uit doorschijnende lagen die bij iedere beweging van kleur veranderden. Haar vorm was niet voortdurend dezelfde. Soms leek zij een kind. Dan een hoge, slanke boom. Daarna een wolk van licht. De ogen bleven hetzelfde.

“Wat ben ik?” vroeg de gestalte.

Joël dacht aan Thaël. Aan het dal. Aan de verantwoordelijkheid van een naam.

“Ik weet het niet,” antwoordde hij.

“Is dat verkeerd?”

“Nee.”

“Moet jij het weten?”

Joël glimlachte.

“Nee.”

De gestalte keek naar de kristallen wanden.

“Waarom zijn zij gesloten?”

“Omdat wij dachten dat jij een ruimte was.”

“Ben ik dat niet?”

“Misschien ook. Maar je bent meer.”

Buiten het kristal sprak Elias opnieuw.

“Wij.”

Ditmaal was het woord geen conclusie. Het was een uitnodiging. Het kristal opende zich. Laag na laag vouwde naar buiten. Joël kwam tevoorschijn met Aven op zijn schouder. Naast hem bewoog de nieuwe gestalte aarzelend de sterrenruimte in. De engelen bogen hun hoofden. Niet voor macht. Voor het wonder van een nieuw antwoord. Ithamar keek naar de gestalte.

“Welkom.”

“Waar?”

“In het lied.”

“Welke stem moet ik zingen?”

“De jouwe.”

“Ik ken haar nog niet.”

Ithamar opende zijn vleugels.

“Daarom zijn wij stil.”

Duizenden engelen wachtten. Geen enkele stem vulde de ruimte voor haar in. De gestalte keek naar Elias, Mei, Liora, Nahla, Samir en Joël. Ten slotte naar Aven. De vogel zong vier tonen. De gestalte antwoordde met een kleur. Een diepe kleur tussen violet en goud, waarvoor Elias geen naam bezat. Samir speelde de kleur na. Nahla liet er een bloem uit groeien. Liora vormde er een open boog omheen. Mei ontving het licht in haar handen. Joël lachte van verwondering. Elias keek naar hen allen. Wij. De gestalte veranderde opnieuw. Ditmaal nam zij geen vorm aan die Elias herkende. Dat was goed.

Zij hoefde niet herkenbaar te worden om gekend te zijn.

“Heb ik een naam?” vroeg ze.

Vanuit de kring van engelen kwam geen antwoord. Ithamar keek naar de zes mensen. Ook zij zwegen. Joël stapte naar voren.

“Wil je er één?”

De gestalte dacht na. Haar kleuren bewogen langzaam.

“Nog niet.”

“Dan wachten we.”

Voor het eerst glimlachte het wezen. De glimlach had geen mond nodig. De hele sterrenruimte werd er lichter van. Toen hief zij haar armen—of wat op dat moment armen waren—en sprak haar eerste woord. Niet in de taal van mensen. Niet in de taal van engelen. In een taal die op datzelfde ogenblik begon. De sterren antwoordden. Ver buiten de cirkel van engelen ging een nieuwe wereld open. Ithamar keek ernaartoe.

“Nu begrijpen jullie waarom de taal niet vertaald kon worden.”

Elias knikte.

“Omdat ze niet alleen beschrijft wat bestaat.”

“Wat doet zij dan?”

Elias keek naar het naamloze wezen.

“Nodigt zij uit om tevoorschijn te komen?”

Ithamar glimlachte.

“En ieder werkelijk antwoord maakt de taal groter.”

In de verte groeide de nieuwe wereld uit één enkele kleur. Een oceaan verscheen. Daarboven dreven eilanden van doorschijnend steen. Op het grootste eiland stond een tuin. Maar alle planten daarin waren gesloten. Geen blad bewoog. Geen bloem opende zich voor het licht. Nahla werd ernstig.

“Die tuin slaapt niet.”

“Wat dan?” vroeg Mei.

Nahla luisterde. Toen zei ze:

“Hij weigert te groeien.”

Het naamloze wezen draaide zich naar haar toe.

“Waarom?”

Nahla keek naar de verre tuin.

“Omdat alles daar volmaakt lijkt te zijn voordat het geleefd heeft.”

De eerste letter veranderde in een nieuw teken. Een zaad in een gesloten cirkel. De volgende opdracht was begonnen.

HOOFDSTUK 8

De tuin die niet wilde groeien

De nieuwe wereld draaide langzaam voor hen. Een blauwe oceaan strekte zich uit onder een hemel waarin drie brede lichtbogen elkaar kruisten. Op het water dreven eilanden van doorschijnend gesteente. Sommige waren klein genoeg voor één enkele boom. Andere droegen heuvels, rivieren en wijde vlakten. Het grootste eiland lag in het midden. Daar bevond zich de tuin. Vanuit de sterrenruimte zag hij eruit als een volmaakt patroon. Paden vormden cirkels binnen cirkels. Waterlopen liepen in sierlijke spiralen naar een helder meer. Duizenden planten stonden op zorgvuldig bepaalde plaatsen. Geen blad bewoog.

Geen wortel groeide. Geen bloem opende zich.

“Hoe komen we daar?” vroeg Joël.

De naamloze gestalte hief haar armen. Haar lichaam veranderde in dezelfde kleur waarmee zij de wereld had geopend. Het violet-gouden licht verspreidde zich onder de reisgenoten en vormde een brede stroom. Samir luisterde.

“Dat is geen weg.”

“Wat dan wel?” vroeg Elias.

“Een uitnodiging.”

“Wat is het verschil?”

“Een weg blijft liggen wanneer niemand erover gaat. Een uitnodiging bestaat pas werkelijk wanneer zij wordt aangenomen.”

Mei zette als eerste een stap in het licht. De kleur droeg haar naar de nieuwe wereld. Niet snel. Niet langzaam. De sterren bewogen opzij en

de oceaan kwam dichterbij. De anderen volgden. Aven vloog boven hen. Arion liep over de kleur alsof het een bergpad was. Het naamloze wezen bleef achter. Joël draaide zich om.

“Kom je niet mee?”

De kleuren van de gestalte werden zachter.

“Mag dat?”

“Natuurlijk.”

“Waarom?”

Joël keek verbaasd.

“Omdat je bij ons hoort.”

Het wezen nam even de vorm van een kind aan.

“Maar ik heb nog geen naam.”

“Dat maakt niet uit.”

“Hoe weet je dan wie je uitnodigt?”

Joël dacht na.

“Ik ken je nog niet helemaal. Maar ik weet wel dat ik jou bedoel.”

De gestalte keek naar Ithamar. De engel knikte.

“Een naam maakt herkenning mogelijk,” zei hij. “Maar liefde kan al ruimte geven voordat zij alles begrijpt.”

Het naamloze wezen stapte op de kleurstroom. Onmiddellijk werd de weg breder. Ze daalden af naar het eiland. Toen Elias de tuin van dichtbij zag, werd haar volmaaktheid bijna ongemakkelijk. Iedere boom was precies even hoog als de boom ertegenover. Geen tak groeide scheef. De bladeren lagen in gelijkmatige lagen rond de stammen. In de bloembedden stonden duizenden gesloten knoppen. Iedere knop had dezelfde afstand tot de volgende. Het gras was overal even lang. Er lag geen afgefallen blad. Geen voetafdruk. Geen omgewoelde aarde. Het meer in het midden was zo glad dat het op een spiegel leek.

“Het is prachtig,” zei Liora.

Nahla knielde bij een plant.

“Ja.”

“Maar?”

“Hij leeft niet.”

Joël raakte voorzichtig een blad aan. Het was koel en stevig.

“Het voelt echt.”

“Dat is het ook.”

“Waarom leeft het dan niet?”

Nahla groef met haar vingers in de aarde. De grond maakte zonder weerstand plaats. Onder de oppervlakte lagen wortels. Volmaakt gevormd. Schoon. Wit. Onbeweeglijk.

“De wortels nemen niets op,” zei ze.

“Is de grond arm?” vroeg Elias.

“Nee.”

“Te droog?”

“Er is voldoende water.”

“Geen licht?”

Nahla keek naar de drie lichtbogen boven hen.

“Meer dan genoeg.”

“Wat ontbreekt er dan?”

“Afhankelijkheid.”

Elias keek haar aan.

“Kunnen planten afhankelijkheid missen?”

“Alles wat leeft ontvangt.”

Nahla liet aarde door haar vingers glijden.

“Een wortel zegt met haar hele bestaan: ik heb nodig wat de grond geeft. Een blad opent zich voor licht dat het niet zelf maakt. Een bloem kan zichzelf niet bestuiven zonder deel te worden van een grotere beweging.”

Ze wees naar de starre wortels.

“Deze planten zijn gevormd alsof ze niets nodig hebben.”

“Dat klinkt toch juist volmaakt?” vroeg Joël. “In de hemel ontbreekt niets.”

“Geen gebrek hebben is niet hetzelfde als niets ontvangen.”

Mei liep naar het gladde meer. Ze stak haar hand in het water. Er vormden zich geen kringen. Toen ze haar hand terugtrok, was haar huid droog.

“Zelfs het water geeft zichzelf niet,” zei ze.

Liora bekeek de paden.

“Wie heeft deze tuin ontworpen?”

Niemand antwoordde. De kaart verscheen boven het meer. Het teken van het zaad in de gesloten cirkel werd groter. Daaromheen kwamen lijnen tevoorschijn. Liora verstijfde.

“Ik ken die verhoudingen.”

Elias keek naar haar.

“Is dit weer een ontwerp van jou?”

“Nee.”

Ze volgde een van de cirkelvormige paden.

“Maar iemand denkt zoals ik vroeger dacht.”

“Hoe bedoel je?”

“Alles heeft een plaats. Geen element kan een ander hinderen. Iedere boom beschikt over precies het gebied dat hij nodig heeft. Geen wortels kruisen elkaar.”

“Dat klinkt ordelijk,” zei Samir.

“Het is afzondering vermomd als harmonie.”

Liora wees naar de boomrijen.

“De bomen staan naast elkaar, maar delen niets. Geen schaduw. Geen voedingsstoffen. Geen ruimte.”

Nahla legde haar hand tegen een stam.

“In een levend bos raken wortels elkaar. Schimmeldraden verbinden bomen. Oude bomen voeden jonge. Zwakke planten ontvangen beschutting. Zelfs wat sterft, wordt voedsel voor nieuw leven.”

“Maar hier sterft niets,” zei Joël.

“Nee. Toch blijft geven noodzakelijk.”

Ze liepen naar het midden van de tuin. Daar stond een boom die groter was dan alle andere. Zijn takken vormden een volmaakte bol. Duizenden gesloten bladeren lagen als schubben over elkaar.

Volmaaktheid zonder afhankelijkheid

In de stam bevond zich een deur. Boven de deur stonden woorden: DE TUIN VAN VOLKOMEN ONAFHANKELIJKHEID. Arion ontblootte zijn tanden. Niet dreigend. Alsof hij iets onaangenaams rook.

“Dat is een leugen.”

“Kan hier een leugen bestaan?” vroeg Elias.

“Een verkeerde naam hoeft niet bewust te bedriegen.”

“Wie heeft haar dan gegeven?”

De deur in de boom ging open. Een vrouw kwam naar buiten. Ze was lang en droeg een kleed dat glansde als de binnenkant van een schelp. Haar haar was zilverwit. In haar handen hield ze een bol van helder glas. Binnen in de bol groeide een kleine bloem. Deze bloem leefde wel. Haar stengel bewoog. De blaadjes openden en sloten zich. Kleine wortels zochten naar water. De vrouw zag de reizigers.

“Eindelijk,” zei ze.

Haar stem klonk opgelucht. Ze liep naar Nahla en reikte haar de glazen bol aan.

“U weet hoe groei werkt.”

Nahla nam de bol niet aan.

“Wie bent u?”

“Seren.”

“Hebt u deze tuin gemaakt?”

“Ik heb haar geordend.”

“Dat was mijn vraag niet.”

Seren keek naar de starre planten.

“Ik vond haar als een verzameling mogelijkheden. Alles groeide door elkaar. Bomen bogen over de paden. Water koos steeds een andere route. Sommige planten werden groot terwijl andere klein bleven.”

“Was er iets beschadigd?” vroeg Elias.

“Nee.”

“Was er gevaar?”

“Nee.”

“Waarom hebt u haar dan veranderd?”

Seren keek naar de bloem in haar handen.

“Omdat niets zijn eigen volmaaktheid bereikte.”

Nahla wees naar de glazen bol.

“En deze bloem?”

“Zij was de eerste die ik afzonderde. Ik gaf haar precies de juiste hoeveelheid licht, water en ruimte. Geen ander leven kon haar groei beïnvloeden.”

“Is zij volmaakt geworden?”

“Bijna.”

Nahla bekeek de bloem. De blaadjes waren mooi. Maar de stengel was dun. De wortels liepen langs de glazen wand alsof ze verder wilden groeien.

“Hoelang is zij al bijna volmaakt?”

Seren zweeg.

“Hoelang?” vroeg Nahla opnieuw.

“Ik weet het niet.”

“Tijd heeft hier geen macht,” zei Elias, “maar er zijn wel gebeurtenissen. Is de bloem veranderd sinds u haar afzonderde?”

“Nauwelijks.”

“En de tuin?”

Seren keek weg.

“De tuin werd stil.”

De naamloze gestalte kwam dichterbij. Seren zag haar en hield de glazen bol steviger vast.

“Wat is dat?”

De kleuren van het wezen werden donkerder. Joël ging onmiddellijk naast haar staan.

“Zij is onze reisgenoot.”

“Wat voor wezen is zij?”

“Dat weten we nog niet.”

“Heeft zij geen vaste vorm?”

“Nee.”

“Geen naam?”

“Nog niet.”

Seren keek naar de voortdurend veranderende gestalte.

“Hoe kan zij dan weten wat zij moet worden?”

Het wezen antwoordde zelf:

“Dat weet ik niet.”

“Maakt dat je niet onrustig?”

“Ik heb onrust nog niet geleerd.”

Seren fronste.

“Ieder wezen heeft een eigen aard nodig.”

“Misschien ontvang ik die.”

“Van wie?”

De gestalte wees niet naar één persoon. Haar kleuren stroomden naar Joël, Aven, Nahla, Samir, Liora, Mei en Elias. Bij ieder van hen namen ze een andere tint aan. Daarna keerden de kleuren naar haar terug.

“Van God,” zei ze. “En in ontmoeting.”

Seren keek naar de glazen bol.

“Ontmoeting kan een wezen ook van zijn eigenheid afleiden.”

“Alleen als eigenheid betekent dat niemand je mag aanraken,” zei Mei.

Serens handen spanden zich om het glas.

“Op aarde hebben mensen elkaar vaak beschadigd juist omdat ze te veel invloed op elkaar kregen.”

“Dat klopt,” zei Elias.

“Dan begrijpt u waarom grenzen nodig zijn.”

“Ja.”

“Waarom keurt u mijn tuin dan af?”

Elias keek naar de bomen.

“Ik keur haar niet af.”

“U noemt haar niet levend.”

“Dat is geen veroordeling. Het is een uitnodiging om te zien wat zij nodig heeft.”

Seren antwoordde niet. Liora liep naar de boom met de deur.

“U hebt een veilige tuin willen maken.”

“Ja.”

“Een plaats waar niets verdrongen, overschaduwd of misvormd kon worden.”

“Precies.”

“Ik begrijp dat.”

Seren bestudeerde haar gezicht.

“Waarom?”

“Omdat ik een stad heb ontworpen vanuit hetzelfde verlangen.”

“Is die stad volmaakt geworden?”

Liora keek terug in de richting van de sterren, hoewel de Open Stad vanaf dit eiland niet zichtbaar was.

“Nee.”

“Wat ging er mis?”

“Ze werd pas bewoonbaar toen anderen haar mochten veranderen.”

Seren schudde haar hoofd.

“Dan was het niet meer uw stad.”

“Toen werd zij voor het eerst werkelijk onze stad.”

“Maar wat bleef er van uw ontwerp over?”

“Wat liefde kon dienen.”

De woorden bewogen door de tuin. Enkele bladeren trilden. Seren zag het. Ze hield de bol dicht tegen zich aan.

“Wat wilt u dat ik doe?”

Nahla ging voor haar staan.

“Niets wat u niet wilt.”

“De tuin groeit niet.”

“Nee.”

“U weet hoe u haar kunt herstellen.”

“Misschien.”

“Waarom doet u het dan niet?”

“Omdat deze tuin niet alleen grond en water nodig heeft. Zij heeft uw toestemming nodig om levend te worden.”

“Waarom mijn toestemming?”

“Omdat u haar gesloten hebt.”

Seren keek naar de glazen bol.

“Als ik haar open, kunnen de planten elkaar beïnvloeden.”

“Ja.”

“De ene boom kan meer ruimte innemen dan de andere.”

“Dan zullen we luisteren naar wat beide nodig hebben.”

“Een wortel kan een pad openbreken.”

“Dan kan het pad veranderen.”

“Een bloem kan groeien op een plaats waar zij niet gepland was.”

Joël glimlachte.

“Dat zijn meestal de mooiste.”

Seren liep naar het gladde meer. Haar spiegelbeeld verscheen onmiddellijk op het oppervlak. Niet één versie van haarzelf, maar vele. Seren die de tuin voor het eerst zag. Seren die de planten ordende. Seren die wortels van elkaar losmaakte. Seren die de laatste bloem in glas plaatste. Seren die wachtte op volmaaktheid. Geen van de beelden veroordeelde haar. Ze maakten alleen zichtbaar.

“Op aarde,” zei ze, “verloor ik een tuin.”

Niemand onderbrak haar.

“Mijn familie leefde generaties lang op dezelfde grond. We kenden iedere boom. Iedere waterloop. Toen kwamen mensen die zeiden dat het land anders gebruikt moest worden.”

In het meer verschenen machines. Omgewoelde aarde. Omgehakte bomen. Gebroken irrigatiekanalen.

“Ze noemden het vooruitgang. Alles werd efficiënter. Rechter. Productiever.”

Seren keek naar de starre rijen van haar hemelse tuin.

“En later deed ik hier hetzelfde.”

“Niet om te vernietigen,” zei Mei.

“Nee. Om nooit meer iets te verliezen.”

Ze keek naar de glazen bol.

“Maar ik heb haar beschermd tegen het leven zelf.”

Nahla ging naast haar staan.

“Wilt u de bloem ontvangen zoals zij werkelijk is?”

“Ik heb haar toch al?”

“U hebt haar vorm. Haar omstandigheden. Haar mogelijke toekomst.”

“Wat ontbreekt er?”

“Dat zij u kan verrassen.”

Seren begon te huilen. Haar tranen vielen op het gladde meer. Ditmaal ontstonden er kringen. Eerst klein. Daarna groter. De kringen bereikten de oevers en trokken door de waterlopen. Overal waar het water bewoog, trilden de wortels. Seren keek naar de bol.

“Wat moet ik doen?”

“Vraag het haar,” zei Joël.

“Een bloem kan niet spreken.”

De naamloze gestalte veranderde in een vorm die op een bloem leek. Haar kleuren openden zich als blaadjes.

“Niet met uw woorden,” zei ze.

Seren hield de bol voor zich. Ze keek niet naar de ideale vorm. Niet naar de symmetrie. Ze keek naar de dunne wortels die tegen het glas drukten.

“Wil je naar buiten?”

De bloem boog haar stengel naar de wand. Seren ademde diep in. Toen liet zij de bol los. Het glas viel. Vlak boven de grond bleef het een ogenblik zweven. Daarna veranderde het in water. De bloem daalde

zacht neer in de natte aarde. Haar wortels spreidden zich uit. Niet netjes. Niet gelijkmatig. Ze zochten hun eigen weg tussen stenen, andere wortels en kleine openingen in de grond. De bloem groeide. Niet recht omhoog. Ze boog naar de naamloze gestalte toe. Een van haar ranken wikkelde zich voorzichtig rond de veranderende arm van het wezen. Op datzelfde moment ging een beweging door de hele tuin.

Het water begon te stromen. Bladeren openden zich. De volmaakte rijen werden doorbroken door wortels die elkaar vonden. Takken groeiden over paden. Bloemen verschenen tussen stenen. Gras werd op sommige plaatsen hoog en bleef elders laag. Vogels daalden neer. Insecten verschenen als kleine vliegende juwelen. Uit de oceaan kwam een wind die geuren door de tuin droeg. De bomen maakten geluid. Niet alleen door hun bladeren. Hun wortels zongen onder de grond. Nahla knielde en legde beide handen op de aarde. Tranen van vreugde stroomden over haar gezicht.

“Ze geven aan elkaar door wat ze ontvangen.”

Seren keek om zich heen. Haar tuin was niet vernietigd. De oorspronkelijke cirkels waren nog zichtbaar. De waterlopen volgden nog grotendeels haar ontwerp. De boom in het midden stond er nog. Maar alles bewoog. Alles antwoordde. Alles leefde. Een grote tak groeide boven Seren en bood schaduw. Een vrucht viel in haar geopende handen. Ze keek naar Nahla.

“Deze boom droeg geen vruchten.”

“Hij had niemand aan wie hij ze kon geven.”

Seren beet in de vrucht. Ze sloot haar ogen. De smaak verspreidde zich door de tuin als een gouden gloed. Joël plukte ook een vrucht.

“Mag dat?”

De tak boog naar hem toe en legde er nog één in zijn hand.

“Ik denk het wel.”

Aven pikte een klein stukje uit de vrucht. Arion ging onder een boom liggen.

“Dit is beter.”

“Kun je nu onverwacht verschijnen?” vroeg Elias.

“Ik ben nooit weggeweest.”

De naamloze gestalte stond tussen de bloemen. Planten groeiden niet alleen om haar heen, maar ook door haar kleuren heen. Zij nam hun tinten in zich op zonder zichzelf te verliezen. Plotseling sprak ze.

“Ik weet iets.”

Iedereen werd stil.

“Wat weet je?” vroeg Joël.

“Ik weet wat ik niet ben.”

Seren keek haar aan.

“Wat ben je niet?”

“Ik ben geen mogelijkheid die iemand moet voltooien.”

De tuin wordt levend

De tuin antwoordde met een golf van bloesem.

“Wat ben je dan?” vroeg Elias.

De gestalte keek naar de levende wereld.

“Iemand die wordt.”

Nahla glimlachte.

“Dat geldt voor ons allemaal.”

“Ook hier?”

“Vooral hier.”

Het wezen keek naar Jezus. Hij stond onder de centrale boom. Niemand had Hem zien verschijnen. Een witte bloem lag in Zijn hand.

“Is worden niet hetzelfde als onvolmaakt zijn?” vroeg de gestalte.

“Nee,” antwoordde Jezus. “Een lied is niet onvolmaakt omdat de volgende toon nog moet klinken.”

“En als ik nog niet weet welke toon dat is?”

“Dan kun je luisteren.”

Jezus bevestigde de witte bloem niet aan haar lichaam. Hij hield haar eenvoudig voor.

“Wil je deze ontvangen?”

De gestalte stak haar handen uit. Toen zij de bloem aanraakte, ging er een beweging door haar kleuren. Voor het eerst bleven enkele tinten langer aanwezig. Niet vast. Wel herkenbaar.

“Dit is geen naam,” zei ze.

“Nee.”

“Wat is het?”

“Een herinnering aan dit ogenblik.”

“Waarom heb ik een herinnering nodig?”

“Omdat worden niet betekent dat je alles achterlaat wat je bent geweest.”

De gestalte hield de bloem tegen haar borst. Daar bleef zij als een klein wit licht zichtbaar. De kaart verscheen boven het meer. Het teken van het zaad in de gesloten cirkel brak niet open. De cirkel veranderde in twee handen. Geen handen die het zaad gevangenhielden. Handen die het ontvingen. Daaronder stonden woorden: VOLMAAKT LEVEN IS VOLMAAKT ONTVANGEN EN GEVEN. Seren las ze.

“Wat moet ik nu doen?”

Jezus keek naar de tuin.

“Wat wil je doen?”

Ze dacht lang na.

“Ik wil leren tuinieren.”

Nahla lachte.

“Dan moet u eerst leren hoeveel u niet kunt beheersen.”

“Wilt u mij dat leren?”

“Ik kan het samen met u oefenen.”

Seren stak haar hand uit. Nahla nam haar aan. De tuin werd hun eerste les. Niet iedereen zou verder reizen. Nahla keek naar de planten

alsof ze een gesprek hoorde dat nog vele jaren—of eeuwen—zou duren. Elias wist wat ze ging zeggen voordat ze sprak.

“Ik blijf hier.”

Joël keek teleurgesteld.

“Gaat u niet mee naar de volgende wereld?”

“Dit is mijn volgende wereld.”

“Maar u bent een van de zeven reisgenoten.”

Nahla legde haar hand op zijn hoofd.

“Dat blijf ik.”

“Ook als u hier bent?”

“Afstand verbreekt onze verbondenheid niet.”

Op de kaart bleef haar punt zichtbaar. Net als dat van David. Twee reisgenoten waren achtergebleven. En toch werd het wij niet kleiner. Het werd ruimer. Nahla omhelsde Mei, Liora, Samir, Elias en Joël. Ze boog haar hoofd naar Aven en knielde daarna bij Arion.

“Zorg een beetje voor hen.”

De wolf keek haar aan.

“Een beetje?”

“Niet te opvallend.”

“Dat kan ik.”

Seren en Nahla liepen samen de tuin in. Waar zij passeerden, bogen de planten niet uit gehoorzaamheid. Ze groeiden naar hen toe uit vreugde. De naamloze gestalte keek hen na.

“Waarom blijven mensen achter wanneer zij bij ons horen?”

Mei antwoordde:

“Omdat bij elkaar horen niet betekent dat iedereen dezelfde weg moet gaan.”

“Doet afscheid geen pijn?”

“In deze wereld niet zoals op aarde.”

“Wat doet het dan?”

Mei zocht naar woorden.

“Het maakt zichtbaar hoeveel een ontmoeting is gaan betekenen.”

Het wezen raakte de witte bloem op haar borst aan.

“Dan voel ik afscheid.”

In de verte ging de oceaan open. Niet doordat het water uiteenweek. Een lange weg van levende golven verscheen. Iedere golf droeg een beeld. Een ster. Een gebouw. Een gezicht. Een gebroken spiegel. Samir werd stil. De beelden kwamen steeds dichterbij. Toen hoorde hij muziek. Een volmaakt akkoord. Zo zuiver dat alle andere geluiden in de tuin begonnen te verdwijnen. De vogels zwegen. De bladeren stopten met ritselen. Zelfs de zingende wortels werden stil. Samir trok zijn instrument naar zich toe.

“Wat is dat?”

Ithamar verscheen bij de oever.

“Een lied zonder fouten.”

“Wie speelt het?”

“Niemand.”

Samir luisterde. Het akkoord bleef volmaakt. Onveranderlijk. Prachtig. En hoe langer het klonk, hoe minder ruimte er overbleef voor iets anders. De kleur verdween uit Samirs gezicht.

“Het ontvangt geen antwoord.”

“Nee,” zei Ithamar.

“Waarom stopt het niet?”

“Omdat het gemaakt is om iedere onvolmaaktheid te overstemmen.”

Samir keek naar zijn instrument. Een van zijn snaren begon te vervagen. Toen nog één. Het volmaakte akkoord kwam dichterbij. Op de kaart verscheen een nieuw teken: Een muziknoot in een gesloten spiegel. Ithamar keek naar de overgebleven reizigers.

“De tuin wilde niet groeien.”

Hij richtte zich tot Samir.

“Het volgende lied wil niets anders laten leven.”

HOOFDSTUK 9

Het volmaakte akkoord

Het akkoord kwam niet dichterbij doordat het zich verplaatste. Het werd groter. Eerst had het boven de oceaan geklonken. Daarna bevond het zich tussen de bomen, onder de grond en zelfs in Elias' ademhaling. Iedere andere klank werd zwakker. De vogels openden hun snavels, maar er kwam geen geluid. Het water bewoog zonder te ruisen. Joël zei iets. Elias zag zijn lippen bewegen, maar hoorde geen stem. Alleen het akkoord. Volmaakt. Helder. Onveranderlijk.

Samir greep zijn instrument met beide handen. Van de vele snaren waren er nog drie zichtbaar. De rest was niet gebroken. Ze waren doorzichtig geworden, alsof hun eigen klank niet langer nodig was. Samir streek over de eerste overgebleven snaar. Geen geluid. De tweede zweeg eveneens. Bij de derde voelde Elias een kleine trilling, maar ook die verdween in het akkoord. Samir keek naar Ithamar.

“Waarom kan ik niet antwoorden?”

De engel sprak. Zijn mond bewoog, maar zelfs zijn stem werd overstemd. Elias begreep zijn woorden niet met zijn oren. De betekenis bereikte hem als licht: Omdat het akkoord geen ruimte tussen de tonen laat. De naamloze gestalte veranderde van vorm. Haar kleuren trokken zich terug. Het violet en goud werden bleker. De witte bloem op haar borst bleef zichtbaar, maar haar licht verzwakte. Mei ging naast haar staan en legde een arm om haar heen. De gestalte keek haar aan.

“Ben ik aan het verdwijnen?”

Haar stem was niet hoorbaar. Toch begreep Mei haar.

“Niet voor ons.”

“Ik kan mijn kleur niet meer vinden.”

“Dan bewaren wij haar totdat jij haar weer kunt zien.”

De gestalte werd rustiger. Elias keek naar de weg van levende golven. Deze liep vanaf het eiland naar een gebouw dat op de oceaan dreef. Het was rond en volkomen spiegellend. Er waren geen ramen. Geen zichtbare ingang. Het volmaakte akkoord kwam daarvandaan. De kaart verscheen boven het water. De muziknoot in de gesloten spiegel pulseerde op het ritme van de klank.

“Daar moeten we heen,” zei Elias.

Hij hoorde zichzelf niet. De anderen begrepen hem toch. Ze namen afscheid van Nahla en Seren. Nahla legde haar hand tegen de stam van de centrale boom. Onmiddellijk groeide een dunne rank naar Samir toe. Aan het uiteinde hing een kleine zaaddoos. Samir nam haar aan. Zodra hij haar aanraakte, voelde hij een ritme. Niet regelmatig. Twee snelle pulsen. Een rust. Eén langzame. Weer een rust. Daarna drie korte.

“Wat is dit?” vroeg hij.

Nahla glimlachte. Leven, vormden haar lippen. Samir stopte de zaaddoos voorzichtig in zijn kleding. De reizigers stapten op de eerste levende golf. Het water droeg hen. Het akkoord werd nog sterker. Niet luider, want het had geen volume meer nodig. Het vulde eenvoudig iedere ruimte waarin een andere klank zou kunnen ontstaan. Arion liep naast Elias. Zijn poten raakten de golven, maar er klonk geen gespetter. De wolf keek zichtbaar ontevreden.

“Mis je je voetstappen?” vroeg Elias.

Arion antwoordde, maar Elias hoorde niets. Toch las hij de woorden in zijn ogen: Zonder geluid weet de grond niet dat ik haar heb aangeraakt. Elias dacht daarover na. Het akkoord was niet alleen een lied dat geen antwoord ontving. Het liet ook geen spoor van ontmoeting toe. De spiegellende koepel werd groter. In het oppervlak zag Elias hun weerspiegelingen. Maar ze klopten niet. Zijn spiegelbeeld liep precies rechtop. Iedere beweging was beheerst. Geen aarzeling. Geen zoekende

blik. Mei's spiegelbeeld glimlachte voortdurend. Niet uit vreugde, maar alsof het onmogelijk was iets anders te tonen.

Liora droeg in de spiegel een volmaakt opgerolde tekening. Geen losse hoeken. Geen correcties. Joël liep rustig tussen hen in. Hij keek niet naar de dieren, de golven of Aven. Zijn verwondering was vervangen door gehoorzaamheid. De naamloze gestalte had in de spiegel één vaste vorm. Menselijk. Symmetrisch. Begrijpelijk. Samirs spiegelbeeld droeg geen instrument. Hij had het niet meer nodig.

“Dat zijn wij niet,” zei Mei.

Geen geluid. De spiegelbeelden bleven glimlachen. Elias ging voor de koepel staan en zocht naar een ingang. Nergens was een onderbreking in het oppervlak. Liora legde haar hand tegen de wand. Onmiddellijk verschenen lijnen. Ze vormden een deur die zo perfect in de koepel paste dat zij onzichtbaar was geweest. Liora duwde. De deur bewoog niet. Ze trok. Niets. Toen deed ze een stap achteruit en bekeek de verhoudingen.

“De deur kan niet open,” zei ze.

“Waarom niet?” vroeg Elias.

“Een opening zou de volmaakte cirkel doorbreken.”

“Waarom is er dan een deur?”

“Om de vorm compleet te maken.”

“Maar niet om iemand binnen te laten?”

“Nee.”

Joël liep naar de spiegelwand.

Muziek zonder ruimte

Aven zat op zijn schouder. De vogel probeerde te zingen, maar zijn keel bracht geen geluid voort. Joël raakte met één vinger de plek waar zijn spiegelbeeld stond. De weerspiegelde jongen keek hem aan. Toen bewoog hij zijn lippen. Hier hoeft je niets meer te vragen. Joël schudde zijn hoofd. Zijn spiegelbeeld vervolgde: Hier is alles reeds volmaakt. Joël wees naar Aven.

“Maar ik kan hem niet horen.”

Dat is niet nodig.

“Waarom niet?”

Omdat zijn lied fouten kan bevatten. Joël keek verontwaardigd.

“Aven maakt geen fouten.”

Zijn spiegelbeeld glimlachte. Iedere onverwachte toon is een fout. Aven pikte tegen de wand. Een kleine barst verscheen. Het akkoord haperde. Slechts een fractie van een ogenblik. Maar in die opening hoorden ze de oceaan. Eén druppel. Eén vleugelslag. Eén ademhaling. Toen herstelde de spiegel zich. Het akkoord sloot zich weer. Samir kwam dichterbij. Hij keek niet naar zijn spiegelbeeld. Hij legde zijn oor tegen de wand.

“Er is iemand binnen.”

“Hoe weet je dat?” vroeg Elias.

“Ik hoor geen stem.”

“Niemand hoort iets.”

“Dat bedoel ik niet. Er is een stilte die niet bij het akkoord hoort.”

Hij liep langs de koepel en bleef enkele meters verderop staan.

“Hier.”

Liora onderzocht het oppervlak.

“Er is niets.”

“Precies.”

Samir legde zijn instrument op de golven. Het bleef drijven. Daarna haalde hij de zaaddoos van Nahla tevoorschijn. Het onregelmatige ritme pulseerde nog steeds in zijn hand. Twee korte. Rust. Eén lange. Rust. Drie korte. Samir hield het zaad tegen de spiegel. Het akkoord probeerde het ritme op te nemen. De twee korte pulsen werden gelijkgetrokken. De lange werd korter. De rusten verdwenen. Binnen enkele ogenblikken bleef slechts een gelijkmatige maat over. Samir trok zijn hand terug. Het oorspronkelijke ritme keerde terug.

“Het akkoord verdraagt geen verschil,” zei Mei.

“Meer dan dat,” antwoordde Samir. “Het herkent verschil alleen als iets wat gecorrigeerd moet worden.”

Hij keek naar de koepel.

“Ik ken dit.”

“Vanwaar?” vroeg Elias.

“Van mezelf.”

De spiegelwand veranderde. Er verscheen een kamer op aarde. Een jonge Samir zat met zijn instrument voor een groep beoordelaars. Hij speelde een ingewikkeld stuk. Iedere toon was correct. Na afloop schreven de beoordelaars cijfers op formulieren. Een van hen zei:

“Technisch volmaakt.”

Een ander voegde eraan toe:

“Maar we hoorden jou niet.”

De jonge Samir keek niet begrijpend.

“Het stuk staat toch precies zo genoteerd?”

“Ja.”

“Dan heb ik het goed gespeeld.”

“Je hebt niets verkeerd gedaan.”

“Wat ontbreekt er dan?”

De beoordelaar zocht naar woorden.

“Jij.”

Het beeld veranderde. Samir zat alleen in een kamer. Hij speelde dezelfde muziek opnieuw. Bij iedere kleine afwijking stopte hij en begon van voren af aan. Urenlang. De fouten werden minder. De muziek eveneens.

“Ik was bang,” zei Samir, “dat mijn eigen stem het lied zou beschadigen.”

“En later?” vroeg Mei.

“Later leerde ik improviseren. Maar zelfs toen wilde ik soms alleen antwoorden ontvangen die pasten bij wat ik al speelde.”

Hij legde zijn hand tegen de spiegel.

“Dit akkoord is niet door één verkeerde bedoeling ontstaan.”

De koepel toonde nieuwe beelden. Muzikanten uit vele tijden. Componisten. Zangers. Gemeenschappen die naar een volmaakt loflied verlangden. Mensen die zuiverheid zochten. Orde. Eenheid. Schoonheid zonder verstoring. Hun verlangens waren niet slecht. Maar ergens waren ze gaan geloven dat harmonie alleen kon bestaan wanneer verschil werd opgelost. Dat aarzelende stemmen eerst moesten zwijgen. Dat verdriet niet in een vreugdelied paste. Dat vragen het geloof verstoorden. Dat stilte alleen waarde had als voorbereiding op de volgende voorgeschreven toon. Al die verlangens hadden een vorm gevonden. De koepel.

Het akkoord.

“Wie zit er binnen?” vroeg Elias.

Samir sloot zijn ogen.

“Degene die de eerste afwijkende toon zong.”

Hij zette zijn instrument opnieuw tegen de wand. Hoewel de snaren onzichtbaar waren geworden, legde hij zijn vingers op de plaatsen waar ze hadden gezeten. Hij speelde. Er kwam geen geluid. Toch bewoog één snaar. Niet zichtbaar. Voelbaar. Samir speelde geen melodie. Hij zocht de stilte in het akkoord. Bij iedere herhaling stopte hij op een andere plaats. Geen van de rusten bleef bestaan. Het akkoord vulde ze onmiddellijk op. Toen begreep Mei het.

“Je hoeft geen stilte te maken.”

“Wat dan?”

“Je moet de stilte ontvangen die er al is.”

Samir legde beide handen stil op zijn instrument. Hij probeerde niets meer voort te brengen. Het akkoord ging verder. Volmaakt. Onveranderlijk. Maar onder de klank hoorde Samir iets. Een ademhaling. Zeer snel. Alsof iemand al lange tijd probeerde zo weinig mogelijk ruimte in te nemen. Samir ademde mee. Niet om het ritme te veranderen. Alleen zodat de ander niet langer alleen ademde. Mei volgde. Daarna Elias. Liora. Joël.

De onzekere toon

Zelfs Arion liet zijn adem op hetzelfde tempo komen. De naamloze gestalte keek naar hen. Zij had geen vaste longen nodig, maar haar vorm begon op het ritme uit te zetten en weer samen te trekken. Aven rustte tegen Joëls hals. Zijn kleine borst bewoog mee. Zeven ademhalingen buiten de koepel. Eén ademhaling daarbinnen. Het volmaakte akkoord klonk verder. Maar voor het eerst bestond er een verbinding die het niet had voortgebracht. Samir wachtte. Toen fluisterde hij:

“Je hoeft niet zuiver te zingen.”

De koepel trilde.

“Je hoeft helemaal niet te zingen.”

Een kleine verkleuring verscheen in de spiegel.

“Wij blijven luisteren.”

Vanuit de koepel kwam een toon. Vals. Scherp. Onzeker. Het akkoord greep haar onmiddellijk vast en probeerde haar naar de juiste hoogte te trekken. Samir zette zijn eigen stem ernaast. Hij zong dezelfde onzekere toon. Niet om haar te bespotten. Niet om de fout groter te maken. Om haar niet alleen te laten. Mei voegde haar stem toe. Daarna Elias. Liora zong lager. Joël hoger. De naamloze gestalte antwoordde met

haar violet-gouden kleur. Het was geen mooi akkoord. Nog niet. De tonen schuurden. Ze zochten. Sommige kwamen samen en gingen weer uiteen. Maar iedere stem bleef hoorbaar.

Het volmaakte akkoord probeerde hen te overstemmen. Samir zong niet harder. Hij luisterde dieper. Uit de koepel kwam een tweede onzekere toon. Daarna een derde. Een melodie ontstond. Breekbaar. Eenvoudig. Levend. De spiegelwand barstte. Duizenden dunne lijnen verspreidden zich over het oppervlak. In ieder stukje spiegel verscheen een andere weerspiegeling van de reizigers. Elias lachend. Elias luisterend. Elias aarzelend. Elias zwijgend. Geen enkel beeld was volledig. Samen lieten ze zien dat een persoon niet in één volmaakte vorm paste. De barsten werden breder. Het akkoord begon uiteen te vallen. Niet in chaos.

In stemmen. Wat één onveranderlijke klank had geleken, bleek te bestaan uit ontelbare tonen die gevangen waren in volmaaktheid. Ze kwamen vrij. Sommige klonken helder. Andere ruw. Sommige droegen vreugde. Andere ernst, verlangen of stille verwondering. De spiegelkoepel opende zich als een bloem. Binnen zat een jonge vrouw. Ze had haar knieën opgetrokken en haar handen tegen haar oren gedrukt. Haar kleding was gemaakt van lagen muzieknoden. Iedere noot was exact op dezelfde hoogte geschreven. Samir ging op enige afstand zitten. De vrouw keek op.

“Is het voorbij?”

“Het akkoord wel.”

“Heb ik het beschadigd?”

“Nee.”

“Ik zong verkeerd.”

“Je zong anders.”

“Dat is hetzelfde.”

“Niet hier.”

Ze keek naar de geopende koepel. De vrijgekomen stemmen bewogen als vogels boven de oceaan.

“Wie heeft het lied dan gebroken?”

Samir glimlachte.

“Het brak open toen het eindelijk een antwoord ontving dat het niet kon beheersen.”

De jonge vrouw kwam overeind.

“Bent u een muzikant?”

“Soms.”

“Speelt u zonder fouten?”

“Nee.”

“Waarom luistert iemand dan naar u?”

“Omdat muziek geen examen is.”

Ze keek naar zijn instrument. De snaren werden langzaam weer zichtbaar.

“Wat is muziek dan?”

Samir hield het haar voor.

“Een plaats waar de ene vrijheid de andere kan ontmoeten.”

De vrouw stak haar hand uit, maar raakte de snaren nog niet aan.

“Ik heet Caelia.”

“Ik ben Samir.”

“Ik ken uw muziek niet.”

“Dat is goed.”

“Waarom?”

“Dan kunnen we elkaar nog verrassen.”

Caelia raakte één snaar aan. De toon was helder. Ze speelde een tweede. Die botste met de eerste. Caelia trok haar hand terug. Samir wachtte.

“Moet ik het opnieuw doen?” vroeg ze.

“Wil je dat?”

“Ja.”

“Doe het dan niet hetzelfde.”

Ze speelde opnieuw. De tweede toon botste nog altijd, maar bewoog daarna naar een onverwachte harmonie. Samir antwoordde. Caelia speelde terug. Langzaam ontstond een gesprek. De tuin achter hen begon opnieuw te klinken. De bladeren ritselden. Het water vond zijn stem. Vogels voegden korte roepen toe zonder te wachten tot ze daarvoor toestemming kregen. De naamloze gestalte kreeg haar kleuren terug. Sterker dan tevoren. Ze ging naast Caelia zitten en liet violet licht over de snaren stromen. Caelia keek verwonderd.

“Welke toon is dat?”

“Ik weet het niet,” antwoordde de gestalte.

“Kunnen we hem een naam geven?”

“Misschien later.”

Caelia glimlachte.

“Goed.”

Boven de open koepel verscheen de kaart. De gesloten spiegel rond de muziknoot was verdwenen. In plaats daarvan stonden vele verschillende noten rondom een open ruimte. Daaronder verschenen woorden: HARMONIE IS NIET DAT GEEN STEM AFWIJKT. HARMONIE IS DAT LIEFDE IEDERE STEM LEERT ONTVANGEN. Ithamar keek naar Samir.

“Je opdracht is hier nog niet voltooid.”

Samir stopte met spelen.

“Ik blijf.”

Elias had het verwacht. Toch voelde het opnieuw als afscheid.

“Ga je Caelia helpen?”

Samir keek naar de talloze vrijgekomen stemmen.

“Niet alleen haar. Dit akkoord bevat muziek uit vele werelden. Sommige stemmen hebben nooit geleerd dat ze gehoord mochten worden.”

“Hoe lang zal dat duren?”

Samir lachte.

“Hopelijk heel lang.”

Hij gaf Elias zijn instrument. Elias nam het verbaasd aan.

“Wat moet ik hiermee?”

“Luisteren.”

“Ik kan er nauwelijks op spelen.”

“Dat is misschien in dit geval een voordeel.”

Samir wees naar de zaaddoos van Nahla, die nog in zijn kleding zat.

“Ik houd het ritme. Jij draagt de ruimte.”

“Welke ruimte?”

“De ruimte voor een antwoord dat je niet verwacht.”

Elias hing het instrument over zijn schouder. Samir omhelsde hem. Daarna nam hij afscheid van Mei, Liora en Joël. Aven streek met een gouden veer over zijn hand. Arion keek naar Samir.

“Je muziek werd beter toen je stopte met proberen indruk te maken.”

“Dank je, denk ik.”

“Het was geen compliment.”

“Dan ontvang ik het toch als één.”

Samir voegde zich bij Caelia en de verzamelde stemmen. Muziek verspreidde zich over de oceaan. Niet één lied. Vele liederen die naar elkaar luisterden. De overgebleven reizigers stonden op de levende golven. Nog vier mensen. Elias. Mei. Liora. Joël. Met Aven, Arion en de naamloze gestalte. Op de kaart bleven zeven punten staan. De punten van David, Nahla en Samir waren verder weg, maar onverminderd helder. De volgende route verscheen. Geen weg over het water. Een lijn ging recht omhoog, naar een plaats achter de drie lichtbogen. Daar bevond zich een gebroken spiegel. Niet gesloten zoals de koepel.

Werkelijk gebroken. In ieder stuk werd een ander verleden zichtbaar. Elias zag een kind. Een oude vrouw. Een soldaat. Een moeder. Een koning. Een onbekende die alleen door een donkere kamer liep. Duizenden verhalen. Tussen de scherven liep één gouden draad. Mei raakte de kaart aan. Alle beelden draaiden zich naar haar toe. Ithamar sprak:

“Het volmaakte lied liet geen afwijkende stem toe.”

Hij wees naar de spiegel boven hen.

“Deze wereld kent iedere stem, maar geen enkel volledig verhaal.”

“Wat is daar gebeurd?” vroeg Elias.

Ithamar keek naar Mei.

“Daar heeft men geleerd alles te herinneren.”

“Is dat verkeerd?”

“Nee.”

“Wat ontbreekt er dan?”

De spiegelstukken begonnen sneller te bewegen. Herinneringen vloeiden door elkaar. Vreugde naast verdriet. Feit naast interpretatie. Eigen ervaring naast het verhaal van een ander. Mei hoorde duizenden stemmen zeggen: Zo is het gebeurd. Maar iedere stem vertelde iets anders. Ithamar vervolgde:

“Ze hebben nog niet geleerd hoe verschillende herinneringen samen in de waarheid kunnen wonen.”

De gouden draad brak. Alle scherven vielen tegelijk naar beneden. Mei strekte haar handen uit. En de hemel vulde zich met verhalen die niemand meer van elkaar kon onderscheiden.

HOOFDSTUK 10

De spiegel van duizend herinneringen

De scherven vielen zonder de oceaan te raken. Ze bleven rondom de reizigers hangen. Duizenden spiegelstukken. Groot genoeg om een gezicht te tonen. Klein genoeg om slechts een deel ervan te bevatten. In ieder fragment bewoog een herinnering. Elias zag een kind onder een tafel zitten terwijl volwassenen boven hem ruzieden. In een andere scherf stond een vrouw bij een open graf. Verderop juichte een menigte bij de thuiskomst van iemand die jarenlang was weggeweest. Vreugde. Verlies. Ontmoeting. Misverstand. Verhalen uit alle eeuwen bewogen naast en door elkaar. De stemmen werden sterker. Zo is het gebeurd. Nee, zo.

Jij hebt mij verlaten. Ik dacht dat jij alleen wilde zijn. Je hebt nooit naar mij geluisterd. Ik wist niet dat je iets probeerde te zeggen. Geen van de stemmen klonk vijandig. Toch pasten ze niet samen. Iedere herinnering was helder. Iedere beleving werkelijk. Maar geen enkele scherf bevatte het hele verhaal. Mei hield haar handen uitgestrekt. De gouden draad die de fragmenten met elkaar had verbonden, lag gebroken voor haar. De twee uiteinden bewogen als dunne lichtslangen door de ruimte. Ze probeerde ze te grijpen. Zodra haar vingers één uiteinde raakten, verscheen er een herinnering. Een keuken op aarde.

Een regenachtige middag. Mei stond bij het aanrecht. Tegenover haar zat haar moeder aan tafel. Tussen hen in lag een geopende brief.

“Waarom heb je het mij niet verteld?” vroeg de jonge Mei.

Haar moeder keek naar haar handen.

“Ik wilde je beschermen.”

“Door te doen alsof er niets aan de hand was?”

“Je had het al zo moeilijk.”

“Daarom had ik juist willen weten wat er gebeurde.”

“Ik dacht dat je zou instorten.”

“Je dacht dat ik zwak was.”

“Nee.”

“Dat is precies wat je dacht.”

Het spiegelbeeld bevroor. Mei trok haar hand terug. Het beeld verdween niet.

“Wat gebeurde er?” vroeg Elias voorzichtig.

Mei bleef naar de scherf kijken.

“Mijn moeder was ziek. Ze wist het al maanden voordat ze het mij vertelde.”

“Waarom hield ze het geheim?”

“Ze zei dat ze mij wilde beschermen.”

“Geloofde je haar?”

“Toen niet.”

“En nu?”

Mei antwoordde niet onmiddellijk.

“Ik geloof dat zij dat werkelijk dacht.”

“Maar?”

“Bescherming was niet het enige.”

De scherf draaide. Nu zagen ze dezelfde keuken vanuit een andere plaats. Niet door de ogen van Mei. Door die van haar moeder. De jonge Mei stond bij het aanrecht. Haar gezicht was bleek. Haar handen trilden, hoewel ze probeerde dat te verbergen. De moeder keek naar haar dochter. In haar herinnering zag ze niet alleen de volwassen vrouw voor zich, maar ook het kleine meisje dat vroeger naar haar toe rende wanneer het onweerde. Ze dacht aan eerdere verliezen. Aan nachten waarin Mei niet had kunnen slapen. Aan de angst dat haar dochter opnieuw zou breken. Maar onder die zorg lag nog iets. Schaamte.

De moeder wilde niet ziek zijn. Ze wilde niet afhankelijk worden. Ze wilde niet dat haar dochter haar zwakte zag.

“Ik wilde je beschermen,” zei ze.

En in haar beleving was dat waar. Niet de volledige waarheid. Wel een werkelijke. Mei raakte de tweede scherf aan. De twee beelden kwamen naast elkaar te hangen.

“Mijn herinnering zegt dat zij mij buitensloot,” zei ze. “Haar herinnering zegt dat zij mij probeerde vast te houden.”

“Welke is juist?” vroeg Joël.

“Allebei.”

“Maar dat kan toch niet?”

Liora ging naast hem staan.

“Een gebouw kan vanaf twee straten verschillend lijken en toch hetzelfde gebouw zijn.”

“Maar de ene straat kan toch niet zeggen dat er een deur is terwijl de andere zegt dat er geen deur is?”

“Misschien bevindt de deur zich maar aan één kant.”

Joël dacht daarover na.

“Dan ziet de ene persoon meer.”

“Op dat punt wel. Op een ander punt misschien minder.”

Rondom hen bleven de scherven spreken. De stemmen wilden niet winnen. Ze verlangden ernaar volledig gezien te worden. Elias keek naar de gebroken gouden draad.

“Kunnen we de herinneringen niet eenvoudig naast elkaar leggen?”

“Dat hebben ze al geprobeerd,” zei Ithamar.

De engel stond tussen de scherven. In zijn vleugels werden honderden beelden weerspiegeld, maar geen daarvan bleef erin gevangen.

“Wat ging er mis?” vroeg Elias.

Twee herinneringen

“Ze verzamelden ieder perspectief, maar vonden daardoor nog niet de samenhang.”

“Meer informatie bracht geen eenheid.”

“Nee. Wie alle losse stenen bezit, heeft nog geen huis.”

Liora keek naar de fragmenten.

“Dan hebben we een ontwerp nodig.”

Ithamar schudde zijn hoofd.

“Een verhaal is geen gebouw.”

“Maar het heeft wel samenhang nodig.”

“Ja.”

“Wat is het verschil?”

“Bij een gebouw kan de architect vooraf bepalen waar iedere steen komt. In een gedeeld verhaal mag niemand de ander tot bouw materiaal maken.”

De naamloze gestalte bewoog tussen de spiegels. Bij iedere scherf nam zij kort een andere vorm aan. Een kind. Een vader. Een oude vrouw. Een vogel. Een boom. Daarna keerde zij terug naar haar veranderende kleuren.

“Waarom laten de herinneringen mij veranderen?” vroeg ze.

“Omdat je nog geen eigen verleden hebt dat bepaalt hoe je kijkt,” zei Mei.

“Is dat goed?”

“Het maakt je ontvankelijk.”

“En gevaarlijk,” zei Arion.

Het wezen keek naar de wolf.

“Waarom gevaarlijk?”

“Omdat je kunt vergeten dat ontvangen niet hetzelfde is als worden.”

De gestalte werd stil.

“Als ik jouw herinnering ontvang, word ik dan niet een beetje jou?”

“Nee,” antwoordde Arion. “Je leert mij kennen. Dat is iets anders.”

“Hoe weet ik het verschil?”

“Door terug te keren naar degene die jou kent voordat je iets van ons ontvangt.”

Het wezen keek naar Jezus. Maar Hij was nergens zichtbaar. De kleuren in haar lichaam begonnen onrustig te bewegen. Te veel gezichten verschenen tegelijk. Haar eigen veranderlijkheid werd overspoeld door de duizenden herinneringen. Joël liep naar haar toe.

“Blijf bij mijn stem.”

“Ik hoor duizenden stemmen.”

“Dan hoeft je ze niet allemaal tegelijk te dragen.”

“Maar als ik niet luister, sluit ik iemand buiten.”

Mei kwam naast haar staan.

“Luisteren betekent niet dat je alles in jezelf moet opnemen.”

“Wat dan wel?”

“Dat je de ander ruimte geeft zonder je eigen plaats te verlaten.”

“Waar is mijn plaats?”

De vraag ging door de spiegelwereld. Alle scherven draaiden zich naar het naamloze wezen. Duizenden verhalen spiegelden zich in haar doorschijnende lichaam. Haar kleuren verdwenen bijna volledig. Mei pakte haar hand.

“Hier.”

“Waar?”

“Bij ons.”

“Maar wie ben ik wanneer ik niets van jullie weerspiegelt?”

Mei keek in haar ogen.

“Iemand van wie Christus al hield voordat wij haar ontmoetten.”

De witte bloem op de borst van het wezen lichtte op. De herinnering aan de levende tuin. Niet een definitie van wie zij was. Wel een ontmoeting die werkelijk van haar was geworden. Haar kleuren keerden terug. Eerst violet. Daarna goud. Toen tinten waarvoor niemand een naam kende. De duizenden spiegelbeelden verlieten haar lichaam. Ze bleven rondom haar bewegen, maar namen haar niet langer over.

“Dank je,” zei ze.

Mei kneep zacht in haar hand. Ook de reizigers moesten leren luisteren zonder te verdwijnen. Een grote scherf dreef naar Elias. Daarin zag hij een dag uit zijn jeugd. Hij zat in de woonkamer met een schoolrapport op zijn schoot. De cijfers waren goed, behalve voor wiskunde. Zijn vader stond bij het raam.

“Ik weet dat je beter kunt,” zei David.

Elias had de woorden onthouden als teleurstelling. Jarenlang had hij gemeend dat zijn vader vooral zag wat niet goed genoeg was. De scherf draaide. Nu zag Elias dezelfde middag door Davids ogen. Zijn vader keek naar het rapport en dacht aan zijn eigen jeugd. Aan kansen die hij niet had gekregen. Aan zijn verlangen dat Elias zijn mogelijkheden zou gebruiken. Maar er lag ook trots in hem. Veel trots. Hij had alleen nooit geleerd die uit te spreken zonder er onmiddellijk een aansporing aan toe te voegen.

“Ik weet dat je beter kunt.”

Wat hij bedoelde was: Ik geloof in je. Wat Elias hoorde was: Je bent nog niet voldoende. Beide herinneringen waren waar. Niet omdat beide betekenissen hetzelfde waren. Omdat woorden meer konden veroorzaken dan degene die ze uitsprak had bedoeld. Elias raakte de scherf aan.

“Mijn vader wilde mij bemoedigen.”

Een tweede beeld verscheen. De jonge Elias die naar zijn rapport keek en kleiner leek te worden.

“En ik voelde mij afgewezen.”

De twee beelden bewogen naar elkaar toe. Ze versmolten niet. Er ontstond ruimte tussen hen. Een open plaats waarin zowel bedoeling als uitwerking kon bestaan. Mei zag het.

“Dat is het.”

“Wat?”

“De waarheid is niet dat we één van de twee herinneringen moeten kiezen. Ook niet dat we ze mengen totdat het verschil verdwijnt.”

“Wat dan wel?”

“De waarheid maakt ruimte voor wat bedoeld werd én voor wat ontvangen werd.”

Liora keek naar de gouden draad.

“Dan moet de verbinding niet door de spiegels heen lopen.”

“Waarom niet?”

“Omdat we daarmee de herinneringen aan elkaar proberen vast te maken.”

“Waar moet zij dan lopen?”

Mei keek naar de open ruimte tussen Elias’ twee beelden.

“Ertussen.”

Ze nam de twee gebroken uiteinden van de gouden draad. Ditmaal probeerde ze ze niet rechtstreeks aan elkaar te knopen. Ze legde het ene uiteinde naast de herinnering van Elias en het andere bij die van David. Daartussen liet ze een open lus liggen. De draad begon te gloeien. In de open ruimte verscheen een derde beeld. Jezus. Niet als iemand die in de oorspronkelijke kamer zichtbaar aanwezig was geweest. En toch was Hij daar. Hij stond niet aan de kant van Elias tegenover David. Ook niet aan de kant van David tegenover Elias. Hij stond tussen hen in met geopende handen.

In de ene hand droeg Hij de liefde die David niet volledig had kunnen uitspreken. In de andere het verdriet dat Elias werkelijk had gevoeld. Hij ontkende geen van beide. Hij ontving beide. De gouden draad liep door Zijn handen.

Waarheid tussen de verhalen

De twee herinneringen werden verbonden zonder hun eigenheid te verliezen. Elias voelde iets opengaan. Niet vergeving—die was er al. Niet herstel—ook dat had plaatsgevonden. Het was volledig inzicht. Hij zag dat Gods waarheid groter was dan het aanwijzen van de juiste versie. Waarheid was de werkelijkheid gezien in het licht van volmaakte liefde. De scherven rondom hen begonnen langzamer te bewegen. Mei ging midden tussen de verhalen staan.

“Jullie hoeven niet hetzelfde te worden,” zei ze.

De stemmen verstomden.

“Geen enkele herinnering hoeft te verdwijnen om plaats te maken voor een andere.”

De scherven kwamen dichterbij.

“Maar geen enkele herinnering is het hele verhaal.”

Een man verscheen in een spiegelstuk.

“Ik weet wat ik heb gezien.”

“Ja,” zei Mei.

Een vrouw in een andere scherf antwoordde:

“En ik weet wat mij is aangedaan.”

“Ook dat wordt niet ontkend.”

“Wie beslist dan wat waar is?”

Mei keek naar de open ruimte waarin Jezus stond.

“Degene die ieder hart volledig kent en geen waarheid van de liefde scheidt.”

“En onze herinneringen?”

“Die mogen tot Hem komen zoals ze zijn.”

De scherven begonnen zich te groeperen. Niet tot één grote spiegel. Er ontstonden paren, kringen en open patronen. Bij ieder verhaal bleef ruimte tussen de verschillende perspectieven. In die ruimte verscheen steeds hetzelfde gouden licht. Soms werd zichtbaar dat iemand zich had vergist. Soms dat een goede bedoeling werkelijk schade had veroorzaakt. Soms dat twee mensen dezelfde gebeurtenis vanuit een andere plaats hadden beleefd. Soms bleek een lang gedragen overtuiging eenvoudig niet waar. Geen van deze ontdekkingen vernederde iemand. Waarheid voelde hier niet als ontmaskering door een vijand.

Zij was thuiskomen uit een te klein verhaal. Joël keek naar een scherf waarin twee broers als kinderen om een houten boot vochten. De ene herinnerde zich dat de boot van hem was afgepakt. De andere dat hij hem slechts wilde lenen.

“Wie had gelijk?” vroeg Joël.

Mei bekeek beide beelden.

“De boot was van de eerste broer.”

“Dus de tweede zat fout.”

“Ja. Hij nam iets zonder toestemming.”

“Waarom hebben we dan zijn herinnering nodig?”

“Omdat waarheid niet alleen vertelt wat iemand deed. Zij laat ook zien waarom hij zichzelf anders is gaan begrijpen.”

In de herinnering van de tweede broer zagen ze een kind dat zo graag met de ander wilde spelen dat hij diens weigering niet kon verdragen.

“Zijn verlangen maakte zijn daad niet juist,” zei Mei. “Maar als we alleen zijn daad zien, kennen we hem nog niet volledig.”

“En als we alleen zijn verlangen zien?”

“Dan nemen we de ervaring van zijn broer niet serieus.”

Joël knikte.

“Liefde kiest dus niet één helft.”

“Liefde kiest de hele waarheid.”

De gouden draad groeide. Hij liep niet langer als één enkele lijn tussen de scherven. Er ontstond een netwerk van open verbindingen. Iedere herinnering behield haar eigen plaats. Toch stond geen verhaal meer alleen. De naamloze gestalte strekte haar handen uit. De kleuren uit haar lichaam bewogen door het netwerk. Niet om de herinneringen te veranderen, maar om de open ruimten zichtbaar te maken.

“Dat is jouw gave,” zei Mei.

De gestalte keek haar vragend aan.

“Je hoeft niet de vorm van ieder verhaal aan te nemen. Je kunt zichtbaar maken waar ontmoeting nog mogelijk is.”

“Is dat wie ik ben?”

“Het is iets wat je kunt geven.”

“Is een gave hetzelfde als een naam?”

“Nee. Maar soms helpt een gave je ontdekken welke naam bij je past.”

De gestalte dacht na.

“Ik wil nog wachten.”

“Dat mag.”

De spiegelwereld veranderde. De scherven werden ramen. Geen ramen naar het verleden waarin mensen gevangen bleven kijken. Het waren openingen waardoor licht uit verschillende verhalen samen een grotere ruimte binnenviel. Onder hen verscheen een landschap. Een uitgestrekte bibliotheek zonder muren. De boeken stonden niet op planken. Ze groeiden aan bomen, dreven over water en bewogen als vogels door de lucht. In het midden lag een open plein. Mensen uit de herinneringen ontmoetten elkaar daar. Niet iedereen sprak. Sommigen zaten eenvoudig naast elkaar en bekeken samen wat zij vroeger afzonderlijk hadden gezien.

Een moeder legde uit waarom zij had gezwegen. Een dochter vertelde wat die stilte met haar had gedaan. Een leider hoorde hoe zijn goede beslissing voor een grote groep één onzichtbaar persoon had verwond. Een kind ontdekte dat het niet verantwoordelijk was geweest voor het verdriet van zijn ouders. Geen waarheid ging verloren. Geen mens werd tot zijn slechtste ogenblik teruggebracht. Ithamar stond naast Mei.

“Hoe heet deze plaats?”

Ze keek naar de open bibliotheek.

“De Tuin van Gedeelde Herinnering.”

“Waarom een tuin?”

“Omdat herinneringen niet alleen bewaard hoeven te worden. Ze kunnen vrucht dragen.”

Op de kaart verscheen de naam: DE TUIN VAN GEDEELDE HERINNERING. Daaronder stonden woorden: WAARHEID VERNIETIGT HET VERHAAL VAN DE ANDER NIET. ZIJ BRENGT IEDER VERHAAL IN HET LICHT VAN CHRISTUS. Mei ademde diep in. Elias wist wat er kwam.

“Je blijft hier.”

Ze keek hem aan.

“Ja.”

Hoewel hij het verwachtte, voelde haar antwoord anders dan het afscheid van David, Nahla of Samir. Mei was vanaf het begin naast hem geweest. Haar hand had de zijne vastgehouden toen het eerste pad van licht verscheen. Ze had hem afgeremd wanneer hij vooruit wilde rennen. Ze had hem herinnerd aan verbondenheid wanneer hij alleen naar de opdracht keek.

“Moet het nu al?” vroeg hij.

Mei glimlachte.

“Er is hier geen ‘nu al’.”

“Je weet wat ik bedoel.”

“Ja.”

Ze liepen samen naar de rand van het open plein. Om hen heen begonnen nieuwe gesprekken. De gouden draden bewogen als zonlicht tussen de bomen.

“Ik dacht dat we deze reis samen zouden volbrengen,” zei Elias.

“Dat doen we ook.”

“Maar je gaat niet mee naar de volgende plaats.”

“Misschien is dit mijn volgende plaats.”

“Dat zei Nahla ook.”

“Ze had gelijk.”

Elias keek naar de kaart. Mei's punt bleef zichtbaar, maar verplaatste zich naar de Tuin van Gedeelde Herinnering.

“Het wij wordt steeds verder uitgerekt.”

“En toch breekt het niet.”

“Hoe weet je dat?”

Mei legde haar hand tegen zijn borst.

“Omdat verbondenheid niet alleen bestaat uit dezelfde richting. Soms bestaat ze uit een liefde die verschillende roepingen ruimte geeft.”

“En als ik je mis?”

“Dan betekent dat niet dat er iets verkeerd is.”

“Wat betekent het dan?”

“Dat mijn aanwezigheid een plaats in jou heeft gekregen.”

Elias voelde tranen in zijn ogen. Geen tranen van verlies.
Dankbaarheid die te groot was om alleen vanbinnen te blijven. Mei omhelsde hem.

“Je hoeft niet iedereen naar het einde van dezelfde reis te brengen.”

“Ben ik dan nog wel de drager van de kaart?”

“Misschien draag jij haar juist door mensen op hun plaats te laten aankomen.”

Ze nam afscheid van Liora en Joël. Aven zong zacht voor haar.
De naamloze gestalte legde de witte bloem even in Mei's handen en ontving haar daarna terug. Arion ging voor Mei zitten.

“Je luisterde beter dan de meeste mensen.”

“Dank je.”

“Ook dat was geen compliment.”

“Wat was het dan?”

“Een waarneming.”

Mei boog zich voorover en sloeg haar armen om zijn hals.

“Dan ontvang ik haar als een compliment.”

Arion liet het toe. Daarna liep Mei naar de mensen die tussen de herinneringen wachtten. Een oudere vrouw zag haar en stak een hand uit. Mei ging naast haar zitten. Ze luisterde. De kaart veranderde opnieuw. Nog drie mensen reisden verder: Elias. Liora. Joël. Met Aven, Arion en de naamloze gestalte. Maar zeven punten bleven op de kaart staan. Ithamar keek naar het nieuwe patroon.

“Jullie beginnen te begrijpen dat een reis niet kleiner wordt wanneer iemand zijn bestemming bereikt.”

“Waarom blijven er precies zeven punten?” vroeg Joël.

“Misschien zijn het niet langer alleen personen.”

“Wat dan?”

“Gaven. Verbindingen. Getuigenissen. De manieren waarop jullie elkaar meedragen.”

Liora wees naar één punt dat voortdurend van kleur veranderde.

“Is dat zij?”

De naamloze gestalte kwam dichterbij. Het wisselende punt bewoog met haar mee.

“Waarschijnlijk,” zei Ithamar.

“En de andere zes?”

De engel antwoordde niet. Boven de Tuin van Gedeelde Herinnering verscheen een nieuwe opening. Daarachter lag geen landschap. Een enkele tafel stond in een witte ruimte. Op de tafel lagen zeven voorwerpen: Een stuk onbewerkt hout. Een zaaddoos. Een snaar. Een gouden draad. Een rol tekeningen. Een witte veer. En een lege plaats. Liora keek naar haar tekeningen.

“Die rol is van mij.”

Joël wees naar de veer.

“En die is van Aven.”

Elias herkende het hout van Davids werkplaats, het zaad van Nahla, de snaar van Samir en de draad van Mei.

“Wat hoort op de lege plaats?”

Ithamar keek naar hem.

“Dat is wat jullie moeten ontdekken.”

De reizigers stapten de witte ruimte binnen. Zodra de laatste van hen de drempel passeerde, verscheen achter de tafel een troon. Niet de Troon van God. Een menselijke zetel. Prachtig versierd. Leeg. Boven de zetel stonden woorden: VOOR DEGENE DIE HET GEHEEL KAN OVERZIEN. Elias keek naar de voorwerpen van zijn vrienden. Toen naar de lege plaats. De kaart in zijn handen werd zwaar. Voor het eerst sinds het begin van de reis voelde zij niet als een uitnodiging. Zij voelde als macht. En vanuit de lege troon klonk een stem:

“Elias, neem plaats. Dan zul je eindelijk begrijpen waar alle wegen naartoe leiden.”

HOOFDSTUK 11

De lege troon

De stem klonk vriendelijk. Niet verleidelijk. Niet dreigend. Zij sprak alsof zij Elias iets aanbood wat hij altijd al had willen ontvangen. Overzicht. Samenhang. Een antwoord op de vraag hoe alle wegen met elkaar verbonden waren. Elias keek naar de troon. De zetel was gemaakt van materiaal dat hij niet herkende. Soms leek het hout. Dan steen. Daarna helder glas waarin sterrenstelsels bewogen. In de armleuningen waren afbeeldingen uitgesneden. De Eerste Stad. Het Dal van het Eerste Antwoord. De Open Stad. De levende tuin. De geopende spiegelkoepel. De Tuin van Gedeelde Herinnering.

Alle plaatsen die zij hadden bezocht. Ook de achtergebleven reisgenoten waren zichtbaar. David in zijn werkplaats. Nahla tussen de groeiende planten. Samir naast Caelia en de vrijgekomen stemmen. Mei bij de bomen vol herinneringen. Elias voelde verlangen. Niet om over hen te heersen. Om hen te blijven begrijpen. Op de kaart waren hun punten steeds verder uit elkaar komen te liggen. Hij wist dat verbondenheid niet door afstand werd verbroken. Toch wilde iets in hem de lijnen vasthouden. Zeker weten dat niemand verloren ging. Dat iedere opdracht bij het grotere geheel paste. Dat hij niets over het hoofd zag.

“Neem plaats,” herhaalde de stem.

Joël liep om de troon heen.

“Wie praat er?”

De zetel antwoordde niet op hem.

“Elias.”

De naamloze gestalte bewoog dichter naar de troon. Haar kleuren weerspiegelden in het glanzende oppervlak. Ditmaal werden ze niet tot één vaste vorm teruggebracht. Er verschenen honderden mogelijke gestalten. Een kind. Een vrouw. Een geveleugeld

wezen. Een lichtende boom. Een wolk. Een onbekende vorm zonder overeenkomst met iets wat Elias kende.

“Hij laat zien wat ik kan worden,” zei ze.

“Is dat goed?” vroeg Joël.

“Ik weet het niet.”

Liora bestudeerde de tafel met de zeven voorwerpen. Haar rol tekeningen lag nog altijd tussen de snaar en de witte veer.

“De troon is niet het middelpunt van deze ruimte,” zei ze.

Elias keek naar de opstelling.

“Hij staat toch achter de tafel?”

“Ja. Maar kijk naar de vloer.”

Dunne lijnen liepen door de witte ruimte. Ze vormden cirkels rond de tafel. Iedere lijn kwam bij de zeven voorwerpen samen. Geen enkele lijn liep naar de troon.

“Dan is hij later toegevoegd,” zei Elias.

“Of hij is zichtbaar geworden door iets wat wij hebben meegebracht.”

“Wat?”

Liora keek naar de kaart in zijn handen.

“De behoefte aan overzicht.”

De kaart voelde nog zwaarder. Elias legde haar op tafel. Onmiddellijk verschenen er beelden boven de zeven voorwerpen. Boven het hout zag hij David. Niet alleen in zijn werkplaats, maar in vele mogelijke werkplaatsen. In sommige onderwees hij kinderen. Elders bouwde hij bruggen, tafels of muziekinstrumenten. Boven de zaaddoos verscheen Nahla. Duizenden tuinen groeiden rondom haar. Boven de snaar zag Elias Samir in gesprek met muziek uit onbekende werelden. De gouden draad toonde Mei tussen ontelbare herinneringen. Elias bewoog zijn hand over de beelden. Ze reageerden. Hij kon dichterbij kijken. Verder weg.

De mogelijkheden vergelijken. Verbindingen zichtbaar maken.

“Met de troon kun je hen allemaal blijven volgen,” zei de stem.

Elias keek naar David. Zijn vader hief een stuk hout op. Een groep leerlingen verzamelde zich om hem heen.

“Kan ik ook met hen spreken?”

“Neem plaats.”

“Kunnen zij mij horen?”

“Neem plaats.”

De troon beantwoordde geen vragen. Hij bood slechts zichzelf aan. Arion liep naar de zetel en snoof aan de onderste trede. Daarna liep hij weg.

“Wat ruik je?” vroeg Joël.

“Niets.”

De belofte van overzicht

“Is dat vreemd?”

“Alles wat werkelijk bestaat draagt sporen van ontmoeting. Deze troon ruikt naar niemand.”

Liora knielde bij de voet van de zetel. Er lag geen stof. Geen slijtage. Geen teken dat iemand er ooit had gezeten.

“Voor wie is hij gemaakt?” vroeg ze.

De stem antwoordde:

“Voor degene die het geheel kan overzien.”

“Wie heeft hem gemaakt?”

“Neem plaats, Elias.”

Liora stond op.

“Hij weet het niet.”

“Een troon kan niets weten,” zei Joël.

“Precies.”

De naamloze gestalte raakte een armleuning aan. Onmiddellijk stopten haar kleuren met bewegen. Eén van de mogelijke vormen werd sterker dan de andere. Menselijk. Hoog. Stralend. Een kroon verscheen rond haar hoofd. Ze trok haar hand terug. De kroon verdween.

“Hij laat niet alleen zien wat ik kan worden,” zei ze. “Hij kiest.”

“Op basis waarvan?” vroeg Elias.

“Van wat het meest volledig lijkt.”

Joël ging naast haar staan.

“Maar je hoeft niet de meest volledige vorm te kiezen.”

“Welke dan wel?”

“De vorm waarin je werkelijk aanwezig kunt zijn.”

De gestalte keek naar de troon.

“Is volledigheid verkeerd?”

“Nee,” zei Liora. “Maar geen schepsel is het geheel.”

De stem klonk opnieuw.

“Elias, neem plaats.”

Deze keer verschenen er meer beelden. Niet alleen van hun reis. Elias zag werelden die zij nog niet hadden bezocht. Een vlakte van levende kristallen. Een bibliotheek waarin vragen als lichten door de lucht bewogen. Een zee waarin onbekende volken liederen bouwden. Een berg waarop duizenden wegen samenkwamen. Hij zag ook de bestemming van de kaart. Een plaats achter alle andere plaatsen. Een bron van licht. Een gestalte. Christus? Elias zette één stap naar de troon. De beelden werden helderder.

“Wat zie je?” vroeg Joël.

“Het einde van de reis.”

“Is er een einde?”

“Een bestemming dan.”

“God is de bestemming,” zei de jongen. “Dat heb je zelf verteld.”

“Misschien laat de troon zien hoe we bij Hem komen.”

Arion ging tussen Elias en de zetel staan.

“Wil je bij God komen of wil je begrijpen hoe iedereen bij God komt?”

“Is daar iets mis mee?”

“Dat vroeg ik niet.”

Elias keek naar de wolf.

“Ik wil weten hoe alles samenhangt.”

“Waarom?”

“Zodat ik niemand achterlaat.”

“Ze zijn niet achtergelaten.”

“Zodat ik weet dat hun wegen goed zijn.”

“Wie heeft jou gevraagd dat te beoordelen?”

Elias zweeg. De troon leek groter te worden. De stem bleef warm.

“Zonder overzicht kun je de kaart niet dragen.”

Elias keek naar het lichtende oppervlak op tafel. Misschien was dat waar. Vanaf het begin had hij de kaart gedragen. Mensen hadden naar hem gekeken wanneer er een richting gekozen moest worden. Eerst David. Daarna Nahla. Samir. Mei. Elias had hen niet bevolen achter te blijven. Ieder had zijn of haar roeping ontvangen. Maar wat als hij iets had gemist? Wat als hun afzonderlijke wegen later niet meer bij elkaar kwamen? Wat als het wij uiteindelijk slechts een herinnering werd? Hij liep langs Arion. De wolf hield hem niet tegen.

“Ga je niets doen?” vroeg Joël.

“Hij kan de troon alleen zelf kiezen.”

Elias bereikte de eerste trede. De kaart begon te veranderen. De zeven punten bewogen naar elkaar toe. De lijnen tussen hen werden rechter, overzichtelijker en gelijkmatiger. Het punt van David kwam los van de werkplaats. Nahla's punt verliet de tuin. Samirs punt trok weg van Caelia. Mei's gouden draad werd korter. Alles kwam samen rond Elias' eigen positie. Hij zag het. En toch zette hij een voet op de trede. Onmiddellijk hoorde hij de stemmen van zijn vrienden. David:

“Wat wil je dat ik bouw?”

Nahla:

“Waar moet ik planten?”

Samir:

“Welk lied past in het geheel?”

Mei:

“Welke herinnering is belangrijk?”

Ze klonken niet als zichzelf. Hun stemmen wachtten op zijn richting. Elias zette zijn voet weer op de vloer. De punten stopten met bewegen.

“Dat ben ik niet,” zei hij.

De stem van de troon antwoordde:

“Je hoeft alleen te worden wat de reis nodig heeft.”

“De reis heeft mij niet nodig als middelpunt.”

“Zonder middelpunt valt het geheel uiteen.”

Elias keek naar de zeven voorwerpen.

“Er is al een middelpunt.”

“Waar?”

Dat wist hij niet. De tafel was rond. De voorwerpen lagen langs de rand. In het midden bevond zich niets. Een lege ruimte. Zoals in het lied. Zoals tussen herinneringen. Zoals binnen de eerste letter. Elias liep naar de tafel. Hij legde zijn hand in het lege midden.

“Christus.”

Er gebeurde niets. De troon bleef staan. De stem zei:

“Hij is niet zichtbaar.”

“Dat hoeft niet.”

“Hoe weet je dat Hij hier is?”

Elias dacht aan Jezus' woorden: Wanneer jullie Mij niet zien, zoek dan niet eerst naar Mijn vorm. Luister naar wat in Mijn aanwezigheid tot leven komt. Hij keek naar het hout van David. Wat was daar tot leven gekomen? Dienstbaarheid. Vakmanschap. Geduld. Bij Nahla's zaad: Groei. Afhankelijkheid. Vruchtbaarheid. Bij Samirs snaar: Antwoord.

Vrijheid. Harmonie zonder uitwissing. Bij Mei's draad: Waarheid. Ontvangst. Ruimte voor het verhaal van de ander. Bij Liora's tekeningen: Een plaats waar gemeenschap mogelijk werd. Bij Avens veer: Verwondering en herkenning zonder bezit. Alle gaven wezen niet naar Elias.

Ook niet alleen naar de mensen die ze droegen. Ze wezen naar de liefde waaruit ze voortkwamen.

“Het middelpunt is niet leeg,” zei Elias. “Het kan alleen niet bezet worden.”

De troon trilde.

“Neem plaats.”

“Nee.”

“Dan zul je nooit het geheel overzien.”

“Dat is niet mijn roeping.”

“Je zult niet weten hoe alle wegen samenkomen.”

“Nee.”

“Je zult niet kunnen garanderen dat niemand wordt vergeten.”

Elias keek naar de lichtpunten van zijn vrienden.

“Ik hoef hen niet vast te houden. Christus houdt ons vast.”

De stem werd niet boos. Ze werd zachter. Bijna verdrietig.

“Dan blijf je eindig.”

“Ja.”

“Je blijft afhankelijk.”

“Ja.”

“Je zult altijd moeten ontvangen wat je zelf niet weet.”

Elias glimlachte.

“Dat is geen tekort.”

De troon begon doorzichtig te worden.

“Je zult nooit het middelpunt zijn.”

“Dank God.”

De zetel verdween. Niet vernietigd. Ontmaskerd als een vorm zonder bewoner. Waar de troon had gestaan, verscheen een zevende stoel. Geen koninklijke zetel. Een eenvoudige stoel aan de ronde tafel. Nu stonden er zeven stoelen. Elias. Liora. Joël. Een kleinere zitplaats voor Aven. Een brede lage plaats voor Arion.

De lege plaats aan tafel

Een stoel waarvan de vorm voortdurend veranderde voor de naamloze gestalte. En één lege stoel.

“Voor wie is die?” vroeg Joël.

Elias keek naar het lege midden van de tafel.

“Niet voor Christus.”

“Waarom niet?”

“Omdat Hij niet één van de deelnemers is die een plaats naast de anderen nodig heeft. De tafel bestaat door Hem.”

“Wie zit er dan?”

“Degene die nog niet is aangekomen.”

Op hetzelfde moment ging er een beweging door de ruimte. De witte muren trokken terug. De tafel stond nu op een hoog plateau onder een open hemel. Aan alle kanten liepen wegen naar hen toe. Op iedere weg bewoog een gestalte. Niet één persoon. Velen. Steeds wanneer Elias naar een andere weg keek, veranderde degene voor wie de lege stoel bestemd leek te zijn. Een vreemdeling. Een kind. Een engel. Een volk. Een dier. Een vraag. De lege stoel betekende niet dat er iemand ontbrak. Hij betekende dat hun gemeenschap nooit gesloten hoefde te worden. Liora ging zitten. De rol tekeningen lag voor haar.

“Dit is geen commandocentrum.”

“Nee,” zei Elias.

“Wat dan wel?”

“Een raadstafel.”

Joël nam naast Aven plaats.

“Wat bespreken we?”

Ithamar verscheen aan de overkant.

“Dat hangt af van wie op de lege stoel komt zitten.”

Een van de wegen werd helderder. Voetstappen klonken. Een man naderde het plateau. Hij droeg een eenvoudige mantel. Zijn gezicht was vriendelijk, maar ernstig. In zijn handen hield hij een gebroken kom. Elias herkende hem niet. De man bereikte de tafel.

“Mag ik zitten?”

“Daarvoor staat de stoel er,” zei Joël.

De man nam plaats. Hij zette de gebroken kom voor zich neer.

“Mijn naam is Oren.”

“Wat is er met de kom gebeurd?” vroeg Elias.

“Zij is niet gebroken.”

Joël bekeek de barst.

“Dat lijkt wel zo.”

Oren tilde de kom op. De twee helften bleven bij elkaar, maar tussen hen liep een duidelijke opening.

“Ze is gemaakt met ruimte ertussen.”

“Waarom?” vroeg Liora.

“Omdat zij iets moet ontvangen wat geen gesloten vat kan dragen.”

“Wat dan?”

Oren keek naar de naamloze gestalte.

“Een nieuwe naam.”

De kleuren van het wezen bewogen snel.

“Mijn naam?”

“Misschien.”

“Wie heeft u gestuurd?”

“De Bron van Namen.”

Elias dacht aan Thaël. Aan Aven. Aan de verantwoordelijkheid die kwam met het ontvangen van een naam.

“Waar bevindt die bron zich?”

Oren wees naar een van de wegen. In de verte stonden bergen van helder kristal. Tussen de toppen stroomde een rivier omhoog, naar een licht dat achter de hemel verdween.

“Daar worden namen niet bedacht,” zei Oren. “Daar worden zij beantwoord.”

De naamloze gestalte raakte de witte bloem op haar borst aan.

“Ben ik klaar om een naam te ontvangen?”

“Dat kan niemand aan deze tafel voor jou bepalen.”

“Hoe weet ik het dan?”

Oren legde de gebroken kom in haar handen.

“Wanneer je niet langer vraagt welke naam jou volledig kan verklaren.”

De gestalte keek naar de opening tussen de twee helften.

“Waarom is de kom niet heel?”

“Zij is heel.”

“Maar er loopt een breuk doorheen.”

“Dat is de plaats waar de rivier binnenkomt.”

Liora keek naar de kristallen bergen.

“Kunnen we allemaal meegaan?”

Oren knikte.

“Jullie kunnen meegaan tot de plaats waar de rivier begint te spreken.”

“En daarna?” vroeg Elias.

“Daarna kan alleen degene die geroepen wordt verder.”

Joël pakte Avens veer. Arion stond op. De raadstafel verdween niet. Ze bleef op het plateau wachten op volgende reizigers, nieuwe vragen en onbekende stemmen. De zeven voorwerpen veranderden in kleine lichttekens op de kaart. Het hout. Het zaad. De snaar. De draad. De rol. De veer. En in het midden een open kom. De reizigers begonnen aan de klim naar de Bron van Namen. Maar toen zij het plateau verlieten, keek Elias nog eenmaal achterom. Op de lege stoel zat iemand. Een gestalte in het wit. Jezus. Hij glimlachte. Niet omdat Elias Hem eindelijk de juiste plaats had gegeven.

Omdat Elias had geleerd dat de plaats van Christus nooit door menselijke macht bezet kon worden. Toen Elias opnieuw keek, was de stoel leeg. Maar de tafel straalde. En alle wegen bleven open.

HOOFDSTUK 12

De Bron van Namen

De weg naar de kristallen bergen begon breed. Zo breed dat de reizigers gemakkelijk naast elkaar konden lopen. Aan weerszijden lagen velden van laag, zilverkleurig gras. Wanneer de wind eroverheen streek, ontstonden patronen die even op woorden leken. Maar voordat Elias ze kon lezen, veranderden ze alweer. Oren liep voorop. De gebroken kom werd gedragen door de naamloze gestalte. Zij hield haar voorzichtig vast, alsof er reeds iets kostbaars in lag. Joël liep naast haar.

“Ben je zenuwachtig?”

De gestalte keek hem aan. Haar gezicht veranderde. Eerst leek het op dat van een kind. Daarna werd het ouder. Ten slotte koos het geen herkenbare leeftijd.

“Wat betekent zenuwachtig?”

“Dat je iets wilt en tegelijkertijd niet weet of je het nog wilt wanneer het werkelijk gebeurt.”

De kleuren in haar lichaam bewogen sneller.

“Dan ben ik zenuwachtig.”

“Dat is niet erg.”

“Hoe weet je dat?”

“Ik ben het vaak geweest.”

“Hier?”

“Niet op dezelfde manier als op aarde.”

“Wat is het verschil?”

Joël dacht na.

“Op aarde was ik soms bang dat er iets slechts zou gebeuren. Hier weet ik dat er niets kwaads op mij wacht. Maar ik kan nog steeds niet weten hoe een ontmoeting mij zal veranderen.”

De gestalte keek naar de kom.

“En dat voelt bijna hetzelfde?”

“Een beetje. Alleen hoeft je er niet voor weg te lopen.”

Arion wandelde aan haar andere zijde.

“Je kunt er wel voor weglopen.”

Joël keek hem verwijtend aan.

“Dat helpt niet.”

“Waarheid helpt ook wanneer ze niet geruststellend klinkt.”

De gestalte keek naar de wolf.

“Zou jij weglopen?”

“Alleen wanneer blijven niet waarachtig was.”

“Hoe weet ik of ik werkelijk naar de Bron wil?”

“Door niet alleen te vragen wat je hoopt te ontvangen.”

“Wat moet ik nog meer vragen?”

“Wat je niet wilt loslaten.”

De gestalte werd stil. De kristallen bergen kwamen dichterbij. Hun toppen stonden niet onder de hemel. Ze leken de hemel te dragen. In iedere berg bewogen lichtbanen die soms de vorm van letters aannamen. Elias zag namen. Niet alleen woorden waarmee iemand werd aangesproken. Hij zag levens. Abraham. Sara. Jakob. Israël. Petrus. Maria. Namen die ontvangen, veranderd, bevestigd of opnieuw uitgesproken waren. Bij sommige namen verschenen herinneringen aan aarde. Bij andere zag hij mogelijkheden die pas in de nieuwe schepping volledig zichtbaar waren geworden.

“Zijn dit alle namen?” vroeg hij.

Oren keek niet om.

“Nee.”

“Welke dan?”

“De namen die iemand eerst op een andere manier moest leren horen.”

“Waarom staan ze in de bergen?”

“Ze staan er niet in. De bergen herinneren zich dat ze werden uitgesproken.”

Elias keek naar een lichtbaan waarin de naam Petrus zichtbaar werd. Daarachter zag hij een visser. Een leerling. Een man die grote woorden sprak en daarna vluchtte. Een man die hilde. Een herder. Geen van die gestalten werd door de andere uitgewist. De naam droeg ze allemaal.

“Een naam is groter dan één eigenschap,” zei Elias.

“Ja.”

“Maar kleiner dan een volledig mens.”

“Ook dat.”

“Waarom hebben we namen nodig als ze ons nooit helemaal verklaren?”

Oren stopte. Hij draaide zich om.

“Omdat een naam niet bedoeld is om iemand te verklaren.”

“Waarvoor dan wel?”

“Om iemand te roepen.”

De naamloze gestalte hield de kom dicht tegen haar borst. Het zilveren gras om haar heen werd stil.

“Wanneer iemand mijn naam kent, kan hij mij dan altijd roepen?”

“Hij kan haar uitspreken,” zei Oren. “Maar niet iedere uitspraak is een werkelijke roep.”

“Wat is het verschil?”

“Een werkelijke roep nodigt je uit te verschijnen zoals je bent. Een andere uitspraak probeert je te laten verschijnen zoals de spreker je nodig heeft.”

Liora keek naar de rol tekeningen die als lichtteken op de kaart stond.

“Zoals een gebouw een naam kan dragen die bepaalt hoe mensen het gebruiken.”

“Ja.”

“De Tuin van Volkomen Onafhankelijkheid.”

“Dat was geen naam die de tuin ontving,” zei Oren. “Het was een bestemming die haar werd opgelegd.”

“En de Open Stad?”

“Die naam ontstond toen de stad en haar bewoners elkaar begonnen te ontvangen.”

Joël keek naar zijn vogel.

“Aven had zijn naam al voordat ik hem kende.”

“Aven kende haar voordat jij haar hoorde.”

“Wie heeft hem die naam gegeven?”

Oren glimlachte.

“Degene die iedere vogel kent voordat hij vliegt.”

Aven spreidde zijn vleugels. Zijn vier gouden staartveren vingen het licht van de bergen op. Voor één ogenblik verschenen duizenden andere kleuren in zijn verenkleed. Daarna vloog hij vooruit. De weg werd smaller. De zilveren velden maakten plaats voor rotsen. Uit iedere spleet groeiden kleine witte bloemen. De naamloze gestalte raakte de bloem op haar borst aan.

“Deze lijkt op de mijne.”

“Dezelfde soort,” zei Liora.

“Betekent dat dat ik hier vandaan kom?”

“Misschien kwam de bloem hier vandaan.”

“En ik?”

Liora schudde haar hoofd.

“Jij bent geen bloem.”

“Maar zij hielp mij herinneren.”

“Een geschenk kan je met een plaats verbinden zonder dat die plaats je oorsprong is.”

De gestalte keek naar Elias.

“Waar kom jij vandaan?”

“Van de aarde.”

“Is dat je oorsprong?”

“Gedeeltelijk.”

“Waar kom je werkelijk vandaan?”

Elias dacht aan zijn ouders.

De rivier die namen draagt

Aan de aarde waaruit het menselijk lichaam gevormd was. Aan Gods adem. Aan Christus, door Wie alle dingen waren geschapen.

“Ik kom uit de liefde en bedoeling van God,” zei hij. “Maar ik heb die ontvangen door plaatsen, mensen en gebeurtenissen.”

“Dan ben je uit God en uit ontmoeting?”

“Niet op dezelfde manier. God is mijn Schepper. Ontmoetingen hebben mij gevormd.”

“Kan een ontmoeting mij laten worden wat God niet bedoeld heeft?”

Op aarde zou Elias die vraag anders hebben beantwoord. Daar konden mensen elkaar verwonden, beperken en misvormen. Leugens konden zich vastzetten in een identiteit. Een kind kon een naam gaan dragen die nooit door God was uitgesproken: lastig, ongewenst, mislukt, zwak. Maar hier had het kwaad geen toekomst. Toch bleven ontmoetingen werkelijk.

“Ik denk,” zei hij langzaam, “dat iedere goede ontmoeting iets zichtbaar maakt van wat God in jou heeft gelegd. Niet altijd alles. Soms iets wat zonder die ontmoeting nooit op die manier zichtbaar was geworden.”

“Dus mijn vorm verandert door jullie, maar mijn bestaan begint niet bij jullie.”

“Ja.”

De gestalte keek naar haar steeds bewegende handen.

“Dat voelt waar.”

Ze gingen verder. De rivier verscheen voordat zij water zagen. Elias hoorde haar. Niet als stroming. Als roepen. Vanuit de bergen kwamen stemmen. Sommige waren diep en krachtig. Andere nauwelijks meer dan een fluistering. Iedere stem sprak een naam. Bij iedere naam veranderde

de omgeving. Wanneer een naam werd geroepen, lichtte ergens een pad op. Een bloem opende zich. Een vogel antwoordde. Een mens hief het hoofd. Niemand reageerde op een naam die niet de zijne was. Toch luisterden allen met vreugde wanneer iemand anders werd geroepen.

“Waarom klinkt iedere naam anders?” vroeg Joël.

“Omdat zij door verschillende relaties reist,” zei Oren.

“Maar Gods stem spreekt ze toch allemaal uit?”

“Ja.”

“Dan zouden ze toch allemaal even mooi moeten klinken?”

“Dat doen ze.”

“Ze klinken niet hetzelfde.”

“Dat is niet hetzelfde als ongelijk in schoonheid.”

Ze bereikten een kloof. Tussen twee kristallen wanden stroomde een rivier omhoog. Het water kwam uit een diepe bron onder hen, klom tegen de zwaartekracht in en verdween hoog boven de bergen in het licht. In de stroom dreven geen vissen of bladeren. Er bewogen namen. Sommige waren zichtbaar als letters. Andere als kleuren, melodieën, geuren of vormen. Elias herkende zijn eigen naam. Niet doordat hij de letters zag. De rivier sprak hem aan. Elias. Hij hoorde de stem van zijn moeder. Van zijn vader. Van Mei. Van vrienden. Van mensen die hij slechts kort had ontmoet. Iedereen had zijn naam anders uitgesproken.

Maar onder al die stemmen lag één stem die niet veranderde. Christus. In Zijn stem klonk geen verwachting waaraan Elias eerst moest voldoen. Geen samenvatting van zijn verleden. Geen beperking van zijn toekomst. Alleen volledige kennis en volledige liefde. Elias boog zijn hoofd. Voor één ogenblik verlangde hij niets anders dan naar die stem te blijven luisteren.

“Elias.”

Jezus stond niet zichtbaar bij de rivier. Toch was Hij dichterbij dan de anderen. Elias wist opnieuw wat zijn naam betekende. Niet alleen: mijn God is de HEER. Ook: Ik ben geroepen. Ik ben gekend. Ik ben niet het middelpunt. Ik hoef de kaart niet alleen te dragen. Toen de naam wegstierf, bleef de liefde die haar had uitgesproken. Ook Liora hoorde haar naam. De kristallen wanden toonden geen gebouwen. Ze lieten openingen zien. Ruimten waar mensen elkaar ontmoetten.

“Liora,” klonk het.

Haar naam betekende niet slechts iemand die vormen ontwierp. Zij was iemand die ruimte herkende waar anderen alleen grenzen zagen. Joël werd geroepen. Aven antwoordde voordat de jongen zelf iets kon zeggen. Zijn naam bewoog door de lucht als gelach en verwondering. Arion hief zijn kop toen de rivier hem aansprak. Hij antwoordde met een diepe roep die door de bergen werd teruggegeven. Oren hoorde eveneens zijn naam. Hij glimlachte en raakte de rivier aan. Alleen de naamloze gestalte bleef stil. De kleuren in haar lichaam vertraagden.

“De rivier kent mij niet.”

Oren ging naast haar staan.

“Waarom denk je dat?”

“Iedereen wordt geroepen behalve ik.”

“Misschien wacht de rivier.”

“Waarop?”

“Opdat jij dichterbij komt.”

Ze keek naar de opwaarts stromende rivier. Er was geen brug. Het pad eindigde aan de rand.

“Moet ik het water in?”

“Tot hier konden wij met je meegaan.”

Joël pakte haar hand.

“Dan ga ik verder.”

Oren schudde zijn hoofd.

“De rivier zal jou bij je eigen naam roepen.”

“Maar ik wil haar niet alleen laten.”

“Dat is liefdevol.”

“Waarom mag het dan niet?”

“Omdat nabijheid soms betekent dat je niet binnengaat in een ontmoeting die de ander zelf moet ontvangen.”

Joël liet haar hand niet onmiddellijk los. De gestalte keek hem aan.

“Ik wil dat je hier blijft.”

“Ik blijf.”

“Maar niet in het water.”

“Nee.”

“Ben je er nog wanneer ik terugkom?”

Joël knikte.

“En als ik veranderd ben?”

“Dan leer ik je opnieuw kennen.”

De gestalte raakte Avens veren aan. De vogel wilde met haar meegaan, maar ook hij bleef bij Joël. Elias voelde de spanning in haar kleuren. Niet angst voor kwaad. De onzekerheid van iemand die voor het eerst een stap moest zetten zonder de onmiddellijke weerspiegeling van anderen.

“Wat moet ik loslaten?” vroeg ze aan Arion.

De wolf kwam dichterbij.

“De gedachte dat een naam je gevangen zal zetten.”

“En als zij één vorm kiest?”

“Dan is zij geen werkelijke naam.”

“Hoe weet ik dat?”

“Een werkelijke naam sluit geen deur. Zij opent de mogelijkheid om werkelijk te antwoorden.”

De gestalte keek naar de gebroken kom in haar handen. De opening tussen de twee helften glansde. Ze zette één stap in de rivier. Het water stroomde niet langs haar lichaam. Het ging erdoorheen. Haar kleuren werden meegenomen. Violet, goud, blauw, wit en onbekende tinten bewogen omhoog. Haar gestalte werd doorzichtig. Joël zette een stap naar voren. Elias legde een hand op zijn schouder.

“Ze verdwijnt niet.”

“Hoe weet je dat?”

“Ik weet het niet.”

“Waarom zeg je het dan?”

“Omdat zij niet uit haar kleuren bestaat.”

Het wezen ging dieper. Het water bereikte haar borst. De witte bloem liet los en dreef omhoog. Ze probeerde haar te grijpen. Toen stopte ze. De bloem was een herinnering. Kostbaar. Werkelijk.

De stem uit de rivier

Maar niet haar naam. Ze liet haar gaan. Het water nam ook haar vormen mee. Het kind. De vrouw. De boom. Het lichtwezen. De wolk. Iedere gestalte die zij tijdens ontmoetingen had aangenomen, verscheen kort in de rivier en stroomde daarna omhoog. Niet vernietigd. Vrijgegeven. Uiteindelijk bleef er bijna niets zichtbaar. Alleen twee ogen. En de open kom in haar handen.

“Wie ben ik?” vroeg ze.

De rivier antwoordde niet.

“Ben ik degene die Joël zag?”

Stilte.

“Ben ik de kleur die de nieuwe wereld opende?”

Stilte.

“Ben ik de ruimte tussen verhalen?”

De rivier bleef stromen.

“Ben ik iemand die wordt?”

Nog steeds geen naam. De gestalte keek naar de open kom. De twee helften werden door haar handen bij elkaar gehouden. Ze begreep dat zij zelfs dit beeld probeerde te bewaren. Een gebrokenheid die tot opening was geworden. Ook dat was waar. Maar niet alles. Ze liet de kom los. Joël hield zijn adem in. De twee helften vielen niet. Ze dreven uiteen. De opening ertussen werd breder. Het water stroomde erdoorheen. Toen verdwenen ook de helften. Alleen de ruimte bleef. De naamloze gestalte stond zonder vorm, kleur, bloem of kom in de rivier. Niet leeg. Ontvankelijk.

“U kent mij,” zei ze.

Niet tegen Oren. Niet tegen de reizigers. Tegen de Onzichtbare.

“Ook wanneer ik mijzelf nog niet kan benoemen.”

De rivier werd stil. Het water bleef omhoogstromen, maar ieder geluid verdween. Toen klonk de stem. Zacht. Zo zacht dat alleen degene voor wie de naam bestemd was haar volledig kon horen. Sela. De gestalte bewoog. Niet omdat zij werd gedwongen. Omdat zij zichzelf herkende. De naam werd opnieuw uitgesproken. Sela. In de rivier verscheen een kleur die niemand eerder had gezien. Geen mengeling van violet en goud. Geen weerspiegeling van de mensen die zij had ontmoet. Haar eigen kleur. Daarin bleven ook sporen zichtbaar van de tuin, Aven, Thaël, de sterrenruimte, de muziek en de gedeelde herinneringen.

Niet als geleende identiteit. Als ontvangen geschiedenis. Sela kreeg een gestalte. Zij was niet voorgoed vastgelegd. Haar vorm bleef levend en beweeglijk. Maar Elias kon haar voortaan herkennen, ook wanneer zij veranderde. De naam maakte haar niet kleiner. Hij gaf continuïteit aan haar verandering. Joël glimlachte door zijn tranen heen.

“Sela.”

Zij keek naar hem. In zijn stem klonk haar naam anders dan in de rivier. Jonger. Lichter. Vol vriendschap. Aven zong haar. Vier gouden tonen en daarna een vijfde die speciaal voor haar leek te ontstaan. Arion sprak haar naam. Kort. Stevig. Als een pad onder haar voeten. Liora zei:

“Sela.”

In haar stem werd de naam een open ruimte. Elias sprak haar als laatste uit.

“Sela.”

De naam herinnerde hem aan een rust in de muziek. Niet een leegte waarin niets gebeurde. Een open ogenblik waarin de vorige toon kon worden ontvangen en de volgende nog niet werd afgedwongen. Sela kwam uit de rivier. Haar voeten raakten de grond. Joël rende naar haar toe en omhelsde haar. Ditmaal nam zij niet automatisch zijn vorm aan. Ze bleef herkenbaar zichzelf. Toch veranderde haar kleur door zijn nabijheid.

“Je bent anders,” zei hij.

“Ja.”

“En hetzelfde.”

“Ja.”

“Hoe kan dat?”

Sela glimlachte.

“Misschien betekent een naam niet dat ik niet meer verander. Misschien betekent zij dat jij weet wie je opnieuw ontmoet.”

Oren knikte.

“De Bron heeft gesproken.”

Sela keek naar hem.

“Wat betekent mijn naam?”

“Wat hoorde jij?”

“Een rust.”

“Alleen rust?”

“Een ruimte waarin iemand kan antwoorden.”

“Dan is dat wat de naam vandaag voor jou draagt.”

“En morgen?”

“Misschien hoor je een nieuwe diepte.”

“Kan een naam groeien?”

“Een naam groeit niet doordat zij iets anders wordt. Zij groeit doordat liefde er steeds meer werkelijkheid in ontdekt.”

De rivier begon opnieuw te spreken. Niet alleen Sela's naam. Ook de namen van de anderen klonken. Elias. Liora. Joël. Aven. Arion. Oren. En Sela. Zeven namen. Zeven antwoorden. De kaart verscheen boven het water. De zeven voorwerpen waren verdwenen. In plaats daarvan stonden zeven namen rond een open middelpunt. Maar één naam begon langzaam te vervagen. Oren. Joël zag het.

“Gaat u weg?”

“Mijn taak was jullie naar de Bron te brengen.”

“Hoorst u niet bij de reis?”

“Voor dit gedeelte wel.”

“En daarna?”

Oren keek naar de omhoogstromende rivier.

“Ik draag de kom naar anderen die denken dat heelheid betekent dat er geen opening meer mag zijn.”

“Maar de kom is verdwenen.”

Oren hield zijn handen open. Daar lag ze opnieuw. Twee helften. Eén geheel. Ruimte ertussen.

“Een geschenk raakt niet op wanneer iemand het ontvangt.”

Hij gaf Joël een kleine scherf van hetzelfde materiaal.

“Is deze ook gebroken?” vroeg de jongen.

“Dat hangt ervan af hoe je kijkt.”

Joël hield haar tegen het licht. In de scherf zag hij geen spiegelbeeld van zichzelf. Hij zag een onbekend gezicht. Iemand die hij nog zou ontmoeten. Oren nam afscheid en liep langs de rivier naar beneden. Al snel verdween hij tussen de kristallen rotsen. Zijn punt op de kaart doofde niet. Het verplaatste zich naar een andere weg. Een nieuw punt verscheen. Christus. Niet in het midden. Niet als één reisgenoot naast de anderen. Zijn naam stond onder de hele kaart, als het fundament waarop alle lijnen rustten. Toen veranderde de rivier. Het water stroomde niet langer alleen omhoog.

Een tweede stroom bewoog vanuit het licht naar beneden. Beide richtingen gingen door elkaar heen zonder te botsen. Ontvangen. Antwoorden. Geven. Terugkeren. In de dalende rivier verscheen een boot. Klein. Eenvoudig. Gemaakt van verschillende houtsoorten. Elias herkende Davids werk. Langs de zijanten groeiden ranken uit Nahla's tuin. In de mast waren snaren gespannen die Samirs muziek droegen.

Gouden draden uit Mei's Tuin van Gedeelde Herinnering vormden het zeil. Liora liep naar het vaartuig.

“Ik heb dit niet ontworpen.”

“Niemand afzonderlijk,” zei Sela.

Op de boeg zat Aven. Arion sprong als eerste aan boord.

“Waar gaat de rivier heen?” vroeg Joël.

Ithamar stond plotseling op de tegenoverliggende oever.

“Naar de plaats waar alle ontvangen gaven voor het eerst samen moeten werken.”

“Welke plaats is dat?” vroeg Elias.

De engel wees naar het dal beneden. Daar lag een wereld die zij nog niet eerder hadden gezien. Geen lege wereld. Geen slapende tuin. Geen stad die op bewoners wachtte. Er leefde een volk. Duizenden mensen stonden aan de oevers van een donkere zee. Achter hen brandden lichten in prachtige huizen en tuinen. Niemand verkeerde in gevaar. Niemand leed. Toch keek iedereen naar de overkant. Aan de horizon stond een tweede volk. Eveneens wachtend. Tussen hen lag de zee. Geen brug. Geen schip. Geen vijandschap. Maar beide volken geloofden dat de ander als eerste moest oversteken.

“Waarom gaan ze niet naar elkaar toe?” vroeg Joël.

Ithamar antwoordde:

“Omdat beide volken gastvrij zijn.”

Joël fronste.

“Dat klinkt niet als een probleem.”

“Ze willen de ander ontvangen.”

“Dan kan één van hen toch gaan?”

“Wie vertrekt, kan op dat ogenblik niet degene zijn die thuis verwelkomt.”

Liora begreep het.

“Ze wachten uit eerbied op elkaar.”

“Al heel lang.”

“Waarom vertelt niemand hun wat ze moeten doen?” vroeg Elias.

“Omdat er geen verkeerd antwoord is.”

“Wat is dan de opdracht?”

Ithamar keek naar hun boot.

“Een vorm van ontmoeting vinden waarin niemand alleen gastheer en niemand alleen gast hoeft te zijn.”

Sela stapte aan boord. Haar nieuwe naam lichtte op boven de mast.

“Een plaats tussen beide oevers,” zei ze.

De rivier pakte de boot op. Elias, Liora en Joël volgden haar. Aven spreidde zijn vleugels. Arion ging bij de boeg staan. Het vaartuig begon af te dalen. Naar de donkere zee. Naar de twee wachtende volken. Naar een ontmoeting waarvoor nog geen van beide talen een woord bezat.

HOOFDSTUK 13

De tafel op het water

De boot daalde met de rivier mee. Niet naar beneden zoals een steen valt. Meer zoals een gedachte vanuit het onzichtbare langzaam begrijpelijk wordt. De kristallen bergen verdwenen achter hen. Het licht van de Bron bleef nog enige tijd boven de mast zichtbaar. Daarna ging het op in de hemel van de wereld beneden. Voor hen lag de donkere zee. Het water was niet zwart. Het had een diepe kleur die voortdurend wisselde tussen blauw, purper en zilver. Aan beide zijden lagen groene oevers met steden, tuinen en havens. Op de ene oever stond een volk gekleed in heldere tinten.

Op de andere droegen de mensen diepe, warme kleuren. Beide volken hadden muziek. Aan de linkerzijde klonken hoge stemmen en lichte instrumenten. Aan de rechterzijde antwoordden trommels, lage snaren en brede koren. De liederen botsten niet. Maar ze bereikten elkaar evenmin. Boven het midden van de zee losten de klanken op.

“Waarom verdwijnt de muziek daar?” vroeg Joël.

Liora bekeek het water.

“Omdat niemand het midden als bestemming heeft ontworpen.”

“Kan een zee een bestemming hebben?”

“Een brug verbindt twee oevers doordat zij de ruimte ertussen overspant. Maar het midden blijft dan alleen een doorgang.”

“En deze volken hebben geen doorgang nodig,” zei Elias.

“Nee. Ze hebben een plaats nodig waar beide werkelijk kunnen aankomen.”

Sela stond bij de mast. De gouden draden uit de Tuin van Gedeelde Herinnering bewogen in het zeil. Soms werden daarin gezichten zichtbaar. Mensen die hadden geleerd dat een gedeeld verhaal niet betekende dat één perspectief moest verdwijnen.

“Misschien moeten zij elkaar op het water ontmoeten,” zei ze.

Arion keek naar de lege zee.

“Waar?”

“Dat is wat wij moeten maken.”

“Met één kleine boot?” vroeg Elias.

De wolf keek om zich heen.

“Het is een bijzonder kleine boot.”

Joël wees naar de oevers.

“De mensen daar kunnen toch schepen bouwen?”

“Dat hebben ze gedaan,” zei Ithamar.

De engel verscheen niet aan boord. Zijn stem kwam met de wind mee. Op beide oevers gingen grote loodsen open. Schepen werden zichtbaar. Aan de linkerzijde lagen ranke vaartuigen met witte zeilen. Hun boegen hadden de vorm van vogels. Op het water van de rechterhaven dreven brede schepen van donker hout, versierd met gouden tekens.

“Waarom gebruiken ze die dan niet?” vroeg Joël.

“Omdat ieder schip gemaakt is om gasten terug te brengen naar de eigen oever.”

Liora bestudeerde de vaartuigen.

“Geen enkel schip is ontworpen als een plaats waar men kan blijven.”

“Waarom zouden ze blijven?” vroeg Elias.

“Omdat anders altijd één volk bepaalt waar de ontmoeting plaatsvindt.”

“Is gastvrijheid dan niet goed?”

“Jawel. Maar zelfs gastvrijheid kan onbedoeld zeggen: kom naar onze plaats, ontvang onze gebruiken, eet aan onze tafel en leer onze manier van welkom heten.”

Sela keek naar de beide kusten.

“Wie gast ontvangt, blijft thuis.”

“Ja,” zei Liora.

“En wie gast is, moet zich bewegen.”

“Ja.”

“Dan geeft de gast iets wat de gastheer niet geeft.”

“Wat?”

“De zekerheid van de eigen plaats verlaten.”

Elias dacht aan zijn eerdere reizen. Hij had gastvrijheid altijd gezien als de actieve gave. Een deur openen. Een tafel dekken. Ruimte maken.

Maar een gast gaf eveneens iets. Vertrouwen. Kwetsbaarheid. De bereidheid een onbekende ruimte binnen te gaan.

“Beide rollen hebben een eigen liefde,” zei hij.

“Daarom wil geen van beide volken de ander de rol van gastheer afnemen,” zei Ithamar. “Maar evenmin wil het de ander dwingen als eerste gast te worden.”

Joël keek naar de mensen op de oevers.

“Hebben ze het elkaar gevraagd?”

“Vaak.”

“Wat zeggen ze?”

Vanaf de linkeroever kwam een stem over het water:

“Wij hebben alles gereedgemaakt. Kom bij ons eten.”

Van de andere kant antwoordde een koor:

“Wij eren jullie uitnodiging. Maar ook onze tafel staat voor jullie klaar.”

“Kom en laat ons jullie dienen.”

“Nee, kom zodat wij jullie mogen eren.”

De uitnodigingen waren warm. Oprecht. Maar iedere uitnodiging werd beantwoord met een nieuwe uitnodiging. Arion ging liggen.

“Dit kan lang duren.”

“Het duurt al lang,” zei Ithamar.

“Waarom begint niet één persoon gewoon te zwemmen?” vroeg Joël.

“Dat heeft iemand geprobeerd.”

“En?”

“Beide volken voeren tegelijkertijd uit om hem te verwelkomen. Ze brachten hem terug naar zijn eigen oever en organiseerden daar samen een feest.”

Joël begon te lachen.

“Dat klinkt toch goed?”

“Dat was het ook.”

“Wat is dan nog het probleem?”

“Na het feest nodigde ieder volk het andere opnieuw uit.”

Joël lachte nog harder. Zelfs Elias moest glimlachen. Dit was geen conflict van zelfzucht. Het was liefde die nog geen vorm had gevonden om wederkerig te worden. De boot bereikte het midden van de zee. Onmiddellijk verdween de wind. De zeilen vielen stil. De muziek van beide oevers loste om hen heen op. Het water werd glad. Liora liep van de boeg naar de achtersteven. Ze telde haar stappen.

“Hoe groot is de boot?” vroeg ze.

“Te klein voor twee volken,” zei Elias.

Twee uitnodigingen

“Dat bedoel ik niet.”

Ze liep opnieuw. Ditmaal deed ze er meer stappen over. De boot was langer geworden. Joël merkte het ook.

“Hij groeit.”

Liora liep naar de zijkant. De afstand tot de mast nam toe. Het dek werd breder.

“Waardoor?” vroeg Elias.

Liora keek naar de materialen. Het hout van David. De levende ranken uit Nahla's tuin. Samirs snaren. Mei's gouden draden.

“De boot is gemaakt uit gaven die niet afzonderlijk zijn gebleven.”

Ze rolde haar tekeningen uit. Het papier was leeg.

“Ik kan een ontmoetingsplaats ontwerpen.”

“Een drijvend gebouw?”

“Misschien.”

Ze tekende een cirkel. Op hetzelfde moment boog het dek zich. Hout groeide naar buiten en vormde een rond platform. Liora tekende twee aanlegplaatsen tegenover elkaar. Aan beide kanten ontstonden steigers. Toen stopte ze.

“Wat is er?” vroeg Elias.

“Ik doe het opnieuw.”

“Wat?”

“Ik bepaal de vorm voordat de mensen die haar nodig hebben aanwezig zijn.”

Ze liet het tekeninstrument zakken. De cirkel op het papier bleef onvoltooid.

“Dan vragen we het hun,” zei Joël.

“Hoe?” vroeg Elias. “Onze muziek bereikt de oevers niet.”

Aven steeg op. Hij vloog naar de linkeroever. Joël keek hem na.

“Hij weet nog niet wat hij moet vragen.”

“Misschien hoeft hij geen woorden te brengen,” zei Sela.

Aven bereikte de mensen in heldere kleding. Hij cirkelde boven hen en liet zijn vier tonen horen. Daarna trok hij één gouden staartveer los. De veer viel in de handen van een vrouw bij de haven. Aven keerde om en vloog naar de andere oever. Daar trok hij een tweede gouden veer los. Een man in een donkerblauwe mantel ving haar op. De vogel keerde terug naar de boot met nog twee gouden veren.

“Doet dat geen pijn?” vroeg Joël.

Aven streek met zijn kop langs zijn wang. Op de beide oevers hielden de vrouw en de man hun veer omhoog. Gouden lichtlijnen liepen vanaf de veren naar het middelpunt van de zee. Niet als wegen waarover men moest reizen. Als gedeelde uitnodiging. De vrouw op de linkeroever sprak:

“Wat willen jullie dat wij meebrengen?”

De man aan de rechterzijde antwoordde:

“Wat hebben jullie nodig?”

Beide vragen bereikten de boot. Liora glimlachte.

“Dat is het begin.”

Ze riep naar de vrouw:

“Wat zouden jullie willen geven dat alleen als gast ontvangen kan worden?”

De vrouw overlegde met haar volk. Na enige tijd antwoordde ze:

“Onze verhalen.”

Liora richtte zich tot de andere oever.

“En jullie?”

De man in de blauwe mantel zei:

“Onze zegen.”

Elias keek naar Liora.

“Waarom kunnen ze die alleen als gast geven?”

De vrouw antwoordde zelf:

“Een verhaal wordt pas een geschenk wanneer iemand het niet alleen hoort, maar het in zijn eigen huis meedraagt.”

De man aan de overzijde voegde eraan toe:

“Een zegen is geen bezit van degene die haar uitspreekt. Zij rust op de ander en gaat met hem mee.”

Sela liep naar de linkersteiger van het drijvende platform.

“Breng jullie verhalen.”

Daarna ging ze naar de andere zijde.

“Breng jullie zegen.”

De volken bewogen. Niet allemaal tegelijk. Vanaf de linkeroever vertrok één wit schip. Aan boord stonden vertellers, kinderen en ouderen. Ze droegen boeken, muziekinstrumenten en kleine voorwerpen die herinneringen bevatten. Vanaf de rechteroever kwam één donker schip. De opvarenden droegen kommen met geurige olie, mantels en lichtende tekens. Beide schepen naderden het midden. Toen ze bijna bij het platform waren, vertraagden ze. Wie zou als eerste aanleggen? Het witte schip wachtte. Het donkere schip eveneens.

“Ze doen het weer,” zei Arion.

Liora keek naar de twee steigers.

“De aanlegplaatsen zijn het probleem.”

“Je hebt er één voor ieder volk gemaakt,” zei Elias.

“Precies. Daardoor blijft ieder aan zijn eigen kant.”

Ze rolde haar tekening opnieuw uit. De twee aanlegplaatsen stonden tegenover elkaar. Liora trok een derde lijn. Niet naar een nieuwe zijde van het platform. De lijn liep rondom de cirkel. Het hout bewoog. De twee afzonderlijke steigers werden één brede ring rond de hele ontmoetingsplaats. Nu bestond er geen linker- of rechteringang meer. De schepen konden overal aanleggen. Toch bleven ze wachten.

“Wat nu?” vroeg Joël.

Sela keek naar de open ruimte tussen beide vaartuigen.

“Ze hoeven niet afzonderlijk aan te komen.”

Ze hief haar handen. Haar kleur stroomde over het water en vormde geen vaste brug. Ze maakte de ruimte tussen de schepen zichtbaar. De bemanningen begrepen het. Op beide vaartuigen werden touwen klaargemaakt. Niet om het andere schip naar de eigen kant te trekken. De touwen werden over en weer geworpen en in het midden met elkaar verbonden. De schepen voeren naast elkaar naar het platform. Geen van beide kwam eerst aan. De opvarenden stapten gelijktijdig aan boord. Een vrouw in goud-witte kleding zette haar voet op het dek op hetzelfde moment als de man met de donkerblauwe mantel. Ze keken elkaar aan.

“Welkom,” zeiden ze tegelijk.

Toen begonnen ze te lachen.

“Bij wie?” vroeg de vrouw.

De man keek om zich heen.

“Bij elkaar.”

Het platform groeide. Niet alleen doordat Liora tekende. Iedere nieuw aangekomen persoon bracht iets mee wat de ruimte veranderde. Waar iemand een verhaal neerlegde, verscheen een zitplaats. Waar een zegen werd uitgesproken, ontstond licht. Kinderen uit beide volken begonnen met elkaar te spelen. Ze maakten geen onderscheid tussen gast en gastheer. Ze renden over de hele cirkel en veranderden de nette zitplaatsen in een onregelmatig patroon. Arion keek tevreden.

“Nu is het een goede plaats.”

“Waarom?” vroeg Joël.

Een tafel zonder hoofdplaats

“Er zijn onverwachte doorgangen.”

In het midden van het platform stond nog niets. Liora keek naar Elias.

“Een ontmoetingsplaats heeft een tafel nodig.”

Elias dacht aan de raadstafel. Aan de lege stoel. Aan zijn neiging de juiste vorm vooraf te bepalen.

“Laten we het hun vragen.”

De vertegenwoordigers van beide volken kwamen naar het midden.

“Wat voor tafel gebruiken jullie?” vroeg Liora.

De vrouw uit het lichte volk beschreef een lage, ronde tafel waaraan mensen op kussens zaten. De man uit het andere volk vertelde over een lange tafel met hoge stoelen en een ereplaats aan het hoofd.

“Die vormen passen niet samen,” zei Joël.

“Dan moeten we er één kiezen,” zei iemand van het witte schip.

“Of twee tafels,” stelde iemand van het donkere vaartuig voor.

De gesprekken begonnen. Iedereen probeerde de gebruiken van het andere volk te eren. Het lichte volk wilde aan de lange tafel zitten. Het andere volk stond erop de ronde tafel te gebruiken. Opnieuw bood ieder de ander voorrang. Liora keek naar het lege papier. Toen scheurde ze het vel in vele stroken. Niet uit frustratie. Ze gaf iedere aanwezige één stuk.

“Teken niet de tafel waaraan jullie gewend zijn,” zei ze. “Teken de plaats die jullie naast iemand van de andere oever nodig hebben.”

Mensen begonnen te tekenen. Een kind tekende twee stoelen met een kleine tafel ertussen. Een oudere vrouw tekende een brede bank. Een muzikant tekende een open ruimte voor instrumenten. Iemand die graag wandelde, tekende een pad waarop gesprekken konden plaatsvinden. Een kok tekende een vuur met mensen eromheen. Een stille man tekende een raam dat uitkeek over de zee. Liora legde alle stroken naast elkaar. Ze vormden geen meubelstuk. Ze vormden een landschap. Het platform reageerde. In het midden ontstond een tuin met lage en hoge tafels, banken, open ruimten, wandelpaden en kleine beschutte plekken.

Er was geen hoofdplaats. Overal kon iemand ontvangen. Overal kon iemand te gast zijn. De mensen brachten eten van beide oevers. De gerechten werden niet op één centrale tafel gezet. Ze reisden door de hele tuin. Wie iets ontving, gaf de schaal verder en kreeg iets terug wat hij nog nooit had geproefd. Verhalen werden verteld. Zegeningen uitgesproken. Liederen begonnen aan de ene kant en werden aan de andere kant voortgezet. Sommige gebruiken bleven verschillend. Niemand probeerde ze samen te voegen tot één nieuwe traditie. De verschillen werden bezoeken. Elias zat naast de man in de donkerblauwe mantel.

“Hoe heet uw volk?”

“Wij noemen ons de Bewaarders van de Zegen.”

“En het andere volk?”

“De Dragers van Verhalen.”

“Hebben jullie elkaar altijd gekend?”

“Ja.”

“Maar nooit ontmoet?”

“Niet werkelijk.”

“Waarom niet?”

De man keek naar de overkant.

“Wij bewonderden elkaar vanaf een afstand. Misschien was dat ook een vorm van veiligheid.”

“Hoe kan bewondering onveiligheid vermijden?”

“Wanneer iemand ver weg blijft, hoef je nooit te ontdekken dat je beeld van hem te klein was.”

Aan de andere zijde van het vuur vertelde een vrouw uit het lichte volk een verhaal. Halverwege onderbrak een kind uit het andere volk haar.

“Waarom deed de held dat?”

De verteller glimlachte.

“Dat weet ik eigenlijk niet.”

“Maar het is uw verhaal.”

“Misschien dacht ik dat ik het volledig kende omdat niemand mij die vraag had gesteld.”

Ze veranderde het einde niet. Maar vanaf dat moment vertelde ze het verhaal ruimer. De man naast Elias vervolgde:

“Echte ontmoeting kan bewondering verdiepen. Maar zij kan ook onze voorstellingen verbreken.”

“Is dat hier pijnlijk?”

“Niet zoals op aarde. Maar nederigheid blijft een beweging.”

Elias keek naar de ontmoetingsplaats.

“Dus ook in de volmaakte wereld moeten we nog leren dat de ander groter is dan ons beeld van hem.”

“Juist daar kunnen we het zonder angst leren.”

In het midden van de tuin stond Liora. Mensen brachten haar tekeningen. Niet om toestemming te vragen. Om mogelijkheden te delen. Een pad werd verlegd. Een bank draaide naar de zee. Een hoge tafel kreeg een lager gedeelte zodat kinderen er gemakkelijk bij konden. De ruimte veranderde voortdurend. Toch verloor zij haar samenhang niet. Liora straalde. Elias wist opnieuw wat er ging gebeuren. Hij liep naar haar toe.

“Je hebt je plaats gevonden.”

Ze keek naar de beide volken.

“Nog niet.”

“Dat klinkt alsof je wilt blijven.”

“Dat wil ik.”

“Waarom zeg je dan dat je je plaats nog niet hebt gevonden?”

“Omdat deze plaats nooit af zal zijn.”

“Is dat niet precies je plaats?”

Liora glimlachte.

“Ja.”

Sela kwam naast hen staan.

“Hoe heet deze plaats?”

Mensen uit beide volken verzamelden zich. Er kwamen vele voorstellen. De Middenstad. De Wederzijdse Haven. De Tuin op het Water. Het Huis van Beide Oevers. Geen naam voelde volledig. Het meisje dat de Open Stad haar naam had gegeven, was niet aanwezig. Toch herinnerde Liora zich haar eenvoudige inzicht: Omdat je er naar binnen kunt. En omdat ze nog niet klaar is. Liora keek naar de zee.

“De Tafel Tussen de Oevers.”

“Maar het is geen tafel,” zei Joël.

“Niet alleen.”

“Waarom noem je haar dan zo?”

“Omdat een tafel geen vorm is. Het is een belofte dat er plaats wordt gemaakt.”

De vertegenwoordigers van beide volken herhaalden de naam: De Tafel Tussen de Oevers. De woorden verspreidden zich over het water. Op de kaart verscheen een cirkel die aan beide zijden open was. Daaronder stonden woorden: WEDERZIJDSE GASTVRIJHEID BEGINT WAAR NIEMAND ALLEEN ONTVANGER OF ALLEEN GEVER BLIJFT. Liora rolde haar oude tekeningen op. Ze gaf ze aan Elias.

“Waarom aan mij?”

“Niet om ermee te bouwen.”

“Waarvoor dan?”

“Om je eraan te herinneren dat iedere kaart ruimte moet laten voor degene die nog niet heeft meegedacht.”

Elias nam de rol aan.

“Dank je.”

Liora omhelsde hem. Daarna Joël en Sela. Ze knielde bij Arion.

“Deze plaats heeft veel onverwachte doorgangen.”

“Het kan altijd beter.”

“Ik zal je advies missen.”

“Dat begrijp ik.”

Ze raakte Avens gouden veren aan. De vogel zong voor haar. Toen ging Liora tussen de vertegenwoordigers van beide volken staan. Niet als enige architect. Als iemand die vragen kon tekenen en vormen kon laten ontstaan uit ontmoeting. Nog twee menselijke reizigers gingen verder. Elias en Joël. Met Sela. Aven. Arion. De kaart droeg nog altijd zeven lichtpunten. De achtergebleven vrienden vormden geen rechte lijn achter hen, maar een groeiend netwerk van levende plaatsen. Het hout. Het zaad. De snaar. De draad. De open ruimte. Alles reisde mee in een andere vorm.

De Tafel Tussen de Oevers dreef niet langer stuurloos. Uit haar randen groeiden wortels van licht die beide kusten bereikten zonder de zee af te sluiten. De twee volken konden voortaan naar elkaar reizen. Maar niemand hoefde de eigen oever te verlaten om de ander slechts daar te ontvangen. Joël keek naar Elias.

“Blijven wij uiteindelijk ook ergens achter?”

“Waarschijnlijk.”

“Wie gaat er dan verder?”

Elias keek naar Sela.

“Misschien is dit niet een reis waarbij één persoon het einde bereikt.”

“Maar iemand moet toch de kaart dragen?”

De kaart steeg uit Elias' handen. Ze zweefde naar Joël. De jongen stak zijn handen uit. Het lichtende oppervlak werd kleiner, totdat het precies tussen zijn handpalmen paste.

“Waarom komt hij naar mij?”

Arion stond op.

“Omdat je de vraag hebt gesteld.”

“Welke?”

“Wie verdergaat.”

Op de kaart verscheen een nieuw beeld. Geen stad. Geen tuin. Geen wereld. Een groep kinderen liep door een uitgestrekt veld. Ieder droeg een lamp. Maar de lichten schenen niet voor henzelf. Iedere lamp verlichtte alleen het pad van een ander. Voor de kinderen lag een bos waarin alle bomen voortdurend van plaats veranderden. Geen route bleef bestaan. Geen volwassene ging voorop. Joël keek naar Elias.

“Ik weet niet hoe ik hen moet leiden.”

“Misschien is dat waarom de kaart naar jou kwam.”

“Wat bedoel je?”

Elias herinnerde zich de troon. De behoefte aan overzicht. De ontdekking dat leiderschap niet betekende dat hij alle wegen moest kennen.

“Je hoeft hun pad niet te zien,” zei hij. “Je moet hen helpen elkaars licht te dragen.”

De muziek op de Tafel Tussen de Oevers werd zachter. Een nieuw pad verscheen over de zee. Niet van hout of licht. Het bestond uit vragen. Iedere stap droeg één vraag: Wie zie jij? Voor wie draag jij licht? Wie verlicht jouw weg? Kun je volgen zonder te verdwijnen? Kun je leiden zonder vooruit te lopen? Joël hield de kaart stevig vast. Aven landde op zijn schouder. Samen begonnen zij aan de weg naar het bewegende bos.

HOOFDSTUK 14

Het bos van geleend licht

De eerste vraag lag als een heldere steen op het water: WIE ZIE JIJ? Joël zette zijn voet erop. Het oppervlak droeg hem, maar de letters veranderden onmiddellijk. WIE ZIET JOU? Hij keek achterom. Elias stond nog op de Tafel Tussen de Oevers. Naast hem wachtte Sela. Arion was al op het vragenpad gestapt. Aven zat op Joëls schouder.

“Jullie zien mij,” zei Joël.

De letters lichtten op. Daarna verscheen de volgende stap. Elias kwam naast hem staan.

“Ik dacht dat de vraag was wie jij zag.”

“Dat dacht ik ook.”

“Wat heb je geantwoord?”

“Jullie.”

“En waarom veranderde de vraag?”

Joël dacht na.

“Omdat iemand zien niet hetzelfde is als zelf gezien worden.”

“Kun je het ene zonder het andere?”

“Op aarde wel.”

“En hier?”

Joël keek naar Sela. Haar vorm veranderde zacht door het licht van de twee oevers. Toch bleef de witte gloed van haar naam herkenbaar.

“Misschien kun je een ander pas werkelijk zien wanneer je niet onzichtbaar probeert te blijven.”

De tweede vraag verscheen: VOOR WIE DRAAG JIJ LICHT? Joël keek naar de lampen van de kinderen in de verte.

“Ik weet het nog niet.”

De steen bleef donker.

“Moet je een naam noemen?” vroeg Elias.

“Misschien.”

Joël keek naar Aven.

“Voor hem?”

Er gebeurde niets.

“Voor de kinderen?”

Nog steeds geen licht. Arion ging op de steen zitten.

“Misschien vraagt hij niet wie je wilt helpen.”

“Wat dan wel?”

“Voor wie je licht draagt.”

“Dat is toch hetzelfde?”

“Nee.”

“Waarom niet?”

“Helpen kan betekenen dat jij bepaalt wat de ander nodig heeft. Licht dragen betekent dat je iets beschikbaar houdt wat de ander zelf moet gebruiken.”

Joël keek opnieuw naar de kinderen. Hun lampen schenen niet op hun eigen voeten. Ieder licht viel voor iemand anders.

“Voor degene naast mij,” zei hij.

De letters begonnen te gloeien. Een nieuwe stap verscheen. WIE VERLICHT JOUW WEG? Joël antwoordde sneller.

“Degene naast mij.”

Het vragenpad strekte zich verder uit. Ze liepen over de zee. Achter hen werd de Tafel Tussen de Oevers kleiner. De stemmen van beide volken bleven hoorbaar. Hun muziek kwam nu tot in het midden van de zee en verdween niet langer. Voor hen groeide het bewegende bos. De bomen waren hoog en slank. Hun stammen hadden verschillende kleuren. Sommige waren diepbruin of zilver. Andere doorschijnend, alsof er rivieren doorheen stroomden. Geen enkele boom bleef op dezelfde plaats.

Wortels kwamen los uit de aarde, bewogen als lange benen en vonden elders nieuwe grond. Takken bogen naar elkaar toe en vormden doorgangen die enkele ogenblikken later weer verdwenen. De kinderen stonden aan de rand. Joël telde er twaalf. Ieder droeg een lamp. De lampen hadden verschillende vormen. Een glazen bol. Een kleine lantaarn. Een schaal met vuur. Een lichtende steen. Een bloem die glansde. Geen enkel licht scheen voor de drager zelf. Toch stond ieder kind alleen. De lichtbundels vielen langs elkaar heen en verdwenen tussen de bomen. Joël stapte van het vragenpad op het land.

De kaart in zijn handen werd warm. Een meisje met een lange vlecht kwam naar hem toe. Haar lamp had de vorm van een witte schelp.

“Bent u de gids?”

Joël keek achterom naar Elias.

“Dat weet ik niet.”

“De kaart is bij u.”

“Ja.”

“Dan bent u de gids.”

“Ik ben Joël.”

“Ik heet Tirza.”

“Waarom gaan jullie het bos niet in?”

Tirza wees naar haar lamp.

“Omdat mijn licht mijn eigen pad niet laat zien.”

“Kun je niet achter iemand anders aan lopen?”

“Dat hebben we geprobeerd.”

“Wat gebeurde er?”

“De eerste kon niets zien.”

“Dan moet de tweede zijn lamp voor de eerste houden.”

“Maar dan ziet de tweede niet waar zij zelf loopt.”

“De derde kan voor haar schijnen.”

“En wie verlicht de laatste?”

Joël keek naar de twaalf kinderen.

“De eerste.”

“Dan moet die achteraan lopen.”

“Ja.”

“Maar wie gaat er dan voorop?”

Joël wilde antwoorden dat niemand voorop hoefde te gaan. Toen keek hij naar het bos. De bomen bleven bewegen. Een pad dat nu openlag, werd enkele seconden later afgesloten. Iemand moest de richting kiezen.

“Waarom willen jullie door het bos?” vroeg hij.

Tirza keek verbaasd.

“De Boom van Gezichten staat in het midden.”

“Wat is dat?”

“Een boom waarin je kunt zien wie je voor een ander bent.”

“Waarom willen jullie dat weten?”

“Om onze gaven te ontdekken.”

Joël begreep haar verlangen. De kinderen droegen licht voor anderen, maar kenden nog niet de vorm waarin hun aanwezigheid iemand hielp.

“Is er iemand die het bos kent?”

Tirza schudde haar hoofd.

“De bomen kennen zichzelf.”

“Kunnen we het hun vragen?”

“Ze spreken niet.”

Licht voor de ander

Arion kwam naast hen staan.

“Dat doen ze wel.”

Tirza keek naar hem.

“Bent u een wolf?”

“Meestal.”

“Kunt u de bomen verstaan?”

“Bomen vertellen zelden waar je heen moet. Ze vertellen waar zij ruimte maken.”

Arion liep naar de bosrand. Een zilveren boom verplaatste zijn wortels en liet hem passeren. Een roodbruine boom schoof juist voor hem.

“Waarom blokkeert die boom u?” vroeg Tirza.

“Omdat ik te veel naar links kijk.”

“Waarom is dat een probleem?”

“Omdat mijn lichaam naar rechts wil.”

Joël zag het. Arions kop stond naar links gedraaid, maar zijn voorpoten waren al naar rechts gericht. De boom verhinderde hem een beweging te maken waarin zijn aandacht en richting niet bij elkaar pasten.

“Het bos reageert op wat je werkelijk doet,” zei Joël.

“Meer op wat je samen doet,” antwoordde Elias.

Hij stond bij twee bomen die voortdurend van plaats wisselden. Zodra Sela naast hem kwam staan, weken ze uiteen en vormden ze een opening.

“Waarom gingen ze voor jullie open?” vroeg Joël.

Sela keek naar hun voeten.

“Elias wilde wachten. Ik wilde doorgaan.”

“Dat is toch geen eenheid?”

“Nee,” zei Elias. “Maar we hebben gezien dat we verschilden.”

“En daardoor ontstond een pad?”

“Misschien sluit het bos wegen wanneer verschillen onzichtbaar blijven.”

Tirza riep de andere kinderen. Ze verzamelden zich rond Joël.

“De gids weet hoe het bos werkt,” zei ze.

Joël hief onmiddellijk zijn handen.

“Een beetje.”

“Wat moeten we doen?”

Twaalf gezichten keken hem aan. Hij voelde het gewicht van de kaart. Niet zoals de macht van de lege troon. Anders. Vertrouwen kon ook zwaar zijn wanneer anderen een antwoord verwachtten dat je nog niet had.

“We moeten eerst de lampen anders dragen,” zei hij.

“Hoe?” vroeg een jongen met een lichtende steen.

Joël liet de kinderen in een kring staan.

“Ieder richt zijn lamp op degene rechts van zich.”

Ze deden het. Twaalf lichtbundels vormden een cirkel. Ieder kind werd verlicht door iemand anders.

“Nu kan iedereen zien,” zei Tirza.

“Alleen in de kring,” merkte een andere jongen op. “Niet wanneer we lopen.”

“Dan maken we geen vaste kring.”

Joël plaatste de kinderen in twee gebogen rijen. Iedere lamp scheen schuin naar voren, zodat het licht voor de voeten van een ander viel.

“Wie loopt voorop?” vroeg Tirza.

Joël stond aan het begin van de groep. Zijn lamp ontbrak. Hij droeg alleen de kaart.

“Ik.”

Het eerste kind richtte haar licht voor zijn voeten. Achter haar scheen een ander kind voor haar. De lijn liep door tot het laatste kind. Maar het laatste ontving geen licht. Tirza wees erop.

“Het probleem blijft.”

“Ik kan mijn licht naar achteren dragen,” zei Sela.

“Dan bent u deel van de groep,” zei Tirza.

“Dat is de bedoeling.”

Sela ging naast het laatste kind staan. Haar kleur boog zich langs de hele rij en verlichtte de voeten van degene achteraan.

“En wie draagt licht voor u?” vroeg Joël.

Sela keek naar hem.

“Dat weet ik nog niet.”

De bomen voor hen bewogen niet. Het pad bleef gesloten. Joël begreep waarom. Ze hadden opnieuw een kring gevormd waarin één persoon buiten de wederkerigheid stond. Eerst de laatste. Nu Sela.

“Ik kan voor haar schijnen,” zei Elias.

“Maar u hebt geen lamp.”

Elias dacht aan Samirs instrument dat hij nog altijd bij zich droeg. De snaren waren opnieuw zichtbaar geworden. Hij streek over één ervan. Een warme toon klonk. Sela's kleur reageerde. Haar voeten werden omgeven door gouden muziek.

“Geluid kan ook licht zijn,” zei Joël.

“Wanneer iemand erdoor ziet waar hij staat,” antwoordde Elias.

Nu werd ieder lid van de groep gedragen door iets van een ander. Aven vloog boven hen. Zijn veren vingen alle lichten op en weerkaatsten ze naar plaatsen die anders donker bleven. Arion liep niet voorop of achteraan. Hij bewoog langs de groep en lette op waar aandacht en richting uit elkaar dreigden te raken. Joël keek naar de kaart. Er stond geen route op. Alleen twaalf lichtpunten en de zeven tekens van de reizigers.

“Zijn we klaar?” vroeg Tirza.

“Waarschijnlijk niet.”

“Gaan we toch?”

Joël glimlachte.

“Ja.”

Ze liepen het bos in. De eerste bomen weken uiteen. Niet ver. Alleen genoeg voor de volgende stap. Joël probeerde vooruit te kijken. Tussen de stammen dacht hij een open ruimte te zien. Hij stuurde de groep ernaartoe. Onmiddellijk schoof een blauwe boom voor hem. Joël ging naar links. Een boom met gouden bladeren blokkeerde ook die richting.

“Waarom laat het bos u niet verder?” vroeg Tirza.

“Ik weet het niet.”

Arion kwam naast hem staan.

“Voor wie draag je de kaart?”

“Voor de groep.”

“Dat is geen antwoord.”

“Natuurlijk wel.”

“Je gebruikt de kaart nu om het pad te vinden dat jij voor iedereen geschikt vindt.”

“Daar is een gids toch voor?”

“Dat dacht Elias ook.”

Joël keek achterom. Elias glimlachte.

“Hij heeft gelijk.”

“Wat moet ik dan doen?”

“Misschien vragen wat de anderen zien.”

Joël richtte zich tot het eerste kind. Een jongen met een lamp in de vorm van een bloem.

“Wat zie jij?”

“Een donkere plek tussen die twee bomen.”

“Dat klinkt niet als een pad.”

“Mijn licht schijnt er wel naartoe.”

Joël keek naar Tirza.

“Ik zie een tak die opzij buigt,” zei ze.

Een ander kind zag wortels die een soort trap vormden. Ieder nam iets anders waar. Geen van hen zag een volledige route. Joël bekeek de kaart. De waarnemingen verschenen als kleine tekens. Een donkere opening. Een gebogen tak. Een worteltrap. Een glans op de grond. Afzonderlijk leken ze nergens naartoe te leiden. Samen vormden ze een beweging.

“Niet rechtdoor,” zei Joël. “We gaan tussen de twee bomen door, onder de tak, over de wortels en daarna naar de plaats waar het licht de grond raakt.”

De bomen weken uiteen. Het pad verscheen.

“U hebt het gevonden,” zei Tirza.

“Wij hebben het gevonden.”

Ze gingen verder. Het bos werd dichter. Soms moesten ze stoppen omdat twee kinderen niet dezelfde kant op konden kijken. Dan veranderden ze van plaats, zodat een ander licht voor hun voeten viel. Soms wilde een kind te snel. De lichtdrager achter hem kon het tempo niet volgen en het pad werd donker. Soms keek iemand alleen naar degene voor wie hij licht droeg en vergat het licht te ontvangen dat voor hemzelf scheen. Het bos sloot dan geen straf om hen heen. Het maakte zichtbaar waar verbondenheid was verbroken. Joël begon het te begrijpen. Leiderschap betekende niet dat hij het beste zicht had.

Zijn taak was erop te letten dat ieder kon zien én gezien werd. Dat ieder licht gaf én ontving. Dat niemand zo ver vooropliep dat het licht van de ander hem niet meer bereikte. Na lange tijd kwamen ze bij een brede rivier.

De rivier als weg

Er was geen brug. Aan de overkant zag Joël een open plek. Midden daarop stond een enorme boom. In de bladeren bewogen gezichten.

“De Boom van Gezichten,” zei Tirza.

De kinderen werden opgewonden. Ze liepen naar de oever. De rivier was helder, maar de bodem lag zo diep dat hij niet zichtbaar was. Het water stroomde snel.

“Kunnen we erdoorheen?” vroeg een kind.

Arion stak één poot in het water. De stroming droeg zijn poot zijwaarts.

“Niet afzonderlijk.”

“Kunnen we een brug bouwen?” vroeg Joël.

Elias keek naar het instrument op zijn rug.

“Misschien met geluid.”

Liora's tekeningen waren bij haar achtergebleven. David was ver weg in zijn werkplaats. Maar hun gaven reisden mee. Elias speelde een toon. Boven het water verscheen een dunne gouden lijn. Hij speelde een tweede. De lijn werd breder, maar niet stevig genoeg. De kinderen richtten hun lampen erop. Het licht bleef niet liggen. Het stroomde met het water mee. Sela stapte naar voren.

“De rivier wil niet overspannen worden.”

“Hoe weet je dat?” vroeg Joël.

“Ze draagt onze vormen weg voordat ze vast worden.”

“Wat wil ze dan?”

Sela luisterde.

“Dat we haar beweging ontvangen.”

Joël keek naar de stroming.

“Moeten we ons laten meenemen?”

“Dan drijven we langs de Boom van Gezichten,” zei Tirza.

“Misschien hoeven we niet rechtstreeks over te steken.”

“Maar de boom staat daar.”

“De boom blijft bewegen,” zei Arion.

Joël keek beter. De open plek aan de overkant lag niet meer recht tegenover hen. Terwijl zij praatten, was het hele bos verschoven. Alleen de rivier leek haar eigen richting te behouden.

“Misschien brengt de rivier ons waar we moeten zijn.”

“Niet waar de boom nu staat?” vroeg Tirza.

“Misschien waar hij zal staan wanneer wij aankomen.”

De kinderen aarzelden. Zij waren gekomen om de Boom van Gezichten te vinden. De stroming betekende dat ze hun gekozen route moesten loslaten.

“Hoe blijven we bij elkaar?” vroeg iemand.

Joël keek naar de lampen.

“Door niet je eigen licht vast te houden.”

Hij liet de kinderen in paren staan. Ieder gaf zijn lamp aan degene voor wie zij al had geschenken. Tirza ontving de lichtende steen van een jongen achter haar. Zelf gaf zij haar schelplamp aan een klein meisje.

“Maar dit is mijn lamp,” zei het meisje met de bloem.

“Straks krijg je haar terug,” zei Joël.

“En als zij nat wordt?”

“Dan ontdekken we hoe haar licht in water schijnt.”

De kinderen stapten de rivier in. Het water tilde hen op. Onmiddellijk werden ze meegenomen. Niemand zwom tegen de stroom in. Ze hielden elkaar niet krampachtig vast, maar bleven letten op degene wiens licht zij droegen. Wanneer iemand afdreef, bewoog een andere lamp naar hem toe. De groep rekte uit. Kwam weer samen. Draaide in de stroming. Aven vloog boven hen en wees met gouden lichtbanen waar de rivier zich splitste. Arion zwom aan de buitenzijde. Sela werd bijna één met het water, maar haar herkenbare kleur bleef tussen de kinderen bewegen. Joël droeg Tirza's schelplamp. Tirza hield de kaart.

“Waarom heb ik de kaart?” vroeg ze.

“Omdat ik jouw licht draag.”

“Wat moet ik ermee doen?”

“Zeg wat je ziet.”

De rivier maakte een scherpe bocht. Tirza keek naar de kaart.

“De Boom van Gezichten staat niet meer aan de overkant.”

“Waar dan?”

Ze keek omhoog. De enorme boom bewoog langs de oever. Zijn wortels stapten door het bos. De gezichten in de bladeren draaiden naar de rivier.

“Hij komt naar ons toe!”

De boom bereikte het water. Zijn wortels bogen zich over de stroming. Niet als een vaste brug. Ze daalden tussen de kinderen neer en vormden rustplaatsen. Eén voor één klommen ze uit het water. Ze kwamen niet aan de andere kant uit. Ze bevonden zich op een eiland van levende wortels midden in de rivier. De Boom van Gezichten stond boven hen. Zijn stam was zo breed dat alle kinderen er met uitgestrekte armen niet omheen zouden kunnen staan. In ieder blad verscheen een gezicht. Niet hun eigen spiegelbeeld. De gezichten van degenen voor wie zij licht hadden gedragen. Tirza keek in een blad.

Ze zag het kleine meisje dat haar schelplamp had ontvangen. Niet zoals Tirza haar zag. Ze zag zichzelf door de ogen van het meisje. Geduldig. Soms ernstig. Iemand die deed alsof ze alles wist, maar toch bleef wachten wanneer een ander achterliep.

“Dat ben ik niet helemaal,” zei Tirza.

“Nee,” zei Sela. “Het is wie jij in haar ontmoeting bent geworden.”

Een jongen keek in een ander blad. Hij zag hoe zijn humor een bang kind moed had gegeven. Een meisje ontdekte dat haar rustige aanwezigheid iemand hielp beter te luisteren. Geen enkel blad gaf een volledige identiteit. De boom liet geen definitief antwoord zien op de vraag wie zij waren. Hij toonde wat hun aanwezigheid in een ander tot leven bracht. Joël zocht naar zijn eigen gezicht. Hij vond het niet. Alle bladeren toonden de kinderen.

“Waarom zie ik niets over mezelf?”

De kaart in Tirza's handen lichtte op.

“Misschien omdat u de gids bent.”

“Betekent dat dat niemand mij heeft gezien?”

Een blad boven hem bewoog. Daarin verscheen Elias. Joël zag zichzelf door Elias' ogen. Niet als een kind dat bescherming nodig had. Als iemand die vragen durfde te stellen waar volwassenen te snel een antwoord voor bedachten. Een tweede blad opende zich. Arion. In zijn blik zag Joël iemand die nog moest leren langzaam te lopen, maar die levende wezens ruimte gaf om meer te zijn dan mensen over hen dachten te weten. Een derde blad toonde Sela. Voor haar was Joël de eerste geweest die zei: Je hoeft geen naam te hebben om bij ons te horen. Toen verscheen Aven. Het blad bevatte geen woorden.

Joël zag zichzelf zoals de vogel hem kende: Een open hand. Geen kooi. Geen eigenaar. Een plaats om terug te keren. Joël huilde. Aven landde op zijn schouder.

“Dank je,” fluisterde hij.

De Boom van Gezichten bewoog. Een vrucht daalde aan een lange steel naar Joël toe. De vrucht leek op een lamp, maar binnenin brandde geen vuur. Er zat een klein venster in. Joël keek erdoorheen. Hij zag niet zichzelf. Hij zag degene die op dat moment buiten het licht van de groep dreigde te raken. Een jongen stond aan de rand van het worteleiland. Iedereen was bezig met de bladeren. Niemand merkte dat zijn lamp in de rivier was gevallen. Joël liep naar hem toe.

“Je licht.”

De jongen keek naar het water.

“Ik heb het licht van iemand anders verloren.”

“Van wie?”

“Van Tirza.”

Tirza hoorde haar naam en kwam erbij staan. Ze keek niet boos.

“Mijn schelplamp?”

De jongen knikte.

“Ik wilde haar hoger houden. Toen gleed ze uit mijn handen.”

“Kunnen we haar terugvinden?”

De lampvrucht in Joëls handen werd helder. In het venster verscheen de schelplamp. Ze dreef onder de wortels, gevangen tussen twee stenen. Joël wees. Arion sprong in het water. Even later kwam hij terug met de lamp tussen zijn tanden. Tirza nam haar aan. Er zat een kleine barst in de schelp. Het licht scheen erdoorheen en vormde een nieuw patroon op de grond.

“Ze is mooier,” zei het kleine meisje dat Tirza’s lamp had gedragen.

Tirza gaf de schelp terug aan de jongen.

“Wil jij haar nog een tijdje dragen?”

“Ook na wat er gebeurde?”

“Nu weet je iets over haar wat ik nog niet wist.”

Hij hield de lamp voorzichtig vast. De Boom van Gezichten liet al zijn bladeren ritselen. Op de kaart verscheen een kring van lampen. Iedere lamp scheen voor de volgende. Daaronder stonden woorden: LEIDERSCHAP IS NIET HET LICHT BEZITTEN. HET IS ZORGEN DAT LICHT WORDT GEGEVEN, ONTVANGEN EN DOORGEGEVEN. Joël keek naar Elias.

“Moet ik hier blijven?”

“Wat denk je zelf?”

De kinderen verzamelden zich om hem heen. Ze wilden het bos verder verkennen. Niet langer als twaalf afzonderlijke lichtdragers, maar als een bewegende kring. Tirza gaf de kaart terug aan Joël. Hij nam haar niet onmiddellijk aan.

“Jij hebt haar goed gedragen.”

“Ik wist niet waarheen.”

“Dat hoefde ook niet.”

“Is dat wat een gids doet?”

“Soms.”

Tirza keek naar de andere kinderen.

“Wij hebben nog veel paden te ontdekken.”

Joël glimlachte.

“Dan hebben jullie elkaar nodig.”

Hij nam de kaart aan. Maar de lampvrucht gaf hij aan Tirza.

“Hiermee kun je zien wie buiten het licht raakt.”

“Komt u terug?”

“Ja.”

“Wanneer?”

Joël keek naar Elias.

“Er is hier geen te laat.”

Tirza glimlachte. Ze omhelsden elkaar. De kinderen vormden opnieuw hun lichtkring. Samen liepen ze vanaf het worteleiland het bewegende bos in. De bomen weken voor hen uiteen. Niet omdat één kind de richting kende. Omdat ieder kind aandacht droeg voor het pad van een ander. Joël keek hen na.

“Ik dacht dat ik hier moest blijven.”

“Waarom doe je dat niet?” vroeg Sela.

“Omdat mijn gave niet alleen voor deze kinderen is.”

“Hoe weet je dat?”

Hij keek naar de kaart. Een nieuw teken verscheen. Geen lamp. Een open hand met daarin een vraag.

“Ik denk dat ik moet leren hoe verwondering wordt doorgegeven.”

Elias knikte.

“Dan gaan we verder.”

Op dat moment begon de Boom van Gezichten te bewegen. Zijn wortels tilden het eiland op en droegen het naar een onbekend deel van de rivier. Tussen de bladeren verscheen één gezicht dat geen van hen kende. Een jongeman stond alleen in een grote zaal. Rondom hem hingen duizenden antwoorden. Op iedere vraag die ooit gesteld kon worden,

bestond al een antwoord. Toch keek hij ongelukkig. Joël raakte het blad aan.

“Wie is hij?”

De kaart antwoordde: DE BEWAARDER VAN DE LAATSTE VRAAG.

“Wat is de laatste vraag?” vroeg Elias.

Het beeld veranderde. De jongeman keek recht naar hen. Alsof hij hen door het blad heen kon zien. Toen sprak hij:

“Wat blijft er nog over om te ontdekken wanneer ieder antwoord waar is?”

De Boom van Gezichten zette een volgende stap. Het bewegende bos verdween achter hen. Voor hen verrees een enorme bibliotheek. Niet de bibliotheek van verhalen of herinneringen. Een bibliotheek van volmaakte antwoorden. Alle deuren stonden open. Maar nergens zag Elias een venster.

HOOFDSTUK 15

De bewaarder van de laatste vraag

De bibliotheek had geen muren die Elias kon overzien. Zalen strekten zich achter elkaar uit. Hoge bogen rustten op zuilen van wit gesteente. Tussen de zuilen stonden kasten vol boeken, rollen, kaarten, lichtbollen en voorwerpen waarvoor hij geen naam kende. Iedere deur stond open. Geen enkele opening leidde naar buiten. Er waren geen ramen. Toch was het gebouw niet donker. De antwoorden zelf gaven licht. Sommige boeken straalden warm goud. Andere verspreidden blauw, groen of zilver licht. Boven de kaarten bewogen beelden van sterrenstelsels, landschappen en levende wezens.

“Het is prachtig,” zei Joël.

Zijn stem weerkaatste door de zalen. Onmiddellijk verscheen op een lessenaar een boek. Op de kaft stond: WAAROM SCHOONHEID VREUGDE WEKT Joël liep ernaartoe.

“Ik heb daar niet naar gevraagd.”

“Je zei dat het prachtig was,” antwoordde Elias.

Joël opende het boek. De bladzijden beschreven hoe vorm, kleur, verhouding, herkenning en verrassing met elkaar samenwerkten. Er stond hoe schoonheid niet alleen in een voorwerp lag, maar ook in de ontvankelijkheid van degene die keek. Alles was waar. Joël las enkele regels. Daarna sloot hij het boek.

“Was het antwoord niet goed?” vroeg Sela.

“Jawel.”

“Waarom lees je dan niet verder?”

Joël keek naar de eindeloze zalen.

“Ik wilde alleen zeggen dat het mooi was.”

Een tweede boek verscheen. HET VERSCHIL TUSSEN EEN
UITROEP EN EEN VRAAG Joël deed een stap achteruit.

“Hij denkt dat ik opnieuw iets wil weten.”

Arion liep naar een kast. Boven zijn kop verscheen een kleine rol. DE
COGNITIEVE EN ZINTUIGLIJKE VERMOGENS VAN WOLVEN IN DE
NIEUWE SCHEPPING De wolf bekeek de titel.

“Beledigend.”

“Waarom?” vroeg Elias.

“Omdat het over wolven gaat zonder iets aan een wolf te
vragen.”

De rol ontvouwde zich. Een stem begon de inhoud voor te lezen.
Arion liep weg. De rol volgde hem.

“Hoe laat ik dit stoppen?”

De stem gaf onmiddellijk antwoord:

“De voorlezing eindigt zodra de informatie volledig is
overgedragen, de ontvanger aangeeft voldoende geïnformeerd te
zijn, of een andere presentatievorm kiest.”

“Voldoende.”

De rol rolde zich op en keerde terug naar de kast.

“Handig,” zei Elias.

Boven hem verscheen een boek: DE VOOR- EN NADELEN VAN EEN VOLLEDIG RESPONSIEF KENNISSYSTEEM Elias keek ernaar.

“Ik stelde geen vraag.”

Het boek sloeg zichzelf open.

“Een impliciete informatiebehoefte kan worden afgeleid uit—”

“Voldoende.”

Het boek verdween. Sela bewoog door de zaal. Bij ieder voorwerp veranderden haar kleuren. De bibliotheek probeerde haar te herkennen. Boven haar verschenen titels: WEZENS ZONDER VASTE FYSIEKE VORM DE ONTOLOGIE VAN EEN ONTVANGEN NAAM IDENTITEIT EN VERANDERLIJKHEID DE MOGELIJKE BETEKENISSEN VAN DE NAAM SELA Steeds meer boeken vlogen uit de kasten. Ze cirkelden om haar heen. Sela bleef staan.

“Ze proberen mij te verklaren.”

“Kunnen ze dat?” vroeg Joël.

“Ze bevatten ware dingen.”

“Maar?”

“Ze kennen mij niet.”

Een van de boeken opende zich.

“Definitie: kennen is het beschikken over juiste en voldoende informatie betreffende—”

“Voldoende,” zei Sela.

Het boek sloot. De andere bleven om haar heen zweven.

“Voldoende,” herhaalde ze.

Alle boeken keerden terug. Aven vloog naar het plafond. Daar waren geen lampen. Alleen een groot rond vlak waarin lichtende tekens bewogen. Voor iedere vleugelslag verscheen een beschrijving. Opwaartse beweging. Hoek van de linkervleugel: zevenendertig graden. Doel: verkenning van de bovenruimte. Aven veranderde plotseling van richting. De tekens pasten zich aan. Hij maakte een onverwachte duikvlucht, cirkelde om een zuil en landde achterstevoren op Arions rug. Een nieuw antwoord verscheen: Speels gedrag met een sociaal-verkennende functie. Arion keek omhoog.

“Zelfs plezier wordt hier uitgelegd voordat iemand erom kan lachen.”

Joël lachte. Boven hem verscheen een tekst: LACHEN ALS REACTIE OP INCONGRUENTIE EN HERKENNING Hij lachte nog harder. Een tweede tekst begon het verschil tussen beide lachreacties uiteen te zetten.

“Voldoende!” riep hij.

De zaal werd stil. Aan het einde van de ruimte verscheen de jongeman uit de Boom van Gezichten. Hij droeg een donker gewaad met zilveren tekens. In zijn handen hield hij een boek zonder titel. Zijn gezicht was jong, maar zijn ogen leken al ontelbare antwoorden te hebben gelezen.

“Jullie verstoren de ordening,” zei hij.

“Sorry,” antwoordde Joël.

“Waarom verontschuldigt je je?”

Joël wachtte. Geen boek verscheen.

“Het was geen verzoek om informatie,” zei de jongeman. “Ik vraag waarom je meent verantwoordelijk te zijn voor de verstering.”

“Omdat wij hier binnenkwamen.”

“De deuren staan open.”

“Omdat we hardop spraken.”

“De bibliotheek is gemaakt om te antwoorden.”

“Omdat wij niet alle antwoorden willen horen.”

De jongeman keek hem aandachtig aan.

“Dat is inderdaad ongebruikelijk.”

Antwoorden zonder uitzicht

“Bent u de bewaarder?”

“Ja.”

“Hoe heet u?”

“Mika.”

Joël wees naar het boek in zijn handen.

“Is dat de laatste vraag?”

Mika hield het boek steviger vast.

“Ja.”

“Wat staat erin?”

“Een vraag.”

“Welke?”

“Als ik haar uitspreek, zal de bibliotheek proberen te antwoorden.”

“Dat is toch waarvoor een bibliotheek is?”

“Niet iedere vraag wil onmiddellijk worden opgelost.”

Joël glimlachte.

“Dat begrijp ik.”

Mika keek verrast.

“De anderen begrepen het niet.”

“Welke anderen?”

“Bezoekers. Geleerden. Engelen. Ontdekkingsreizigers. Iedereen vroeg mij waarom ik het boek gesloten hield.”

“Wat zei u?”

“Dat de vraag nog leeft.”

“En toen?”

“Toen legden ze uit dat een vraag geen levend wezen is.”

Er verscheen een boek op een lessenaar: DE FILOSOFISCHE
METAFOOR VAN DE LEVENDE VRAAG Mika wierp er één blik op.

“Voldoende.”

Het boek verdween. Elias kwam dichterbij.

“Waarom bestaat deze bibliotheek?”

“Om ware antwoorden te bewaren.”

“Wie heeft haar gebouwd?”

“Zij is gegroeid uit het verlangen niets van Gods waarheid
verloren te laten gaan.”

“Dat klinkt goed.”

“Dat is het ook.”

“Wanneer werd ze een probleem?”

Mika keek naar de raamloze wanden.

“Toen wij dachten dat waarheid alleen veilig was wanneer iedere
vraag zo snel mogelijk een antwoord kreeg.”

Sela raakte een van de zuilen aan.

“Waarom heeft de bibliotheek geen ramen?”

“Een raam is een opening naar iets wat niet door het gebouw
wordt beheerst.”

“En deuren?”

“Die laten bezoekers binnen.”

“Maar niets onbekends.”

“Niets waarvoor nog geen categorie bestaat,” zei Mika.

Joël keek naar het boek zonder titel.

“Waar vond u de laatste vraag?”

“Zij vond mij.”

“Hoe?”

“Ik werkte in de Zaal van Oorsprongen. Daar worden antwoorden bewaard op vragen als: waar komt dit vandaan, waardoor is dat ontstaan, wat was het eerste begin van een bepaalde vorm?”

“En toen?”

“Ik vond een lege plaats.”

“Een ontbrekend boek?”

“Dat dacht ik.”

Mika opende het boek een klein stukje. De bladzijden gaven geen licht.

“Ik vroeg welk antwoord daar hoorde. De bibliotheek toonde duizenden mogelijkheden. Geen ervan paste.”

“Waarom niet?”

“Omdat de lege plaats geen antwoord miste.”

“Wat dan wel?”

“Een uitzicht.”

Sela keek naar de gesloten wanden.

“Een raam.”

Mika knikte.

“Ik begon te vermoeden dat de bibliotheek alles kon vertellen over wat zij al had ontvangen, maar niet kon uitkijken naar wat God nog zichtbaar wilde maken.”

“Daarom schreef u de vraag op?”

“Ik heb haar niet geschreven. Toen ik mijn hand in de lege plaats legde, verscheen dit boek.”

“En de vraag?”

Mika keek naar Elias.

“Jullie hebben haar in de Boom van Gezichten gehoord.”

Elias herhaalde haar:

“Wat blijft er nog over om te ontdekken wanneer ieder antwoord waar is?”

De bibliotheek reageerde. Duizenden boeken vlogen uit de kasten. Rollen ontrolden zich. Kaarten gingen open. Stemmen spraken tegelijk:

“Er blijven nieuwe toepassingen van bestaande kennis over.”

“Er blijven combinaties van reeds bekende waarheden over.”

“Er blijven ervaringsmatige vormen van bekende feiten over.”

“Er blijven perspectieven die nog niet systematisch zijn vastgelegd.”

De antwoorden werden sneller. Lichter. Overweldigender. Mika sloeg het boek dicht.

“Voldoende!”

De boeken stopten. Enkele vielen op de grond. Andere bleven open in de lucht hangen. De bibliotheek had geantwoord. Maar de vraag leefde nog.

“De antwoorden zijn niet verkeerd,” zei Elias.

“Nee.”

“Wat ontbreekt er?”

Mika keek naar het boek.

“Verwondering.”

Joël kwam naast hem staan.

“Verwondering is toch ook een reactie op iets wat je weet?”

“Gedeeltelijk.”

“Wat nog meer?”

“De erkenning dat de werkelijkheid groter is dan je begrip ervan.”

Een boek begon uit de kast te bewegen. Mika stak waarschuwend één vinger op. Het boek bleef staan. Joël keek naar de dichte wand aan het einde van de zaal.

“Dan maken we een raam.”

Liora was er niet meer om het te ontwerpen. David niet om het kozijn te bouwen. Toch droegen hun gaven nog altijd mee. Elias nam Liora's rol tekeningen. Hij rolde haar open op de vloer. Het papier bleef leeg.

“Wat moeten we tekenen?” vroeg hij.

“Geen raam,” zei Sela.

“Waarom niet?”

“Dan bepalen we al welke vorm het uitzicht krijgt.”

“Wat dan wel?”

“De mogelijkheid dat iets van buiten ons bereikt.”

Elias legde de rol tegen de wand. Er gebeurde niets. Joël hield de kaart ernaast. Ook daarop verscheen geen teken.

“Misschien kan de bibliotheek geen opening maken waarvoor zij geen antwoord heeft,” zei Mika.

“Dan moeten wij iets doen wat zij niet kan,” zei Joël.

“Wat kan deze plaats niet?”

Joël dacht aan alle boeken die verschenen zodra iemand iets zei.

“Een vraag laten staan.”

Hij ging voor de wand zitten.

“Wat doe je?” vroeg Elias.

“Ik stel een vraag.”

“Welke?”

Joël keek naar de witte steen.

“Wat wilt U ons laten zien wat wij nog niet kunnen vragen?”

De bibliotheek wachtte. Geen boek verscheen. Geen rol. Geen stem. De vraag had geen herkenbare categorie. Elias ging naast Joël zitten. Sela nam plaats aan zijn andere zijde. Arion ging liggen. Aven landde op de kaart. Mika bleef eerst staan. Daarna ging ook hij zitten. Ze wachtten. Niet op een antwoord dat reeds ergens op een plank lag. Op Iemand. De stilte duurde lang genoeg om geen techniek te zijn.

Het eerste raam

Elias merkte hoe sterk zijn verlangen naar een antwoord was. Niet alleen uit nieuwsgierigheid. Een antwoord zou bevestigen dat ze het juiste deden. Maar misschien was zelfs dat een manier om de ontmoeting te beheersen. Hij liet het verlangen niet verdwijnen. Hij legde het open.

“Wij weten niet wat we moeten verwachten,” zei hij.

De wand bleef gesloten.

“Wij weten niet eens of er iets zal verschijnen,” zei Mika.

Niets veranderde. Sela raakte de steen aan.

“Maar wij zijn beschikbaar.”

Een zachte wind trok door de zaal. Niet vanuit een zichtbare opening. De bladzijden van duizenden boeken begonnen te bewegen. Niet snel. Alsof de bibliotheek voor het eerst ademhaalde. De wind droeg een geur mee. Regen op onbekende aarde. Joël stond op.

“Buiten regent het.”

Mika sloot zijn ogen.

“De bibliotheek heeft nooit buiten gehad.”

Er verscheen een dunne lijn in de wand. Geen barst. Een horizon. De lijn werd breder. Blauw licht stroomde naar binnen. De stenen verdwenen niet. Ze veranderden in een groot raam. Daarachter lag geen vast landschap. Elias zag een wereld die nog niet bestond. Daarna een herinnering die nog niemand had beleefd. Een kleur waarvoor Sela nog geen vorm had gevonden. Een dier dat Aven verbaasd deed fluiten. Een tuin die Nahla ooit zou helpen groeien. Een ontmoetingsplaats waarvoor Liora nog geen vraag had getekend. Een lied dat Samir nog niet kon horen. Een verhaal waarop Mei samen met een onbekende zou wachten.

Het raam toonde geen informatie over deze dingen. Alleen de werkelijkheid dat er meer was. Mika kwam langzaam overeind.

“Dit kan niet in één boek.”

“Nee,” zei Joël.

“Ook niet in alle boeken.”

“Nee.”

“Is de bibliotheek dan onvolledig?”

Joël keek naar de eindeloze kasten.

“Misschien is zij compleet als bibliotheek.”

“Maar niet als de hele werkelijkheid.”

“Precies.”

Mika liep naar het raam. Hij stak zijn hand naar buiten. Regendruppels vielen op zijn huid. Onmiddellijk verscheen achter hem een boek: DE FYSISCHE, SYMBOLISCHE EN ERVARINGSMATIGE BETEKENIS VAN REGEN Mika keek ernaar.

“Later,” zei hij.

Het boek bleef liggen. Voor het eerst had een antwoord moeten wachten. Mika begon te lachen. Geen tekst verscheen om zijn lach te verklaren. De bibliotheek had geleerd stil te zijn. De verandering verspreidde zich door de zalen. Overal verschenen ramen. Niet allemaal even groot. Sommige waren smalle openingen waardoor slechts één ster zichtbaar werd. Andere boden uitzicht op oceanen, steden of onbekende hemelen. Tussen de kasten kwamen lege planken. Niet voor ontbrekende kennis. Als erkenning dat Gods werkelijkheid nooit volledig in antwoorden kon worden opgeslagen.

Op de kaart verscheen een open boek met daarboven een horizon. Daaronder stonden woorden: WAARHEID SLUIT DE VRAAG NIET ALTIJD.

SOMS MAAKT WAARHEID DE VRAAG GROTER. Mika legde het boek van de laatste vraag op een lessenaar bij het grootste raam. Ditmaal opende hij het volledig. Op de eerste bladzijde stond de vraag. Alle volgende bladzijden waren leeg. Joël keek hem vragend aan.

“Moet er niets in worden geschreven?”

“Jawel.”

“Antwoorden?”

“Ontdekkingen. Nieuwe vragen. Ontmoetingen. Dingen waarvoor we nog geen woorden hebben.”

“Dan wordt het boek nooit af.”

Mika glimlachte.

“Dat is de bedoeling.”

Hij gaf Joël een klein, leeg boekje. Op de kaft stond geen titel.

“Waarvoor is dit?”

“Voor vragen die je niet te snel wilt verliezen.”

Joël sloeg de eerste bladzijde open. Hij schreef niet. Hij keek naar het raam.

“Mag ik ook iets tekenen?”

“Alles wat helpt om aandachtig te blijven.”

Joël tekende de omtrek van de Boom van Gezichten. Onder de boom maakte hij twaalf kleine lampen en één vrucht met een venster.

“Blijft u hier?” vroeg hij.

Mika keek naar de vele bezoekers die de nieuwe ramen ontdekten. Sommigen lazen nog steeds. Anderen wisselden een boek af met een blik naar buiten. Enkelen stonden eenvoudig in verwondering bij een uitzicht dat nog geen beschrijving had.

“Ik blijf bewaarder.”

“Van de antwoorden?”

“Ook.”

“En van de laatste vraag?”

Mika keek naar het geopende boek.

“Vooral van de ruimte waarin zij mag blijven leven.”

Joël omhelsde hem. Daarna liepen de reizigers door de bibliotheek naar het grootste raam. Het bevond zich niet op de begane grond. Toch was er aan de andere kant een pad. De bibliotheek hoefde niet uit te leggen hoe dat mogelijk was. Ze stapten door de opening. Buiten lag een uitgestrekte vlakte onder een hemel vol langzaam bewegende sterren. Het gras was donker en zacht. In de verte stond één huis. Uit de schoorsteen kwam rook. Achter de ramen brandde warm licht. Voor het huis zat een oude vrouw op een bank. Naast haar stond een lege plaats. Ze keek naar de horizon alsof ze hen al lange tijd verwachtte.

Joël keek op de kaart. Er verscheen geen naam. Geen opdracht. Geen vraag.

“Wat moeten we daar doen?” vroeg hij.

De kaart bleef leeg. Elias glimlachte.

“Misschien hoeven we dat nog niet te weten.”

Ze liepen naar het huis. Halverwege kwam de oude vrouw overeind. Ze leunde niet op een stok en haar lichaam was sterk, maar haar beweging droeg de rust van iemand die veel tijd had leren ontvangen. Toen ze dichterbij kwamen, herkende Elias haar. Niet uit zijn eigen leven. Uit de duizenden herinneringen in Mei's tuin. Dit was de vrouw die altijd aan de rand van de verhalen had gezeten. In iedere herinnering was zij

aanwezig geweest. Nooit in het middelpunt. Altijd luisterend. De vrouw keek naar Sela. Toen naar Joël. Ten slotte naar Elias.

“Jullie zijn later dan ik verwachtte,” zei ze.

Joël wilde uitleggen dat er hier geen te laat bestond. Maar de vrouw begon te lachen.

“Dat was een grap.”

Arion ging voor haar zitten.

“Ik vond hem goed.”

“Dank je.”

“Dat was wel een compliment.”

De vrouw wees naar de bank.

“Wie van jullie wil naast mij zitten?”

Er was maar plaats voor één. Elias keek naar Joël. Joël naar Sela. Sela naar Arion. Aven vloog rechtstreeks naar de lege plek en ging zitten. De oude vrouw knikte goedkeurend.

“De vogel heeft het begrepen.”

“Wat?” vroeg Joël.

“Dat een uitnodiging niet altijd een raadsel is.”

Ze opende de deur van haar huis. Binnen stond een tafel met brood, vruchten en zes bekers. Precies genoeg voor hen.

“Wie bent u?” vroeg Elias.

De vrouw keek hem aan.

“Dat is de verkeerde eerste vraag.”

“Welke vraag moet ik stellen?”

“Of je binnenkomt.”

Elias glimlachte.

“Graag.”

Ze gingen het huis binnen. Pas toen iedereen aan tafel zat, sprak de vrouw opnieuw.

“Mijn naam is Hanna.”

“Waarom hebt u ons verwacht?” vroeg Joël.

“Omdat ieder groot avontuur op een bepaald moment iemand nodig heeft die vraagt of de reizigers al gegeten hebben.”

Ze brak het brood. De geur vulde het huis. Plotseling beseft Elias dat hij sinds het begin van de reis veel had ontvangen, maar zelden had stilgestaan om eenvoudig te genieten. Geen opdracht. Geen probleem. Geen wereld die op hen wachtte. Alleen een maaltijd. Hanna gaf het brood door.

“Julie hebben geleerd over namen, herinneringen, gastvrijheid, groei, muziek, waarheid en leiderschap.”

“Hoe weet u dat?” vroeg Joël.

“De verhalen reizen sneller dan reizigers.”

“Moeten wij u vertellen wat er gebeurd is?”

“Als jullie willen.”

“En als we alleen willen eten?”

“Dan eten we.”

Ze aten. Niemand vroeg wat daarna kwam. De kaart bleef leeg. Voor het eerst voelde dat niet als een ontbrekende aanwijzing. Het voelde als rust. Na de maaltijd keek Hanna naar Elias.

“En nu de tweede vraag.”

“Welke?”

“Kun jij ergens blijven zonder dat die plaats jouw opdracht wordt?”

Elias keek om zich heen. Het warme huis. De eenvoudige tafel. De mensen en dieren met wie hij had gereisd.

“Ik weet het niet.”

“Dan blijven jullie vannacht.”

“Bestaat hier nacht?”

Hanna wees naar de ramen. Buiten begonnen de sterren één voor één helderder te worden.

“Hier wel.”

“Waarom?”

“Omdat licht soms pas als geschenk wordt gezien wanneer je niet probeert alles voortdurend zichtbaar te houden.”

Ze bracht hen naar kamers. Elias ging bij het raam zitten. In de verte stond de bibliotheek met haar nieuwe openingen. Overal straalde licht naar buiten. Joël kwam naast hem staan.

“Denk je dat dit onze volgende opdracht is?”

“Slapen?”

“Blijven.”

Elias dacht aan Hanna's vraag. Kon hij ergens zijn zonder onmiddellijk te zoeken naar wat hij er moest doen? Hij legde de kaart op tafel. Het oppervlak bleef leeg. Toen verscheen heel langzaam één woord: RUST. Maar onder het woord ontstond een tweede regel: NIET ALS ONDERBREKING VAN DE REIS.

ALS DE PLAATS WAAR DE REIS JOU MAG INHALEN. Elias ging liggen. Voor het eerst sinds de stilte in het grote lied sloot hij zijn ogen zonder naar de volgende horizon te kijken. En in de nacht droomde hij niet over wat nog moest komen. Hij droomde over alles wat reeds ontvangen was.

HOOFDSTUK 16

De dag zonder opdracht

Elias werd wakker van het geluid van regen. Niet de harde regen die tegen ramen sloeg. Een zachte regen. Druppels gleden langs het glas en trokken kronkelende wegen door het licht van de sterren. De nacht was nog niet voorbij. Toch voelde Elias zich volledig uitgerust. Hij bleef liggen. Op aarde zou hij onmiddellijk hebben gevraagd hoe laat het was. Hij zou hebben berekend hoeveel uren hij had geslapen, wat er die dag moest gebeuren en of hij ergens te laat voor dreigde te komen. Hier was geen klok. Geen afspraak. Geen taak. Alleen regen. Hij luisterde.

Eén druppel volgde een bijna rechte weg naar beneden. Een andere bleef halverwege aan het glas hangen. Twee kleine druppels raakten elkaar en werden samen groot genoeg om verder te stromen. Elias glimlachte. Zelfs regen vertelde over ontmoeting. Onmiddellijk wilde hij die gedachte onthouden. Misschien moest hij haar opschrijven. Misschien hoorde zij bij de betekenis van deze plaats. Misschien zou de kaart— Hij stopte. Hanna had gevraagd: Kun jij ergens blijven zonder dat die plaats jouw opdracht wordt? Blijkbaar was zelfs rust bij Elias snel een onderwerp voor onderzoek. Hij ging rechtop zitten.

De kaart lag op de tafel. Het woord RUST was verdwenen. Het oppervlak was leeg. Elias liep ernaartoe. Hij raakte haar niet aan.

“Goed,” zei hij. “Vandaag hoef je mij niets te vertellen.”

De kaart bleef stil. Hij waste zich en ging de gang op. Uit de keuken kwam de geur van brood. Hanna stond bij een groot werkblad en kneedde deeg. Haar handen bewogen langzaam en krachtig. Ze keek niet op.

“Goedemorgen.”

“Goedemorgen.”

“Heb je geslapen?”

“Ja.”

“Mooi.”

Elias wachtte. Hanna kneedde verder.

“Vraagt u niet wat ik heb gedroomd?”

“Nee.”

“Waarom niet?”

“Omdat je het vanzelf vertelt wanneer het gedeeld wil worden.”

“Misschien wil ik dat u ernaar vraagt.”

Hanna keek hem nu wel aan.

“Wat heb je gedroomd?”

Elias lachte.

“Nu klinkt het alsof u het alleen vraagt omdat ik erom vroeg.”

“Dat klopt.”

“Is dat niet minder oprecht?”

“Waarom? Je liet mij weten wat je nodig had. Ik geef daar graag antwoord op.”

Elias ging aan de tafel zitten.

“Bent u altijd zo eenvoudig?”

“Nee. Soms maak ik dingen veel te ingewikkeld.”

“Wanneer?”

“Wanneer iemand een eenvoudige vraag probeert te veranderen in een geestelijk raadsel.”

Elias vermoedde dat ze hem plaagde. Hij begon haar aardig te vinden.

“Waar zijn de anderen?”

“Joël is buiten.”

“In de regen?”

“Hij wilde weten waar de nachtvlinders schuilen.”

“En Sela?”

“Bij hem.”

“Arion?”

“Op de bank.”

“Buiten?”

“Ja.”

“Waarom?”

“Honden mogen niet in de slaapkamers.”

Vanuit de aangrenzende kamer klonk een verontwaardigde stem:

“Ik ben geen hond.”

Hanna glimlachte.

“Dat weet ik.”

Arion kwam de keuken binnen. Zijn zilveren vacht was aan één kant platgedrukt.

“De bank is te klein.”

“Je bent te groot,” zei Hanna.

“De verhouding is verkeerd.”

“Dat klinkt als iets wat Liora zou zeggen.”

“Liora zou een betere bank maken.”

“Dan moet je haar uitnodigen.”

Arion ging bij het vuur liggen. Elias keek naar Hanna's handen.

“Waar hebt u leren bakken?”

“Op aarde.”

“Waar leefde u?”

“Op veel plaatsen.”

“Wanneer?”

“Ook in verschillende tijden.”

Elias fronste.

“Hoe kan één mens in verschillende tijden op aarde hebben geleefd?”

Hanna strooide meel over het deeg.

“Ik zei niet dat ik in verschillende eeuwen leefde. Ik zei dat ik in verschillende tijden leefde.”

“Wat is het verschil?”

“Een mens kan in de tijd van zorgen leven, zelfs wanneer de kalender een gewone dinsdag aangeeft. Hij kan in de tijd van wachten leven. Van rouw. Van hoop. Van thuiskomst.”

Ze vormde het deeg tot een rond brood.

“Ik heb lang in de tijd van wachten geleefd.”

“Waarop wachtte u?”

“Op mensen.”

“Wie?”

“Mijn man, toen hij op reis was. Mijn kinderen, toen zij ouder werden en hun eigen wegen gingen. Vrienden die beloofden terug te komen. Een oorlog die moest eindigen. Een brief. Een genezing die op aarde niet kwam.”

Hanna legde het brood onder een doek.

“Later wachtte ik op de dood.”

“Was u bang?”

“Soms.”

“En toen u hier kwam?”

Wachten zonder haast

“Toen ontdekte ik dat God al die tijd niet alleen aan het einde van mijn wachten stond. Hij had met mij gewacht.”

Elias keek naar het bedekte brood.

“Wachten lijkt hier anders.”

“Dat is het ook.”

“Omdat er niets slechts kan gebeuren?”

“Gedeeltelijk.”

“Wat nog meer?”

Hanna ging tegenover hem zitten.

“Omdat wachten hier niet betekent dat je leven nog niet kan beginnen.”

De voordeur ging open. Joël kwam binnen met nat haar en modder op zijn knieën. Aven zat op zijn hoofd. Sela volgde hem. Haar kleur droeg kleine lichtende regendruppels.

“We hebben ze gevonden,” zei Joël.

“Wie?” vroeg Elias.

“De nachtvlinders.”

“Waar schuilden ze?”

“Nergens.”

Joël hield zijn handen open. Daarin zat een klein donker insect. De vleugels leken zwart, maar toen het dier ze opende, verscheen er een sterrenhemel.

“Ze drinken de regen.”

De vlinder vloog op en landde op Sela's witte bloem. Sela glimlachte.

“Hij noemt mij niet Sela.”

“Hoe noemt hij je dan?” vroeg Elias.

“Met geur.”

“Welke geur?”

Sela kwam dichterbij. Elias rook de aarde van de levende tuin, regen in het bos en iets fris wat hij niet kende.

“Is dat je naam in zijn taal?”

“Misschien de manier waarop hij mij herkent.”

Joël zette Aven op een stoel en keek naar het deeg.

“Is het brood al klaar?”

“Nee,” zei Hanna.

“Hoelang duurt het?”

“Tot het gerezen is.”

“Kunnen we het sneller laten gaan?”

“Waarschijnlijk.”

“Waarom doen we dat niet?”

“Omdat het brood niet hoeft te wachten zoals jij wacht. Het is bezig brood te worden.”

Joël tilde de doek een stukje op. Hanna tikte zacht tegen zijn hand.

“Laat het met rust.”

“Maar ik wil alleen kijken.”

“Je hebt drie ademhalingen geleden ook gekeken.”

“Toen was het kleiner.”

“Dat is meestal wat rijzen betekent.”

Sela ging naast het brood zitten.

“Het groeit doordat niemand het aanraakt.”

“Niet alleen daardoor,” zei Hanna. “Maar onze bijdrage bestaat nu uit ruimte laten.”

Elias dacht aan de vele plaatsen die zij hadden bezocht. Bijna overal hadden zij iets moeten loslaten: Controle. Volmaaktheid. De behoefte één waarheid als het hele verhaal te behandelen. De drang ieder antwoord onmiddellijk te ontvangen. Misschien was rust niet nietsdoen. Misschien was het erkennen dat Gods leven doorging zonder voortdurend door hen bestuurd te worden.

“Wat gaan we vandaag doen?” vroeg Joël.

“Ontbijten,” zei Hanna.

“En daarna?”

“Dat zien we daarna.”

“Maar wat is onze opdracht?”

“Jullie hebben vandaag geen opdracht.”

Joël keek naar Elias.

“Kan dat?”

“Blijkbaar.”

Arion opende één oog.

“Je kunt altijd slapen.”

“Ik heb al geslapen.”

“Dan heb je onvoldoende geoefend.”

Na het ontbijt liep Elias naar buiten. De regen was opgehouden. Boven de vlakke verscheen een zacht ochtendlicht. Niet afkomstig van een zon. Het steeg uit het gras, de bomen en de verre bergen op. Hij

verwachtte dat de kaart hem zou roepen. Ze bleef in zijn kamer. Elias liep zonder haar. Aanvankelijk bleef hij dicht bij het huis. Daarna volgde hij een smal pad tussen het gras. Er was geen teken dat het pad naar een belangrijke plaats leidde. Dat voelde vreemd. Hij was gewend geraakt aan wegen die verschenen als antwoord op een roeping. Lichtpaden. Vragenpaden. Rivieren. Kaarten.

Dit was alleen een spoor door het gras. Misschien door Hanna gemaakt. Misschien door dieren. Misschien had het geen doel. Na enige tijd bereikte Elias een kleine heuvel. Bovenop stond een boom. De stam was laag en breed. De takken groeiden bijna tot op de grond. Elias ging eronder zitten. Hij keek naar de vlakte. Er gebeurde niets. Geen stem. Geen teken. Geen nieuwe wereld. Hij wachtte. Niet aandachtig. Niet met de verwachting dat de stilte een boodschap zou onthullen. Hij was er eenvoudig. Langzaam merkte hij dingen op die hij anders voorbijging. Een insect dat over zijn schoen liep.

Gras dat verschillende tinten groen droeg. Een verre vogelroep die niet aan Aven toebehoorde. De warmte van de aarde onder zijn hand. Na enige tijd kwam Jezus naast hem zitten. Elias schrok niet. Het voelde alsof Christus er al was voordat hij Hem zag.

“Goedemorgen,” zei Jezus.

“Bestaat hier eigenlijk ochtend?”

Jezus lachte. Elias herkende het gesprek. Hun reis was met diezelfde vraag begonnen.

“Niet echt,” antwoordde Jezus.

“Dan zeg ik het omdat ik nog steeds geen beter woord ken.”

“Dat is nog altijd voldoende.”

Ze keken samen over de vlakte. Elias wachtte op een opdracht. Jezus gaf er geen.

“Bent U gekomen om mij iets te vertellen?”

“Misschien kwam Ik om bij je te zitten.”

“Alleen dat?”

“Is dat te weinig?”

Elias keek naar Zijn handen. De littekens waren zichtbaar.

“U bent altijd bij ons.”

“Ja.”

“Waarom voelt Uw zichtbare aanwezigheid dan anders?”

“Omdat jullie geschapen zijn voor ontmoeting. Niet alleen voor het idee dat Ik aanwezig ben.”

“Hebben we daarom lichamelijke nabijheid nodig?”

“Jullie zijn geen gedachten, Elias.”

Jezus plukte een lange grasspriet.

“De Vader heeft jullie niet verlost om uiteindelijk alleen als bewustzijn of herinnering te bestaan. Jullie kijken, luisteren, lopen, eten, aanraken en worden aangeraakt.”

“Daarom bleef U na de opstanding een lichaam houden.”

“Ja.”

Elias dacht aan het brood in Hanna's huis. Aan Arions voetstappen. Aan de lampen van de kinderen.

“Is rust ook lichamelijk?”

“Alles wat werkelijk menselijk is, raakt het lichaam.”

“Maar hier worden we niet moe.”

“Nee.”

“Waarom zouden we dan rust nodig hebben?”

Jezus keek naar hem.

“Omdat rust niet alleen herstel van vermoeidheid is.”

“Wat dan nog meer?”

“Genieten zonder iets te hoeven toevoegen.”

De woorden kwamen dieper binnen dan Elias verwachtte.

Genieten zonder toe te voegen

“Is scheppen dan niet goed?”

“Zeer goed.”

“Dienen?”

“Ook.”

“Ontdekken?”

Jezus glimlachte.

“Je kent Mijn antwoord.”

“Waarom vind ik het dan moeilijk om niets toe te voegen?”

“Omdat je liefde soms nog verwacht met nut.”

Elias keek naar zijn handen. Op aarde had hij vaak geprobeerd iets te betekenen. Voor zijn ouders. Voor vrienden. Voor God. Zelfs in de nieuwe schepping was dat verlangen niet verdwenen. Het was gezuiverd, maar nog niet volledig begrepen.

“Ben ik even geliefd wanneer ik niets doe?”

“Je was geliefd voordat je iets kon doen.”

“Dat weet ik.”

“Weten en ontvangen zijn niet altijd dezelfde beweging.”

Elias keek naar Jezus.

“Hoe ontvang ik het dan?”

Christus wees naar de vlakte.

“Geniet.”

“Dat klinkt te eenvoudig.”

“Daarom vinden veel mensen het moeilijk.”

Een groep kleine dieren verscheen in het gras. Ze leken op hazen, maar hadden lange, gekleurde veren langs hun rug. Ze sprongen over elkaar heen en verdwenen daarna achter de heuvel. Elias lachte. Geen verklaring verscheen. Geen kaart benoemde hun soort. Hij wist niet waarom ze veren hadden. Dat hoefde niet.

“Moet ik niet weten hoe ze heten?” vroeg hij.

“Wil je het weten?”

“Ja.”

“Dan kun je het hun later vragen.”

“En nu?”

“Nu heb je hen gezien.”

Ze bleven zitten. De stilte tussen hen hoefde niet gevuld te worden. Na enige tijd vroeg Elias:

“Heb ik de reis goed gedragen?”

Jezus keek hem aan.

“Wil je werkelijk een beoordeling?”

Elias dacht na.

“Misschien wil ik horen dat U tevreden bent.”

“Ik ben blij met je.”

Het antwoord kwam zonder opsomming van prestaties. Geen reden. Geen voorwaarde. Alleen vreugde. Elias sloot zijn ogen. Hij liet de woorden binnenkomen. Niet als beloning na een voltooide opdracht. Als werkelijkheid. Toen hij zijn ogen opende, stond de boom in bloei. Niet doordat Elias iets had gedaan. Niet als bevestiging dat hij de juiste les had geleerd. Het was eenvoudig het moment waarop de boom bloeide. En Elias mocht erbij zijn. Jezus stond op.

“Gaat U weg?”

“Ik ga naar Hanna’s huis.”

“Waarom?”

“Het brood is bijna klaar.”

Samen liepen ze terug. Joël, Sela, Arion en Aven zaten al rond de tafel. Hanna haalde het brood uit de oven. Toen ze Jezus zag, knikte ze alsof Hij een verwachte gast was.

“U bent precies op tijd.”

“Dat hoor Ik graag.”

“Wilt U het brood breken?”

Jezus nam plaats. Hij hield het brood in Zijn handen. Voor één ogenblik zag Elias een andere tafel. Een bovenzaal op aarde. Vrienden die nog niet begrepen wat er zou gebeuren. Brood. Een beker. Een lichaam dat gegeven werd. Daarna zag hij een maaltijd aan een meer. Vuur. Vis. Discipelen die opnieuw werden ontvangen. Toen de grote tafel in de nieuwe schepping. Mensen uit alle volken. Christus in hun midden. Jezus brak het brood.

“Dank U, Vader,” zei Hij, “voor wat ontvangen wordt zonder verdiend te zijn, voor wat groeit zonder door ons beheerst te worden en voor de vreugde die geen andere reden nodig heeft dan Uw goedheid.”

Hij deelde het brood uit. Het smaakte anders dan het brood van de vorige avond. Niet beter. Nieuw. Hanna keek naar Elias.

“Kun je het eten zonder er een betekenis aan te geven?”

Elias nam nog een hap.

“Ik kan het proberen.”

“Ook dat klinkt als werk.”

Hij lachte.

“Het is heerlijk.”

“Dat is voorlopig genoeg.”

Na de maaltijd verscheen de kaart op tafel. Niemand had haar gehaald. Het oppervlak was niet langer leeg. Alle plaatsen van hun reis werden zichtbaar. De werkplaats van David. De levende tuin van Nahla en Seren. De geopende muziekwereld van Samir en Caelia. De Tuin van Gedeelde Herinnering waar Mei luisterde. De Tafel Tussen de Oevers waar Liora met beide volken bouwde. Het bewegende bos met Tirza en de lichtdragers. Mika's bibliotheek vol ramen. Alle vrienden waren bezig. Niet gehaast. Niet omdat hun waarde ervan afhing. Hun werk stroomde uit ontvangen vreugde.

Gouden lijnen liepen vanaf iedere plaats naar de kaart. De lijnen kwamen samen. Niet bij Elias. Niet bij een troon. Bij het eenvoudige brood in het midden van Hanna's tafel. Jezus legde Zijn hand ernaast.

“Nu is de reis jullie ingehaald.”

“Wat betekent dat?” vroeg Joël.

“Dat jullie niet alleen zien waar iedereen gebleven is. Jullie ontvangen wat door hun roeping is ontstaan.”

De kaart opende zich. Geen papier. Geen lichtvlak. Zij werd een ruimte waarin de gaven van alle reisgenoten samenkwamen. David had een voorwerp gemaakt. Een houten kom, breed en laag. Nahla had er zaden in gelegd. Samir had een melodie rond de rand aangebracht. Mei had tussen de nerven gouden herinneringsdraden geweven. Liora had een standaard ontworpen waarop de kom kon rusten zonder vastgezet te

worden. Tirza en de kinderen hadden kleine lampen rondom de kom geplaatst. Mika had één lege bladzijde onder de standaard gelegd. In de houten kom groeide iets. Een klein punt van licht. Sela keek ernaar.

“Is dat een ster?”

“Niet alleen,” zei Jezus.

“Een zaad?”

“Ook.”

“Een lied?”

“Ja.”

Joël boog zich eroverheen.

“Is dit het lied dat nog niet gezongen is?”

Jezus keek naar hem.

“Het is de plaats waar het kan beginnen.”

Elias voelde verwachting. Niet de onrustige verwachting die onmiddellijk wilde vertrekken. Een rustige bereidheid.

“Waarvoor is het bestemd?” vroeg hij.

De wanden van Hanna's huis werden doorzichtig. Buiten verscheen een donkere hemel. Daarin bevond zich een gebied zonder sterren. Geen kwade duisternis. Geen leegte die om herstel vroeg. Een nog ongeopende ruimte in de schepping.

“Voor die plaats?” vroeg Joël.

Jezus knikte.

“Moeten wij erheen?”

“Ja.”

“Vandaag?”

Hanna legde een doek over de rest van het brood.

“Na de afwas.”

Joël keek verbaasd.

“De nieuwe schepping kan wachten?”

Hanna gaf hem een schaal.

“Zij wordt er niet minder nieuw van.”

Samen ruimden ze de tafel af. Jezus hielp. De Zoon door Wie sterrenstelsels bestonden, droogde de bekers. Niemand vond dat vreemd. Misschien was dit juist het hart van Zijn heerlijkheid. Groot genoeg om werelden te dragen. Nederig genoeg om aan een eenvoudige tafel te dienen. Toen alles gereed was, nam Elias de houten kom. Joël droeg de kaart. Sela hield het lege boekje van vragen. Aven nam plaats op haar schouder. Arion wachtte bij de deur. Hanna omhelsde hen één voor één.

“Gaat u niet mee?” vroeg Joël.

“Nee.”

“Waarom niet?”

“Er komen straks nieuwe reizigers.”

“Hoe weet u dat?”

Hanna keek naar het pas gebakken brood.

“Ik heb meer gemaakt dan wij nodig hadden.”

Buiten was de dag helder. Aan de horizon stond Jezus. Niet voor hen uit. Hij wachtte naast het begin van een nieuw pad. Elias keek nog eenmaal naar Hanna's huis. Een plaats zonder opdracht. En daardoor een plaats die hem iets had gegeven wat geen inspanning kon voortbrengen. Hij draaide zich om. Samen liepen ze naar Christus. Boven hen verscheen de donkere, sterloze ruimte. De houten kom in Elias' handen begon zacht te zingen. Eerst hoorde hij Davids gereedschap. Daarna Nahla's wortels. Samirs snaren. Mei's verhalen. Liora's open ruimten. De lampen van de kinderen. De vragen uit Mika's bibliotheek.

Alle gaven waren aanwezig. Maar het lied begon nog niet. Er ontbrak één stem. Elias keek naar Jezus.

“Van wie?”

Christus antwoordde:

“Van de wereld die het zal ontvangen.”

“Maar daar is nog geen wereld.”

Jezus glimlachte.

“Dan zullen jullie eerst moeten leren luisteren naar iemand die nog niet bestaat.”

Het nieuwe pad ging open. Niet naar een plaats. Naar een mogelijkheid in Gods hart. En voor het eerst begreep Elias dat zelfs een nog ongeborn wereld reeds door liefde gekend kon zijn.

HOOFDSTUK 17

De wereld die nog niet bestond

Het pad had geen kleur. Geen oppervlak. Geen richting die Elias met zijn ogen kon volgen. Toch wist hij waar het begon. Bij Christus. Jezus stond aan de rand van de sterloze ruimte. Achter Hem lag geen landschap, geen lichtzee en geen verborgen stad. Er was alleen mogelijkheid. Elias hield de houten kom tegen zijn borst. Het kleine lichtpunt daarin pulseerde zacht.

“Hoe kunnen we luisteren naar iemand die nog niet bestaat?” vroeg Joël.

Jezus keek naar de donkere ruimte.

“Jullie luisteren niet naar een zelfstandig bestaan dat ergens buiten God wacht om gevonden te worden.”

“Waarnaar dan wel?”

“Naar Mijn liefde voor wat Ik roepen zal.”

Joël dacht na.

“U kent de wereld al?”

“Ja.”

“Bestaat zij dan toch?”

“In Mijn bedoeling.”

“Is een bedoeling hetzelfde als bestaan?”

“Nee.”

“Maar U kunt al van haar houden?”

Jezus knielde bij hem.

“Denk je dat de Vader pas van jou begon te houden toen je geboren werd?”

Joël schudde zijn hoofd.

“Dus ik was al iemand voordat ik bestond?”

“Je was geen verborgen mens die ergens op zijn lichaam wachtte. Maar je was gewild, gekend en bedoeld.”

Joël keek naar de duisternis.

“Dan luisteren we naar Uw bedoeling.”

“Ja.”

“Waarom hebt U ons daarbij nodig?”

“Ik heb jullie niet nodig zoals iemand gereedschap nodig heeft omdat hij een taak anders niet kan uitvoeren.”

“Waarom zijn we dan hier?”

“Omdat liefde vreugde deelt.”

Jezus stond op.

“Wat Ik alleen kan doen, zal Ik alleen doen. Alleen God roept uit het niet-bestaan werkelijk leven tevoorschijn. Maar wat ontstaat, zal niet alleen bestaan. Het zal worden ontvangen.”

Sela raakte de witte bloem op haar borst aan.

“Zoals ik werd ontvangen voordat ik mijn naam kende.”

“Ja.”

“Moeten wij deze wereld een naam geven?”

“Nee.”

“Een vorm?”

“Nee.”

“Wat dan?”

“Ruimte.”

Liora's gave. Elias begreep het. Geen ontwerp opleggen. Een plaats gereedmaken waarin Gods nieuwe werk zichzelf als antwoord kon ontvouwen.

“Hoe maken we ruimte voor iets waarvan we niets weten?” vroeg hij.

Jezus keek naar de houten kom.

“Door te geven wat jullie hebben ontvangen zonder te bepalen wat het moet voortbrengen.”

Ze stapten het kleurloze pad op. De sterloze ruimte omringde hen. Hanna's huis verdween achter hen. Ook de velden, de bibliotheek en de verre bergen waren niet langer zichtbaar. Er was geen licht. Toch konden ze elkaar zien. Elias zag Joël. Sela. Aven. Arion. Christus. Niet doordat hun lichamen licht uitstraalden. Ze waren zichtbaar omdat zij gekend

werden. De kaart zweefde uit Joëls handen. Alle lijnen en tekens verdwenen. Alleen zeven punten bleven over. Elias keek naar de kom.

“Wat doen we eerst?”

Jezus antwoordde niet. Ze wachtten. De stilte was anders dan alle stilten die Elias eerder had gehoord. Niet de stilte in het grote lied. Niet de luisterende stilte van het dal. Niet de rust in Hanna's huis. Deze stilte droeg nog geen herinnering. Er was niets gebeurd. Geen stem had gesproken. Geen antwoord was gegeven. Elias voelde hoe zijn gedachten vormen probeerden te maken. Een wereld met bergen. Rivieren. Bossen. Misschien een hemel met meerdere lichtbogen. Dieren die nog nooit waren gezien. Maar iedere voorstelling leek te veel op iets wat hij al kende. Hij liet de beelden gaan. Joël fluisterde:

“Moeten we onze ogen sluiten?”

“Waarom?” vroeg Elias.

“Omdat ik anders probeer te zien wat er komt.”

Sela sloot haar ogen. Haar vorm werd zachter. Aven legde zijn kop onder zijn vleugel. Arion bleef kijken.

“Sluit jij je ogen niet?” vroeg Joël.

“Luisteren gebeurt niet alleen met gesloten ogen.”

“Maar je probeert toch ook niet vooruit te kijken?”

Ruimte voor een nieuwe stem

“Ik kijk naar jullie.”

Joël glimlachte en sloot zijn ogen. Elias volgde. In de duisternis hoorde hij de houten kom. Eerst het geluid van Davids werkplaats. Niet

één hamer. Vele handen die samenwerkten. Hij hoorde hout dat zijn eigen nerf behield terwijl het vorm kreeg. Elias legde zijn hand op de rand van de kom.

“Wij ontvangen wat gemaakt wordt,” zei hij, “niet als bezit, maar als geschenk.”

Een lichtlijn verscheen. Zeer dun. Zij trok door de sterloze ruimte en bleef daar. Daarna hoorde Elias Nahla's zaad. Wortels zochten niet naar grond. Ze wachtten op wat God zou geven. Joël legde zijn hand naast die van Elias.

“Wij geven ruimte aan groei die ons kan verrassen.”

Een tweede lijn verscheen. Niet naast de eerste. Eromheen. Toen klonk Samirs snaar. Eén toon. Daarna een rust. Sela antwoordde:

“Wij vullen de stilte niet voordat de nieuwe stem zelf kan antwoorden.”

Een derde lijn ontstond. Zij bewoog als een golf door de eerste twee. Mei's gouden draad lichtte op. Elias hoorde stemmen uit verschillende herinneringen. Geen enkel verhaal bezat de hele waarheid.

“We zullen luisteren naar wat deze wereld ons over zichzelf vertelt,” zei hij, “ook wanneer haar werkelijkheid groter is dan ons eerste begrip.”

Een gouden kring verscheen. Liora's gave volgde. Geen gebouw. Geen vaste vorm. Openingen. Plaatsen waar ontmoeting mogelijk kon worden. Joël zei:

“Wij zullen niet beslissen dat alles op ons moet lijken.”

De ruimte werd wijder. Niet meetbaar. Ontvankelijk. De lampen van de kinderen verschenen als twaalf kleine lichtpunten. Iedere lamp scheen niet op zichzelf, maar op een ander. Sela sprak:

“Wat hier leeft, hoeft zijn licht niet alleen te dragen.”

Ten slotte opende zich Mika's lege bladzijde. Geen antwoord. Een vraag. Joël haalde zijn kleine boekje tevoorschijn. Hij sloeg de eerste lege bladzijde op.

“Wij laten ruimte voor vragen die nog niet gesteld kunnen worden.”

De zeven punten op de kaart begonnen te stralen. Maar het kleine licht in de houten kom bleef gesloten. Elias opende zijn ogen. Jezus stond voor hen.

“Jullie hebben ruimte gemaakt,” zei Hij.

“Is het voldoende?” vroeg Elias.

“Voor jullie gave wel.”

“Wat ontbreekt er?”

“Geen techniek.”

Joël keek naar het lichtpunt.

“De stem van de wereld.”

“Ja.”

“Maar zij bestaat nog niet.”

“Nee.”

“Dan kan zij toch niet antwoorden?”

“Niet voordat zij geroepen wordt.”

Jezus strekte Zijn handen uit. De littekens in Zijn handpalmen werden zichtbaar. Elias had ze vaak gezien. Toch begreep hij opnieuw iets. Dezelfde handen die de nieuwe schepping droegen, waren de handen die zich aan het kruis hadden laten doorboren. Gods scheppende macht was niet los te maken van Zijn zelfgevende liefde. Christus riep niet om Zichzelf groter te maken. Hij gaf bestaan. Ruimte. Vreugde. Leven. De houten kom steeg uit Elias' handen. Ze zweefde tussen Jezus en de sterloze ruimte. Christus sprak. Geen menselijk woord. Geen taal van engelen.

De stem droeg dezelfde liefde die Elias had gehoord bij het eerste licht: Gewild. Verwelkomd. Goed.

“Kom tevoorschijn.”

De duisternis veranderde niet onmiddellijk. Geen explosie. Geen plotselinge sterrenzee. Eerst ontstond er diepte. De sterloze ruimte was niet langer een vlakke afwezigheid. Zij werd een werkelijkheid waarin afstand mogelijk was. Daarna kwam tijd. Niet als klok. Als de mogelijkheid dat iets kon beginnen, antwoorden en verdergaan. Toen verscheen licht. Eén klein punt. Niet in de kom. Ver daarbuiten. Het licht was niet wit, goud of blauw. De kleur leek op geen enkele tint die Elias kende. Zelfs Sela had haar nog nooit gedragen. Het punt groeide. Geen ster. Een oorsprong.

Vanuit het licht verspreidden zich banen die geen rechte of gebogen lijnen vormden. Ze bewogen volgens een patroon dat voortdurend veranderde en toch herkenbaar bleef. Ruimte vouwde zich open. Tijd begon te zingen. Het lied had geen melodie die Elias kon onthouden. Zodra hij dacht een herhaling te horen, antwoordde het met iets nieuws.

“Is dit de wereld?” vroeg Joël.

Jezus keek naar het groeiende licht.

“Het begin.”

In de geopende ruimte verschenen kleine vormen. Geen planeten. Geen sterren. Ze leken op knopen in een netwerk van licht. Iedere knoop bestond alleen in verbinding met de andere. Wanneer één vorm bewoog, veranderde het geheel.

“Er is niets afzonderlijks,” zei Sela.

“Ook geen middelpunt,” zei Elias.

Arion keek aandachtig.

“Wel richting.”

“Waarheen?”

“Niet naar een plaats. Naar ontmoeting.”

De lichtknopen kwamen samen en gingen weer uiteen. Waar twee elkaar raakten, ontstond een klank. Waar drie verbinding maakten, verscheen kleur. Bij grotere ontmoetingen vormden zich velden van beweging. De wereld bouwde zichzelf niet. Zij antwoordde op Gods roep door de mogelijkheden te ontvouwen die Hij haar gaf. Toen kwam haar eerste stem.

Welkom

Zacht. Nieuw. Niet voltooid. De klank bereikte de houten kom. Davids hout trilde. Nahla's zaad opende zich. Samirs snaar antwoordde. Mei's draad ving de herinnering van het eerste geluid op. Liora's ruimte gaf het plaats. De lampen droegen het verder. Mika's lege bladzijde ontving een teken. Maar het lied bleef onvolledig. De wereld zweeg opnieuw.

“Waarom stopt zij?” vroeg Joël.

Jezus keek naar de kom.

“Zij heeft jullie gehoord.”

“Moeten wij nu zingen?”

“Alleen wanneer jullie werkelijk iets te antwoorden hebben.”

Elias luisterde naar de wereld. Hij voelde geen boodschap. Geen opdracht. Alleen een vraag die niet in woorden bestond. De wereld vroeg niet: Wat moet ik worden? Ook niet: Ben ik goed genoeg? Haar vraag was eenvoudiger: Ben ik ontvangen? Sela begreep het eveneens. Ze stapte naar voren. Haar eigen kleur bewoog naar de nieuwe tint van de wereld. Ze vermengden niet. Ze bleven verschillend en vormden samen iets wat geen van beide afzonderlijk kon tonen.

“Ik zie je,” zei Sela.

De wereld antwoordde met licht. Joël opende zijn handen.

“Ik wil leren wie je bent.”

Nieuwe klanken verschenen. Arion ging zitten.

“Ik zal niet aannemen dat je poten nodig hebt om te kunnen bewegen.”

Joël keek hem aan.

“Dat is verrassend ruimdenkend.”

“Ik groei.”

Aven vloog naar de nieuwe wereld. Niet om haar binnen te gaan. Hij cirkelde aan de rand en zong zijn vier tonen. De wereld antwoordde met

een vijfde toon. Aven voegde een zesde toe. De wereld gaf een zevende terug. Elias voelde tranen.

“Welkom,” zei hij.

Het woord was niet groot genoeg. Maar de liefde erin werd ontvangen. De nieuwe wereld zong. Niet alleen één stem. Ontelbare mogelijkheden begonnen elkaar te beantwoorden. Licht reageerde op beweging. Beweging op tijd. Tijd op ontmoeting. Er ontstonden structuren die Elias niet begreep. Sommige leken levend, maar niet op biologische wijze. Andere droegen een vorm van bewustzijn die niet afzonderlijk in één wezen leek te wonen. Joël keek verwonderd.

“Zijn dat personen?”

“Je probeert te snel woorden te kiezen,” zei Arion.

“Sorry.”

“Niet tegen mij.”

Joël richtte zich tot de wereld.

“Ik weet nog niet hoe ik je moet noemen.”

De lichtvelden bewogen. Ze leken zijn woorden met vreugde te ontvangen. Het niet-weten was geen afwijzing. Het was eerbied. Christus keek naar de wereld.

“Het is goed.”

De woorden gingen door ieder lichtpunt. De nieuwe schepping antwoordde met haar eerste volledige akkoord. Het was niet het volmaakte akkoord uit de spiegelkoepel. Deze harmonie bewoog. Er waren rusten. Onverwachte klanken. Verschillende ritmen. Ruimte voor antwoorden die nog zouden komen. Het lied dat nog niet gezongen was, begon. En onmiddellijk gebeurde er iets wat Elias niet had verwacht.

Verre lichten verschenen aan de rand van de nieuwe wereld. Bekende stemmen. David. Nahla. Samir. Mei. Liora. Tirza. Mika. Hanna. Thaël. Caelia. Seren. De beide volken van de Tafel Tussen de Oevers. De engelen rond Ithamar.

Niet iedereen verliet zijn eigen plaats. Toch werden hun stemmen aanwezig. Het netwerk van de kaart verbond hen. David sloeg met zijn gereedschap een ritme. Nahla liet bloemen openen. Samir antwoordde met muziek. Mei droeg herinneringen aan alles wat ontvangen was. Liora maakte nieuwe ruimten tussen de klanken. Tirza en de kinderen gaven het licht aan elkaar door. Mika schreef geen antwoord op. Hij opende een raam. Hanna zette brood op tafel voor wie onderweg zou komen. Iedere gave werd deel van het lied. Niet één reisgenoot was werkelijk achtergebleven. Hun roepingen waren stemmen geworden.

Het **wij** strekte zich uit over werelden, tuinen, steden, bibliotheken en zeeën. Elias keek naar Jezus.

“Was dit vanaf het begin Uw bedoeling?”

“Ja.”

“Waarom vertelde U het niet?”

“Omdat een bestemming die alleen wordt uitgelegd nog geen gedeelde ontdekking is.”

“Hebben wij deze wereld gemaakt?”

“Nee.”

“Maar ons antwoord heeft iets betekend.”

“Veel.”

“Hoe kan dat als U ons niet nodig had?”

Jezus legde een hand op zijn schouder.

“Liefde geeft geen betekenisvolle taak omdat zij zelf ontoereikend is. Zij geeft omdat deelname vreugde is.”

Elias keek naar de zingende wereld.

“Wat gebeurt er nu?”

“Nu leert zij antwoorden.”

“En wij?”

“Jullie leren haar ontvangen.”

Sela stond aan de rand van het nieuwe licht. Haar naam klonk in het lied. Niet als middelpunt. Als rust. Steeds wanneer de muziek dreigde voort te stromen zonder ruimte voor een volgende stem, verscheen Sela's kleur. Een open ogenblik. Een verwachting. Een welkom. Joël schreef op de eerste bladzijde van zijn lege boekje: Welke vormen van leven kunnen bestaan zonder alleen te zijn en toch volledig zichzelf te blijven? Hij keek naar de wereld.

“Denk je dat zij antwoord zal geven?”

Elias glimlachte.

“Waarschijnlijk met meer vragen.”

“Mooi.”

De houten kom veranderde. Het hout werd doorzichtig. De zaden groeiden door de rand. De snaar bewoog. Gouden draden liepen naar alle werelden. Kleine lampen werden sterren. De lege bladzijde bleef open. In het midden verscheen een nieuwe kaart. Niet voor Elias. Niet voor Joël. Voor de pasgeboren wereld. De kaart toonde geen route. Alleen

verbindingen naar plaatsen waar zij welkom was. De nieuwe wereld raakte haar aan. Het lichtnetwerk werd groter. Toen klonk vanuit een gebied dat nog niet was geopend een onverwachte stem. Niet afkomstig van de nieuwe wereld. Niet van een van hun vrienden.

Een roep van zeer ver weg. Ithamar hief zijn hoofd. De engelen werden stil. Jezus keek naar de horizon achter de pasgeboren schepping. Daar verscheen een oude ster. Ouder dan alle werelden die Elias had bezocht. Haar licht was zwak, maar niet stervend. In haar binnenste lag iets verzegeld.

“Wat is dat?” vroeg Elias.

Ithamar antwoordde:

“Een belofte uit de eerste morgen van de schepping.”

“Waarom wordt zij nu zichtbaar?”

“Omdat het nieuwe lied een antwoord heeft wakker gemaakt.”

De oude ster opende zich. In haar licht verscheen een deur. Niet naar een nieuwe plaats. Naar een diepte in Gods werkelijkheid die geen van hen eerder had gezien. Boven de deur stonden woorden: NIET ALLES WAT OUD IS, LIGT ACHTER JULLIE. Joël sloot zijn boekje.

“Gaan we daarheen?”

Elias keek naar Jezus. Christus glimlachte. Dezelfde glimlach waarin sterrenstelsels verborgen leken.

“Niet vandaag.”

Joël keek teleurgesteld.

“Waarom niet?”

Jezus wees naar de pasgeboren wereld.

“Een werkelijk welkom vertrekt niet onmiddellijk nadat de gast is aangekomen.”

De oude ster bleef open. De deur verdween niet. Zij zou wachten. Voor het eerst voelde Elias geen haast om erdoorheen te gaan. Er was hier iets nieuws. Een wereld die haar eerste lied zong. Een stem die gehoord wilde worden. Een ontmoeting die niet meteen een volgende bestemming behoefde te worden. Elias ging zitten aan de rand van het licht. Joël naast hem. Sela aan de andere kant. Aven rustte op haar schouder. Arion legde zich aan hun voeten. Jezus bleef in hun midden. Samen luisterden zij. En de nieuwe wereld begon hun te vertellen wie zij was.

HOOFDSTUK 18

Het lied dat nog niet gezongen was

De nieuwe wereld sprak niet met één stem. Zij sprak in relaties. Wanneer twee lichtvormen elkaar naderden, ontstond een kleur. Wanneer die kleur een derde beweging ontmoette, klonk er muziek. De muziek veranderde vervolgens de ruimte waarin de lichtvormen bewogen. Oorzaak en antwoord waren niet eenvoudig van elkaar te scheiden. Alles ontving. Alles gaf. Alles werd door ontmoeting rijker zonder op te houden zichzelf te zijn. Elias keek ernaar en begreep bijna niets. Dat maakte hem gelukkig.

Vroeger zou hij geprobeerd hebben patronen te ontdekken. Hij zou vragen hebben gesteld, verklaringen gezocht en de kaart geraadpleegd. Nu luisterde hij. Soms verscheen er een gedachte. Dan liet hij haar komen. Wanneer zij weer verdween, probeerde hij haar niet vast te houden. Naast hem schreef Joël in zijn lege boekje.

“Wat schrijf je?” vroeg Elias.

“Geen antwoorden.”

“Wat dan?”

“Dingen die ik niet wil vergeten te vragen.”

“Zoals?”

Joël las voor:

“Kan een kleur iemand missen?”

Hij sloeg een bladzijde om.

“Kan een wereld zich herinneren hoe zij begon voordat zij woorden heeft?”

Nog een bladzijde:

“Wanneer twee levende vormen samen een nieuwe klank maken, van wie is die klank dan?”

Elias glimlachte.

“Goede vragen.”

“Dat weet ik nog niet.”

“Wanneer weet je of een vraag goed is?”

Joël keek naar de wereld.

“Misschien wanneer ze helpt om langer aandachtig te blijven.”

Sela zat met gesloten ogen. Haar kleur bewoog op het ritme van het nieuwe lied. Soms antwoordde zij. Soms bleef ze stil. Haar stilten waren niet allemaal hetzelfde. De ene stilte gaf ruimte. Een andere ontving. Sommige stilten droegen verwondering. Andere zeiden eenvoudig: Ik ben hier. De wereld leerde haar naam. Niet als woord. Telkens wanneer Sela haar open aanwezigheid gaf, ontstond in de lichtvelden een rust. Daarna volgde een nieuwe beweging die zonder die rust niet mogelijk was geweest.

“Sela,” zong de wereld uiteindelijk.

Niet met letters. Met een geopende ruimte tussen twee tonen. Sela opende haar ogen.

“Zij kent mij.”

“Hoe voelt dat?” vroeg Joël.

“Alsof mijn naam groter wordt zonder te veranderen.”

Arion lag aan hun voeten. Zijn ogen waren gesloten, maar zijn oren bewogen voortdurend.

“Wat hoor jij?” vroeg Elias.

“Voetstappen.”

“Deze wereld heeft nog geen voeten.”

“Daarom zijn ze interessant.”

Elias luisterde. Eerst hoorde hij niets. Toen merkte hij een ritme op dat zich tussen de lichtvormen bewoog. Stap. Rust. Stap. Twee snelle bewegingen. Een langere rust.

“Is dat lopen?”

“Niet zoals wij lopen.”

“Waar gaat het naartoe?”

Arion opende zijn ogen.

“Naar ons.”

Een groep lichtvormen kwam dichterbij. Ze hadden geen gezichten. Geen lichamen die Elias als menselijk of dierlijk herkende. Toch voelde hij aandacht. De vormen hielden op enige afstand stil. Eén van hen bewoog naar voren. Het licht werd kleiner en nam een meer begrensde vorm aan. Niet omdat het wezen menselijk wilde lijken. Omdat het nabij genoeg wilde komen om werkelijk ontmoet te worden. Elias stond op. De lichtvorm maakte dezelfde beweging. Elias hief zijn hand. Het wezen

veranderde, maar vormde geen hand. Uit het licht kwam een smalle baan die Elias' vingers naderde. Ze raakten elkaar.

Warmte ging door hem heen. Geen informatie. Aanwezigheid. Elias ontving een indruk van de nieuwe wereld. Niet een volledig beeld. Een eerste zelfbesef. De wereld kende haar eigen grenzen nog niet. Zij ontdekte zichzelf door te merken wat er gebeurde wanneer zij antwoord gaf op iets wat niet zijzelf was. Elias beseftte dat hij niet alleen naar de wereld keek. De wereld keek naar hem. Niet met ogen. Met ontmoeting. Het lichtwezen liet een korte beweging zien. Elias begreep de vraag niet. Sela kwam naast hem staan. Het wezen herhaalde de beweging. Sela antwoordde met een kleur. De wereld reageerde.

Joël keek aandachtig.

“Wat vraagt zij?”

Sela dacht na.

“Niet wie wij zijn.”

“Wat dan?”

“Waarom wij bleven.”

Elias keek naar Jezus. Christus stond enkele meters verderop. Het licht van de wereld bewoog naar Hem toe, maar raakte Hem niet op dezelfde manier aan als de anderen. Alsof zij in Hem iets van haar oorsprong herkende dat zij nog niet kon bevatten. Elias richtte zich tot het wezen.

“Omdat welkom heten meer is dan de deur openen.”

De lichtvorm wachtte.

“Omdat we willen leren wie je bent.”

Het antwoord leek nog niet volledig. Joël deed een stap naar voren.

“Omdat jij niet alleen een volgende ontdekking bent.”

De wereld werd helderder. Sela voegde eraan toe:

“Omdat jouw aanwezigheid niet alleen betekenis heeft door wat wij van je kunnen leren.”

De wereld antwoordt

Het lichtwezen kwam dichterbij. Arion stond op.

“Omdat weggaan voordat iemand ontvangen is een vorm van haast is.”

Het wezen bewoog naar hem toe. Arion bleef staan toen het licht langs zijn zilveren vacht streek. Zijn haren lichtten één voor één op. Hij keek naar Elias.

“Ik ben nu zichtbaar.”

“Dat was je daarvoor ook.”

“Niet op deze manier.”

Aven vloog boven de groep. Het lichtwezen strekte banen naar hem uit. De vogel beantwoordde ze met zijn vier oorspronkelijke tonen. De wereld zong terug. Aven gaf een vijfde. De wereld een zesde. Zo ging het verder. Geen van beide leek het lied te willen beëindigen. Steeds wanneer Aven dacht dat hij de vorm begreep, verscheen er een nieuwe mogelijkheid. Soms herhaalde de wereld zijn melodie. Dan veranderde zij één kleine beweging, waardoor alles opnieuw gehoord moest worden. Joël begon te lachen.

“Ze spelen.”

Elias zag het nu ook. Dit was geen overdracht van kennis. Geen officiële eerste ontmoeting tussen soorten. Spel. Vrijheid die de aanwezigheid van de ander niet gebruikte, maar vierde. Steeds meer lichtvormen kwamen erbij. Ze vormden kringen. Gingen uiteen. Keerden terug. Sela voegde kleuren toe. Joël bewoog tussen hen door. Arion ontdekte dat de lichtwezens zijn onverwachte richtingsveranderingen volgden en ging steeds ingewikkelder patronen lopen.

“Je speelt ook,” zei Elias.

“Ik onderzoek hun vermogen om een wolf te volgen.”

“Dat heet spelen.”

“Volgens mensen.”

Jezus kwam naast Elias staan.

“Waarom doet U niet mee?” vroeg Elias.

“Ik doe mee.”

“U staat hier.”

“Denk je dat spel alleen uit beweging bestaat?”

Elias keek opnieuw. Hij zag hoe de lichtvormen telkens naar Jezus terugkeerden. Niet omdat Hij hun bewegingen bepaalde. Zijn vreugde droeg het hele spel. Zoals muziek niet alleen bestond uit losse tonen, maar door een ritme werd gedragen dat iedere toon vrijheid gaf. Christus was niet een deelnemer die ruimte van anderen innam. Hij was de levende ruimte waarin ieder antwoord mogelijk werd.

“Ze verheugen zich in Uw vreugde,” zei Elias.

“En Ik in die van hen.”

“Wist U precies hoe ze zouden spelen?”

“Ja.”

“Is verrassing dan mogelijk voor U?”

Jezus keek naar hem.

“Ik hoef iets niet niet te weten om Mij erin te verheugen.”

Elias dacht aan ouders die hun kind een bekende stap zagen zetten en toch werkelijk blij waren. Gods kennis maakte de ontmoeting niet minder levend. Zijn liefde was geen reactie op onverwachte informatie. Zij was de bron waaruit het leven steeds nieuw werd ontvangen. Het spel ging verder. Na enige tijd—voor zover tijd hier gemeten kon worden—veranderde de wereld haar beweging. Alle lichtvormen trokken zich terug. Ze vormden een grote kring rond de reizigers. De eerste vorm waarmee Elias contact had gemaakt, kwam opnieuw naar voren. In haar licht verscheen een beeld. De Eerste Stad. Het plein. De grote boom.

Muzikanten. Duizenden mensen die samen zongen. Het feest waarmee hun reis was begonnen. Daarna verscheen de stilte in het lied. De open ruimte die hen had geroepen.

“Hoe kent zij dat?” vroeg Joël.

Sela antwoordde:

“Het lied dat haar verwelkomde droeg de herinnering eraan.”

De wereld liet een tweede beeld zien. Niet het vroegere feest. Een nieuw feest. De Eerste Stad was verbonden met de Open Stad, de levende tuin, de muziekwereld, de Tuin van Gedeelde Herinnering, de Tafel Tussen de Oevers, het bewegende bos en de bibliotheek met ramen. Overal stonden mensen gereed.

“Ze nodigt ons uit,” zei Elias.

“Waarvoor?” vroeg Joël.

De lichtvorm maakte een beweging naar zichzelf en daarna naar de vele werelden.

“Om haar voor te stellen,” antwoordde Sela.

“Aan iedereen?”

“Ja.”

Joël keek verbaasd naar Jezus.

“Kan een wereld naar een feest komen?”

“Waarom niet?”

“Ze is erg groot.”

Jezus glimlachte.

“Dan moet het feest misschien groter worden.”

De kaart verscheen. Voor het eerst droeg zij geen route voor de reizigers. Zij werd een uitnodiging. Gouden lijnen gingen naar iedere plaats die tijdens de reis was ontstaan. David ontving de uitnodiging in zijn werkplaats. Hij legde zijn gereedschap neer en lachte. Nahla voelde haar in de wortels van de tuin. Samir hoorde haar als nieuwe melodie. Mei zag haar tussen de herinneringen oplichten. Liora ontdekte haar in een lege ruimte op haar tekeningen. Tirza's lampvrucht begon te stralen. Mika vond haar op een bladzijde die hij bewust leeg had gelaten. Hanna zag dat het deeg voor haar volgende brood sneller rees.

Overal werden antwoorden gegeven. Niet iedereen hoefde zijn werk volledig neer te leggen. Sommigen kwamen lichamelijk. Anderen lieten hun gave aanwezig zijn vanuit de plaats waar zij geroepen waren. De nieuwe wereld bewoog. Niet door de ruimte zoals een planeet of schip. Haar netwerk van lichtvormen maakte verbinding met de uitnodiging. Een gedeelte van haar aanwezigheid werd zichtbaar op het grote plein van de Eerste Stad zonder dat de wereld ophield te bestaan waar zij geboren was. De reis terug begon. Maar deze keer liep Christus niet voorop. Hij wandelde tussen hen in. Elias droeg geen kaart.

Joël droeg zijn boekje. Sela haar naam. Aven zijn lied. Arion zijn onverklaarde wijsheid. En de nieuwe wereld droeg haar eerste gave: Een klank die alleen kon ontstaan wanneer vele verschillende levens elkaar ontvingen. Toen de Eerste Stad zichtbaar werd, stroomden de straten al vol. De grote boom op het plein droeg nieuwe vruchten. Tussen de bladeren bewogen kleuren van de pasgeboren wereld. De tafels waren gedekt. Hanna stond bij het brood. Liora had geen vaste plaatsen ontworpen. Overal bevonden zich open ruimten waarin nieuwe vormen van samenzijn konden ontstaan. David kwam als eerste naar Elias toe.

Zijn vader sloeg beide armen om hem heen.

“Je bent terug.”

“En jij ook.”

“Ik ben nooit weggeweest.”

“Ik weet het.”

Ditmaal wist Elias het niet alleen met zijn hoofd. Nahla kwam met aarde aan haar handen. Seren liep naast haar. Op Serens schouder groeide een kleine rank die zich vrij om haar heen bewoog. Samir droeg een nieuw instrument. Caelia liep naast hem. Ze speelde bewust een onverwachte toon en keek daarna uitdagend naar Samir. Hij antwoordde met een nog vreemdere. Mei kwam uit de menigte. Elias zag haar al voordat ze hem zag. Of misschien zag zij hem eerder. Ze liepen naar

elkaar toe. Geen haast. Geen angst dat de ander opnieuw zou verdwijnen. Mei omhelsde hem.

“Je hebt veel te vertellen.”

“Jij ook.”

“Waar beginnen we?”

Elias keek naar de grote boom.

“Niet bij het begin.”

“Waarom niet?”

“Omdat we dan te lang moeten wachten op de delen waarin jij voorkomt.”

Mei lachte.

“Je hebt geleerd.”

Liora voegde zich bij hen. Achter haar kwamen vertegenwoordigers van beide volken. Ze droegen eten van hun oevers, maar niemand wist nog wie gast of gastheer was.

Het feest van de stemmen

Tirza en de kinderen verschenen met hun lampen. Ieder licht scheen voor een ander. Mika bracht het boek van de laatste vraag. Hij legde het open bij de rand van het plein, waar iedereen nieuwe vragen kon toevoegen. Thaël kwam vanuit het Dal van het Eerste Antwoord. De aarde trilde onder zijn zes poten. De witte vogel die ooit zijn naam had gedragen, vloog een tijdlang naast Aven. Ithamar en de engelen verschenen boven de stad. Hun vleugels vulden de hemel. De nieuwe

wereld keek naar hen allen. Niet als één oog. Als een netwerk van aandacht. Elias voelde haar verwondering. Zoveel vormen van leven.

Zoveel manieren om te antwoorden. Zoveel namen. De muziek begon. Miriam sloeg op haar trommel. De instrumenten van de Eerste Stad antwoordden. Daarna kwam Samirs nieuwe melodie. De kinderen voegden hun lichten toe. Nahla's planten bewogen op het ritme. Maar iedereen wachtte op de stem van de nieuwe wereld. Eén ogenblik was er stilte. Dezelfde stilte waarmee alles was begonnen. Ditmaal voelde Elias haar niet als iets wat ontbrak. Hij kende haar. Dit was geen lege plek die haastig gevuld moest worden. Het was Sela. Ruimte. Ontvangst. De mogelijkheid van een werkelijk nieuw antwoord.

Sela liep naar het midden van het plein. Ze hief haar handen. Haar kleur verspreidde zich door de stilte. Toen zong de nieuwe wereld. De eerste klank was klein. Niet indrukwekkend. Niet overweldigend. Een eenvoudige begroeting. Iedereen op het plein hoorde haar in de eigen taal. Hier ben ik. Niemand antwoordde onmiddellijk. Niet uit onzekerheid. Ze gaven de woorden tijd om ontvangen te worden. Toen sprak de hele verzamelde menigte. Mensen. Engelen. Dieren. Bomen. Rivieren. Werelden. Welkom. De nieuwe wereld zong opnieuw.

Haar lichtvormen verspreidden zich boven het plein. Ze raakten de muziek van Samir, de kleuren van Sela en de gouden draden van Mei. Het lied groeide. David sloeg een ritme op het hout van zijn werkbank. Nahla liet zaaddozen openbarsten. Liora's open ruimten werden plaatsen waar onbekende stemmen konden verschijnen. Joël schreef geen vragen meer. Hij danste met de kinderen. Aven vloog boven hen en voegde steeds nieuwe tonen aan zijn oorspronkelijke lied toe. Arion rende tussen de lichtvormen door. Niemand kon voorspellen waar hij zou verschijnen. Hij vond dat duidelijk een belangrijke bijdrage.

Elias stond naast Jezus.

“Dit was de stilte die ik hoorde.”

“Ja.”

“De wereld bestond toen nog niet.”

“Nee.”

“Maar U hield al van haar.”

“Ja.”

“En haar toekomstige stem maakte als mogelijkheid reeds ruimte in ons lied.”

“Je begint het te begrijpen.”

“Een beetje.”

“Dat is voldoende voor vandaag.”

Het lied werd groter. Niet luider. Dieper. Elias herkende iedere ontmoeting van de reis. De naam van Thaël. De open poorten van Liora's stad. De levende wortels in Serens tuin. Caelia's onzekere eerste toon. De gouden ruimte tussen verschillende herinneringen. De gastvrijheid tussen de twee oevers. De lampen in het bewegende bos. De ramen in Mika's bibliotheek. Het brood in Hanna's huis. Niets was slechts een tussenstation geweest. Alles had een stem in dit lied gekregen. De reis had niet bestaan uit problemen die daarna achtergelaten konden worden. Iedere ontmoeting was deel geworden van een groter antwoord.

Elias keek naar de oude ster. Zij stond nog steeds aan de verre horizon. De deur in haar licht bleef open. NIET ALLES WAT OUD IS, LIGHT ACHTER JULLIE. Joël kwam hijgend naast hem staan.

“Nu mogen we toch wel gaan kijken?”

“Nu?”

“De nieuwe wereld is ontvangen.”

Elias keek naar het feest.

“Een werkelijk welkom duurt langer dan één lied.”

“Hoelang dan?”

“Totdat de gast zelf weet dat hij niet alleen vanwege het nieuwe wordt gevierd.”

Joël dacht na.

“Dus we blijven nog.”

“Ja.”

“Maar daarna?”

Elias keek naar Jezus. Christus keek naar de oude ster. Zijn ogen straalden met dezelfde oneindige vriendelijkheid die Elias bij hun eerste ontmoeting had gezien.

“Achter die deur,” zei Jezus, “ligt een herinnering die ouder is dan de menselijke geschiedenis.”

“Van de engelen?” vroeg Joël.

“Ook ouder dan hun liederen zoals jullie die kennen.”

“Van vóór de schepping?”

Jezus antwoordde niet rechtstreeks.

“Er bestaat geen vóór God. Maar in Mijn eeuwige liefde liggen diepten die geen schepsel ooit volledig zal doorgronden.”

Joël keek naar Elias.

“Dat klinkt als een nieuw avontuur.”

“Dat is het ook.”

“Wanneer vertrekken we?”

Jezus wees naar de tafels.

“Na het feest.”

Hanna kwam naar hen toe met een schaal brood.

“En na de afwas.”

Joël zuchtte.

“Waarom is er in de eeuwigheid zoveel afwas?”

“Omdat er zoveel feesten zijn,” zei Hanna.

Dat vond Joël blijkbaar een aanvaardbaar antwoord. Ze gingen terug naar de tafel. Elias zat tussen zijn vader en Mei. Tegenover hem zaten Sela en Joël. Arion lag onder de tafel in afwachting van iets wat mogelijk naar beneden zou vallen. Aven pikte stukjes fruit uit Joëls hand. Jezus nam plaats tussen de mensen. Niet op een troon. Aan tafel. Hij brak het brood. De nieuwe wereld zag het. Zij begreep nog niet wat brood was. Ook niet wat breken, delen of eten betekende. Maar zij herkende de beweging. Eén geheel dat zichzelf gaf zonder op te houden geheel te zijn.

Een gave die zich vermenigvuldigde doordat zij gedeeld werd. De lichtvormen antwoordden met een eigen beweging. Eén kleur verdeelde zich over de hele wereld en keerde vervolgens rijker terug.

“Ze leert snel,” zei Elias.

Jezus glimlachte.

“Ze heeft goede voorbeelden.”

Het feest ging verder. Misschien uren. Misschien jaren. Tijd droeg de vreugde zonder haar voort te duwen. Uiteindelijk stond Elias opnieuw op de heuvel boven de Eerste Stad. Mei kwam naast hem staan. Beneden klonk nog altijd muziek.

“Je kijkt weer naar de horizon,” zei ze.

“Dat schijnt een gewoonte te zijn.”

“Wat zie je?”

“Een oude ster.”

“En daarachter?”

“Iets wat ik niet begrijp.”

“Wil je erheen?”

“Ja.”

“Nu?”

Elias keek naar het plein. Naar zijn vader. Zijn vrienden. De pasgeboren wereld. Christus die met kinderen sprak.

“Nog niet.”

Mei glimlachte.

“Dan heb je werkelijk iets geleerd.”

“Niet te veel zeggen. Straks krijg ik verwachtingen.”

Ze zwegen. De horizon riep nog steeds. Maar de roep voelde niet als onrust. Zij vocht niet met de vreugde van het huidige ogenblik. Elias kon verlangen naar wat kwam en tegelijk volledig aanwezig zijn waar hij was. Misschien was dat een van de geheimen van de eeuwigheid. Geen toekomst maakte het heden onbelangrijk. Geen heden sloot de toekomst buiten. De hemel was geen eindeloze herhaling van volmaakte ogenblikken. Zij was een levende verbondenheid waarin ieder ogenblik volledig ontvangen kon worden en toch ruimte liet voor iets nieuws. Jezus kwam de heuvel op.

“Ben je klaar?” vroeg Hij.

Elias keek naar de oude ster. Toen naar het feest.

“Voor welke van de twee?”

Jezus lachte.

“Dat is een goede vraag.”

Joël rende achter Hem aan. Sela en Arion volgden. Aven vloog boven hen.

“Gaan we?” vroeg Joël.

Jezus keek naar Elias. Elias luisterde. Naar het lied. Naar de stilte erin. Naar de nieuwe wereld die haar eigen stem begon te vinden. Naar de oude ster die geduldig wachtte. Toen antwoordde hij:

“Ja.”

Niet omdat het feest voorbij was. Niet omdat deze wereld volledig ontdekt was. Niet omdat hij wist wat achter de nieuwe deur lag. Maar

omdat meegaan met Christus nooit betekende dat hij het ontvangen geschenk achterliet. Alles reisde mee. De namen. De verhalen. De gaven. De rust. De vragen. De liefde. Elias nam Mei's hand. Joël hield de kaart vast. Sela droeg de open ruimte. Arion koos alvast een richting die waarschijnlijk niet de officiële route was. Aven zong. Samen liepen ze naar de horizon. Achter hen bleef het feest zichtbaar. Voor hen stond de oude ster.

En boven alles klonk het lied dat ooit nog niet gezongen was. Het had geen einde gevonden. Alleen steeds nieuwe stemmen. Steeds nieuwe antwoorden. Steeds nieuwe rusten waarin onbekende schoonheid welkom kon worden geheten. Elias keek naar Christus. Toen begreep hij opnieuw de waarheid waarmee iedere reis begon en geen enkele reis ooit voltooid zou raken: De grootste ontdekking van de eeuwigheid was niet een nieuwe wereld. Niet een nieuwe taal. Niet een naam, een lied of een ster. De grootste ontdekking was Christus Zelf. En omdat Hij oneindig was, zou liefde nooit ophouden nieuw te worden.

De oude ster opende haar deur. Licht stroomde naar buiten. Jezus zette de eerste stap. En deze keer liep niemand achter Hem aan. Ze liepen met Hem mee. Naar het volgende begin.

EINDE

Of beter gezegd:

HET VOLGENDE LIED WACHT AL.